

MESÎHÎ-i TEBRİZÎ
HAYATI, EDEBÎ ŞAHSİYETİ, ESERLERİ ve DÎVÂNININ
İNCELENMESİ

Şevket BAŞTÜRK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Danışman: Yard. Doç. Dr. Mehmet SARI

Afyonkarahisar
Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Mayıs 2006

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ**MESÎHÎ-İ TEBRİZÎ
HAYATI, EDEBÎ ŞAHSİYETİ, ESERLERİ ve DÎVÂNININ
İNCELENMESİ****ŞEVKET BAŞTÜRK****Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı****Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü****Mayıs 2006****Danışman: Yard. Doç. Dr. Mehmet SARI**

Mesîhî-i Tebrizî, XVII. yüzyılda yaşamış, dîvânı, mesnevîleri olan Azerbaycan Klasik Edebiyatı şâiridir. Dîvânını, Çağatay Türkçesi'yle yazmıştır. Dîvândaki şiirlerinde genel olarak aşk ve ısrâp, tasavvuf, zamandan şikayet, methiye ve fahriye gibi konuları işlemiştir. Şiirlerinde Nevâyî ve Fuzûlî'nin etkisi görülmektedir.

“Mesîhî-i Tebrizî-Hayati, Edebi Şahsiyeti, Eserleri ve Dîvânının İncelenmesi” üzerine yaptığımız yüksek lisans tezi çalışmasında, şâirin hayatını açıkladık. Edebî şahsiyetini ortaya koyduktan sonra, değişik açılardan dîvânı inceledik. Mesîhî'nin eserlerini değişik kaynaklarda faydalanarak açıkladıktan sonra nüsha tanıtımı yaptık. Dîvânın transkripli metnini oluşturduk. Bundan sonra da sonuç, indeksler ve kaynakça vererek tezimizi bitirdik.

Yeni harflere çevrilen Dîvân Metni'nde muhtelif tür ve şekille yazılmış manzumeler bulunmaktadır. Bunlar, seksen üç beyitten oluşan bir sâkî-nâme, yirmi bir beyitlik iki mesnevî, yedi bölümden oluşan bir tercî'-i bend, altı bölümlük bir müseddes, üç tahmis, on tuyuğ, yüz atmış bir gazel, dokuz kıt'a, yüz otuz üç rubâ'î, on iki matla' ve üç müfredten ibarettir.

ABSTRACT**MESİHI-I TEBRİZİ****His Life, Written Works, Personality in Literary and Examining his Divan****Şevket BAŞTÜRK****Turkish Language and Literature Department****Afyon Kocatepe University, The Institute of Social Sciences****May 2006****Advisor: Yard. Doç. Dr. Mehmet SARI**

Mesih-i Tebrizi who lived in the 17th century, was an Azerbaijani divan poet, has got his own divan and mesnevi. He wrote his divan with the Cagatay Turkish. At the poems in his divan, he usually manipulated the subjects as, love and suffer, sufizm, complaint of the time, eulogy and fahriye. At his poems we can see the effects of Nevayi and Fuzuli.

In this Higt-Graduate Thesis work we tried to explain Mesih-i Tebrizi's life and Works according to his life, written Works, personality in literary and examination of his divan. And at the part of the "Personality in Literary" we had a look at the persons who effected him by the shope and the contents and we introduced the speciman. After forming the text of divan with the new letters, we noted the result, the index and the sources with their abbreviations.

In divan text which was transcribed with new letters, we can find poems written by various types and shapes. They consist of a saki-name formed of eightythree couplet, twentythree couplet of two mesnevi, terci-i bend formed of seven partys, müseddes with six parts, three tahmis, ten tuyuğ, onehundred sixtyone gazel, nine quatrain, onehundred thirtythree rubai, twelve matla and three müfred.

TEZ JÜRİSİ ve ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

		imza
Tez Danışmanı:	Yard. Doç. Dr. Mehmet SARI
Jüri Üyeleri:	Prof. Dr. İrfan AYPAY
	Yard. Doç. Dr. H.İbrahim HAKSEVER

Şevket BAŞTÜRK'ün “MESÎHÎ-İ TEBRİZÎ-Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri ve Dîvânının İncelenmesi” başlıklı tezi 25/08/2006 tarihinde, yukarıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim dalında, Yüksek Lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Tez çalışmamızın amacı; XVII. yüzyıl Azerbaycan Klasik Edebiyatı şâirlerinden Mesîhî-i Tebrizî (öl. 1655–1656)’nin hayatını, eserlerini ve edebî şahsiyetini Türk okuyucusuna tanıtmak, eski harflerle basılı dîvânını transkribe etmektir.

Azerbaycan Klasik Edebiyatı’nda önemli bir yere sahip olan Mesîhî-i Tebrizî Türkiye’de yeteri kadar bilinmemektedir. Mesîhî-i Tebrizî’yi, Türk okuyucusuyla buluşturmak ve bu sayede Türk dünyası ortak kültürüne katkı sağlamak ise tezimizin bir başka önemini oluşturmaktadır.

Çalışmamızda “Ön söz” ve “Çeviri Yazı Alfabeti”ni, daha sonra “İçindekiler”i ve “Kısaltmalar”ı verdik.”Giriş”te Mesîhî-i Tebrizî’nin de yaşadığı XVII. yüzyıl Azerbaycan Klasik Edebiyatı’nın genel durumu anlatıldı. Ayrıca metni ortaya koyarken tuttuğumuz yol hakkında da bilgi verildi. Bunlardan sonra gelen tezimizin asıl konusunu oluşturan “ Mesîhî-i Tebrizî- Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Eserleri ” ile “Mesîhî-i Tebrizî Dîvânı” başlıklı iki bölüm bulunmaktadır. Bunlardan birinci bölümde; Mesîhî-i Tebrizî’nin hayatını farklı kaynaklardan yararlanarak açıkladık. Bundan sonra Mesîhî Dîvânı’ndan yaptığımız tespitlerle oluşturduğumuz şâirin “Edebî Şahsiyeti” ve dîvânın bazı açılardan değerlendirilerek incelenmesi yer almaktadır. Şâirin eserlerini değişik kaynaklardan faydalanarak açıkladıktan sonra nüsha tanıtımı yaptık. İkinci bölümde ise; “Dîvân”ın transkripsiyonlu metnini verdik.

Çalışmamızın kısaca değerlendirilmesi olan “Sonuç”tan sonra, “Şahıs ve Yer Adları İndeksi” ile “Beyit Sayılarına Göre Şiirlerin İndeksi” bulunmaktadır. Tezimizde son olarak “Kaynakça” yer almaktadır.

Tez çalışmamızın belirlenmesinden sonuçlandırılmasına kadar, karşılaştığım zorluklarda hiçbir zaman yardımlarını esirgemeyen ve bu çalışmayı yapabilmem için özel kütüphanesinden bana Mesîhî-i Tebrizî Dîvânı’nı veren danışman hocam Sayın Yard. Doç. Dr. Mehmet SARI’ya ve tez çalışmasında beni destekleyen aileme teşekkürlerimi arz ederim.

ÖZGEÇMİŞ

Şevket BAŞTÜRK

Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans: 1997, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Lise:1993, Kula İmam-Hatip Lisesi, Türkçe- Sosyal Bölümü

İş / İstihdam

2004-Afyon-Merkez-Atatürk Lisesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

2000-Afyon-Şuhut-Fatih İ.Ö.O. Türkçe Öğretmeni

1997- Çankırı-İlgaz-Yeşil Dumlupınar İ.Ö. O. Türkçe Öğretmeni

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı: Kula, 01 Eylül 1974

Cinsiyeti: Erkek

Yabancı dil: İngilizce

ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

ء : '	ض: ë, ê, Ø, ø
ا : A, a, Â, â, E, e	ط : Û, ù
ب : B, b	ظ : Ô, ô
پ : P, p	ع : ‘
ت : T, t	غ : Ğ, à
ث : ä, †	ف : F, f
ج : C, c	ق : Ú, ú
چ : Ç, ç	ك : G, g, K, k, ñ
ح : Ó, ó	نک : Æ
خ : Ò, ò	گ : G, g
د : D, d	ل : L, l
ذ : Õ, õ	م : M, m
ر : R, r	ن : N, n
ز : Z, z	و : V, v, O, o, Ö, ö
س : S, s	ه : H, h, e
ش : Ş, ş	ى : Y, y, ı, î, î
ص : ä, ã	

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
TEZ JÜRİSİ ve ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	iv
ÖN SÖZ.....	v
ÖZGEÇMİŞ.....	vi
ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR.....	x
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MESÎHÎ-İ TEBRİZÎ'NİN

HAYATI, EDEBÎ ŞAHSİYETİ ve ESERLERİ

I - HAYATI.....	4
II - EDEBÎ ŞAHSİYETİ.....	5
A- ŞEKİL HUSUSİYETLERİ.....	5
1- Nazım Şekilleri.....	5
2- Vezin.....	5
3- Kâfiye.....	7
4- Dil.....	8
a. Terkipler.....	8
b. Sadelik.....	9
c. İmlâ Hususiyetleri.....	11
B - MUHTEVÂ HUSUSİYETLERİ.....	12
1 - Dînî Unsurlar.....	12
a. Âyetlerden İktibaslar.....	12
b. Âyetlere Telmihler.....	12
Peygamberimizle İlgili Telmihler.....	13
Îsâ (A.S.) İle İlgili Telmihler.....	13

Hızır (A.S.) İle İlgili Telmihler.....	14
Yûsuf ve Yakup (A. S.)'lar İle İlgili Telmihler.....	15
Diğer Peygamber Şahıs ve Dînî Unsurlarla İlgili Telmihler.....	15
c. Din Büyükleriyle ilgili Unsurlar.....	16
2- Aşk Kahramanları.....	16
3- Astronomik Unsurlar.....	17
4- Mitolojik Şahsiyetler.....	18
5- Şâirler.....	18
6- Günlük Hayatla İlgili Duygular.....	18
C- ÜSLÛBU.....	20
D - ETKİLENDİĞİ ŞAHSİYETLER.....	22
III - ESERLERİ.....	26
A-DÎVÂNI.....	26
B-MESNEVÎLERİ.....	27
IV - NÜSHA TANITIMI.....	28

İKİNCİ BÖLÜM

MESÎHÎ-İ TEBRİZÎ DÎVÂNI

I- SÂKÎ-NÂME.....	29
II- MESNEVÎLER.....	37
III- TERCÎ-İ BEND.....	40
IV- MÜSEDDES.....	46
V- TAHMİSLER.....	49
VI- TUYUĞLAR.....	55
VII- GAZELLER.....	59
VIII- KIT'ALAR VE RUBÂ'ÎLER.....	218
IX- MATLA'LAR VE MÜFREDLER.....	255
SONUÇ.....	259
İNDEKSLER.....	260
A- ŞAHIS VE YER ADLARI İNDEKSİ.....	260
B- BEYİT SAYILARINA GÖRE ŞİİRLERİN İNDEKSİ.....	261
KAYNAKÇA.....	262

KISALTMALAR

- age : Adı geçen eser
agt : Adı geçen tez
Ank. : Ankara
Bk. : Bakınız
C : Cilt
Fas. : Fasikül
H : Hicrî
İA. : İslam Ansiklopedisi
İst. : İstanbul
M. : Miladî
MEB. : Milli Eğitim Bakanlığı
Öl. : Ölümü
s : Sayfa
S : Sayı
TDK : Türk Dil Kurumu
vb : Ve benzeri
vd : Ve diğerleri
Yay. : Yayını

GİRİŞ

XVII. yüzyıl Azerbaycan Klasik Edebiyatı şâirlerinden olan Mesîhî-i Tebrizî, Safevî hükümdarlarından Mehmet Hüdâbende (öl. 1587), Şah I. Abbas (öl.1628) ve Şah I. Safî (öl.1642) dönemlerinde yaşamıştır.¹

XVII.asırda Azerbaycan topraklarında iki hâkim unsur göze çarpar.Bunlardan birincisi sosyal ve siyâsî durumu zayıf, iç karışıklarla uğraşan İran merkezli Safevî Devleti; diğeri ise siyâsî , askeri ve sosyal bakımdan duraklama devrine girmiş, kültür, sanat ve edebiyat yönüyle yükselişin devam ettiği ² Osmanlı Devleti'dir.Siyâsî karışıklıklar ile birlikte Azerbaycan topraklarında siyâsî üstünlüğü kazanmak için Safevî-Osmanlı çekişmesi Azerî Edebiyatı'nın gelişmesini de etkilemiştir.³

XVII. yüzyıl Azerbaycan Klasik Edebiyatı'nı incelediğimizde iki büyük edebî mektebin oluştuğunu görürüz.Bunlar, Fuzûlî ve Nevâyî mektepleridir.Bu mekteplerin en etkin olduğu Azerbaycan şehirleri Tebriz, Şirvan, Gence'dir.⁴

XVII. yüzyıl Azerbaycan Klasik Edebiyatı'nda oluşturulan eserlerde lirizm önemli bir yer tutmaktadır.Aynı dönemde epik eserlere ve manzum hikayelere de ilginin arttığı müşahade edilmektedir.⁵

Azerbaycan sahasında Mesîhî ile çağdaş, pek çok dîvân şâiri yetişmiştir.Fuzûlî mektebinin geleneklerini sürdüren Emânî (öl.1610), şöhreti Hind, İran ve Anadolu ülkelerine yayılan, Şah II. Abbas zamanında İranda Melîkü's-su'arâ olan, Azerî şâiri Sâib-i Tebrizî (öl.1676) Mesîhî ile birlikte bu dönemin en önemli şairleridir.⁶

Tarzi kasabasında doğan ve küçük bir dîvânı bulunan, Türkçe kelimeleri, Farsça kurallara uydurarak şiir yazan, şâir Tarzî de bu yüzyılda yaşamıştır. Sâib-i Tebrizî'nin

¹ Elyar SEFERLİ, *Mesîhî Divan*, (Redaktor: H.S.Soytürk), Tahran, 1998, s. 12.

² N. Sami BANARLI, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, Fas. 9, MEB. Yay. İst. 1976, s.649.

³ Bk. A. Bican ERCİLASUN, Vilâyet MUHTAROĞLU, Azad NEBİYEYEV, "*Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi*" C.1 (Azerbaycan Türk Edebiyatı) Kültür Bak. Yay. Ank.1993, s.156.

⁴ A. CAFEROĞLU, Y. AKPINAR, "Azerbaycan Türkleri Edebiyatı", *Türk Dünyası El Kitabı*, Türk Kültürünü Araştırma Ens.Yay., Ankara 1992, s. 609.

⁵ ERCİLASUN, s. 156.

⁶ ERCİLASUN, s. 156.

takdirini kazanmış şâir Derûnî ve atmış üç gazelden oluşan küçük bir dîvânı bulunan Melik Bey Avcı da ismini sayabileceğimiz diğer Azeri şâirlerindendir.⁷

Bunların dışında XVII. yy. Azerî şâirleri şunlardır: Fedâî, Gövsi Tebrizî, Mehcur Şirvânî , Rıza Kuli Han (öl. 1768), Mirza Salih Tebrizî, Mevcî, Mîrî Beg, Âvâre Beg, Mirza Celâl Şehristânî, Mirza Muhsin.⁸

XVII. yy. Azerbaycan sahası Klasik Edebiyatı'nı genel olarak ortaya koyduktan sonra tez çalışmamızda metin ve diğer unsurlarla ilgili uyguladığımız yöntemlere geçebiliriz.

Tez konusu olarak seçtiğimiz “Mesîhî-i Tebrîzî-Hayâtı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri ve Dîvânının İncelenmesi” hakkında Türkiye’de hiçbir çalışmanın yapılmadığını tespit ettik. Dîvânın Metin bölümünü oluştururken, Sayın Elyar SEFERLİ’nin⁹ İsfahan el yazmasından Arap harfleriyle matbu olarak oluşturduğu kitabında¹⁰ bulunan, “El Yazmanın Eski Edebî Şekilde Olduğu Bölüm”¹¹ ü esas aldık. Hayâtı, Edebî Şahsiyeti ve Eserleri ile ilgili konuları, değişik kaynaklardan faydalandığımız gibi, çalışmamıza esas teşkil eden eserin giriş kısmındaki Sayın Elyar SEFERLİ’nin değerlendirmelerinden de faydalandık.

Düzensiz bir halde bulunan nazım şekillerini, normal bir dîvânçede genel kabul görülen sıraya¹² göre tasnif ettik. Dîvânın dîbâce kısmından Mesîhî-i Tebrîzî’nin edebî şahsiyetini ortaya koyarken istifade ettik.

Sâkî-nâme, Mesnevîler, Müseddes, Tuyuğlar, Gazeller, Kıt’alar ve Rubâ’ilerin her beytini numaraladık. Tahmislerin bölümlerinde bulunan her mısraya bir numara verdik. Gazelleri ve Rubâ’ileri Arap harflerine göre sıraladık. Vezinler her manzumenin başında gösterildi. Rubâ’ilerde ise sadece cüz adları verildi. Dîvân bugünkü harflere aktarılırken transkripsiyon işaretleri kullanıldı.

⁷ CAFEROĞLU, s. 610-611.

⁸ age. s. 610-611.

⁹ Bakü Devlet Üniversitesi Filoloji Fakültesi Dekanı Akademik Elyar SEFERLİ.

¹⁰ Elyar SEFERLİ, *Mesîhî Divan*, (Redaktor: H.S.Soytürk), Tahran, 1998

¹¹ SEFERLİ, s.185-434.

¹² İskender PALA, *Ansiklopedik Dîvân Şîri Sözlüğü*, Cilt:I,II, Akçağ Yay., Ankara, 1995, s.134.

Oluşturduğumuz metinde imlâ bakımından birlik sağlamaya çalıştık. Bağ-fiil ekindeki (bolup, görüp, alıp...) ünsüzün sert şeklini tercih ettik. “KöÆlüm-gönlüm, saÆea-sana, maÆea-bana, min-ben, didüm-dedim, isterem-isterim, gözdin-gözden, boldı- oldu, bile-ile, birme-verme, korharam-korkarım, it- et-, gittür-getir, düşti-düştü...” gibi kelimeleri birinci imlâ şekliyle verdik. “gelüp, digül, eylerüm, gözlerüm...” örneklerinde olduğu gibi, dar yuvarlak ünlüyü koruduk. “Uyhu, bizge, çikdüÆ, yalâan, köÆlegin, yüzi, dimezem...” gibi kelimeleri dîvânda olduğu şekliyle aldık. Ben anlamına gelen “men” şahıs zamirini “ye”li yazıldığı durumda, “min” şeklinde okuduk. “KöÆlümni, zârumnı, cânımnı...” şeklindeki belirtme hal eki almış kelimeleri değiştirmeden yazdık.

Metinde Çağatay Türkçesi göz önünde bulundurularak, Arapça ve Farsça kelime ve tamlamaların imlâsında da birlik sağlamaya çalıştık. Özellikle Farsça kelimelerin başına ve sonuna gelen edat ve ekler ile Farsça birleşik isim ve sıfatları “şâmdân, mehveş, mestâne, gülistan, gül-gûn, àamgîn, dildâr, gülzâr...” örneklerinde olduğu gibi, Sayın İsmail Ünver’in “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”¹³ adlı çalışmasına bağlı kalarak oluşturduk. Birleşik isim ve sıfatlarda kelimeler arasına kısa çizgi (-) işareti koyduk. Ayrıca mânâ ve vezin açısından gerekli görülen bazı yerlerde metin tamiri yaptık. Baskıdan ve diğer sebeplerden dolayı eksik görülen yerlerde, tarafımızca yapılan eklemeler parantez içinde () gösterilerek verildi. “Tek, ara, asa ...” gibi ekleri Çağatay Türkçesi’nde genel kabul görmüş¹⁴ şekline uygun olarak, kendinden önceki kelimedenden ayrı yazdık.

Metinde geçen âyetlerden iktibasları tırnak içinde Arap harfleriyle yazdık ve dipnotlarda bu iktibasların Latin harfleriyle yazılışlarını ve meâllerini de verdik.

¹³ İsmail Ünver’in “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler” adlı yazısı İLESAM’ın 17-18 Ocak 1992 tarihinde düzenlediği “I. Eski Türk Edebiyatı Kologyumu”nda okunan bildirinin genişletilmiş biçimidir.

¹⁴ Bk. Bilal YÜCE, *Bâbü'r Dîvânı (Gramer-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)*, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara 1995. s. 26.; Kemal ERASLAN, “Çağatay Şiiri”, *Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)*, Yıl:36, C.LII, Sayı 415, 416, 417, Ankara, 1986 s.636, 647 vd.

BİRİNCİ BÖLÜM

MESİHÎ-İ TEBRİZÎ'NİN HAYATI, EDEBÎ ŞAHSİYETİ ve ESERLERİ

I- HAYATI

Mesîhî-i Tebrizî XVII. yüzyılda yaşamış, dîvânı ve mesnevîleri bulunan Azerbaycanlı bir dîvân şâiridir. Elyar SEFERLİ, Mesîhî'nin Azerbaycan edebiyat tarihinde kendine mahsus bir yer tutmuş, görkemli bir şâir olduğunu belirtir.¹⁵ Kaynaklarda hayatı hakkında verilen bilgiler yetersizdir. Kaynaklarda Mesîhî'nin asıl adının Rüknettin Mesut olduğu yazılıdır. Bazı tezkireciler ve cönk müellifleri ise adını sadece Hekim Rükna diye kaydederler. Kendisi de bazı şiirlerinde adının Hekim Rükna olduğunu söyler.¹⁶ “ Ze vehşiyo teyr besi dîdeyem gû liyken, der âdemi nebud çün Hekim Roknai”, “De ki, vahşi hayvan ve kuş çok gördüm , lâkin insanlıkta Hekim Rükne'nin eşi yok”¹⁷

Mesîhî'nin kaynaklarda tam olarak hangi tarihte ve nerede doğduğu bildirilmese de, Tebriz'i çok sevdiğini ve belirli bir müddet Rûm'da yaşadığı, orada memleket (Tebriz) hasretiyle acı çektiğini aşağıdaki beyitlerden çıkarabiliriz:

“ Subh-ı ‘ıyşım şâm irür Tebrîz mısırîdin cüdâ
Tâ men-i âvâreye mesken bilâd-ı Rûmdur

Dime ğurbetde nedür hâlûÆ Mesîhî hicr ile
Ğurbet ü firkatde kalan hâleti ma'lûmdur”¹⁸

Mesîhî devrin padişahlarından fazlaca bir iltifat görmemiştir. 80 yaşını geçince, H. 1066 tarihinde İsfahan'dan Şiraz'a gitmiş ve bir zaman orada kalmıştır. Oradan Kaşan'a dönmüş ve burada vefat etmiştir. Vefat tarihi kaynaklarda M. 1655 veya M. 1656 olarak verilir.¹⁹

¹⁵ SEFERLİ, s. 11.

¹⁶ Gülahmet İMANOV, “*Mesîhî-i Tebrizî'nin Verga ve Gülşa Mesnevîsi*”, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış) Yüksek Lisans Tezi, Afyon, 2002 s. 3 ; “Özbekistan Şarkşinashk Üniversitesi El Yazmalar Fondu”, Cönk, Sayı: 244-p.

¹⁷ agt, s.3.

¹⁸ Bk. Metin Böl., XLII. Gazel 6,7.

¹⁹ İMANOV, s. 3; Mesîhî, “*Verga ve Gülşa*”, Bakü Gençlik, 1992, s. 136.

II- EDEBÎ ŞAHSİYETİ

A - ŞEKİL HUSUSİYETLERİ

1. Nazım Şekilleri

Pek çok dîvân şâiri gibi Mesîhî'nin de en çok kullandığı nazım şekli gazeldir. Dîvânda yer alan yüz atmış bir gazelin, yüz otuz dokuzu yedi beyitten müteşekkıldür. Geri kalanlardan on altısı sekiz, üçü altı, birer tanesi de beş, dokuz ve on dört beyitlidir. Muhtevâ yönünden incelerken de üzerinde duracağımız gibi, şâirimiz bir çok gazeline yaşadığı hayat ile ilgili duygularını açıkça ortaya koymaktan çekinmemiştir.²⁰

Dîvânda, gazel nazım şeklinden başka, dîbâce, seksen üç beyitten oluşan bir sâkî-nâme, yirmi bir beyitlik iki mesnevî, yedi bölümden oluşan bir tercî'-i bend, altı bölümlük bir müseddes, üç tahmis, on tuyuğ, sekiz kıt'a, yüz otuz üç rubâ'î, on iki matla ve üç müfred bulunmaktadır. Elyar SEFERLÎ, Mesîhî Dîvânı'nın dîbâce, gazel, rubâ'î ve mesnevîlerden ibâret olduğunu belirtir.²¹

Nazım şekilleri konusundaki diğer bir tespitimiz ise, Mesîhî'nin rubâ'îlerden sadece beşinde²² mahlas kullanmış olmasıdır.

2. Vezin

Mesîhî Dîvânı'nda, edebiyatımızda yer alan bütün bahirlerin kullanıldığı görülmektedir. Bu bahirlerden en çok tercih edileni Remel bahridir. Altı yüz atmış üç beyit tutarındaki doksan üç gazelini, on bir bendlik iki tahmisini, yirmi bir beyitlik iki mesnevîsini, iki beyitlik bir kıt'asını bu bahrin **Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün** kalıbıyla; yirmi dokuz beyitlik dört gazelini, yirmi beyitlik on tuyuğunu, iki beyitlik bir kıt'asını bu bahrin **Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün** kalıbıyla; yirmi iki beyitlik üç gazelini, altı bendlik bir müseddesini bu bahrin **Fe'ilâtün (Fâ'ilâtün) / Fe'ilâtün / Fe'ilün (Fa'lün)** kalıbıyla; yedi beyitlik bir gazelini bu bahrin **Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün** kalıbıyla ; iki beyitlik bir kıt'asını da yine bu bahrin **Fe'ilâtün (Fâ'ilâtün) / Fe'ilâtün / Fe'ilün (Fa'lün)** kalıbıyla yazmıştır.

²⁰ Meselâ :XLII. gazel 6,7.

²¹ SEFERLÎ, s. 17.

²² rubâ'î L, LXXI, XCV, CXI, CXXII.

Şâirimizin ikinci sıradaki en çok tercih ettiği bahir Hezec bahridir. Yüz yirmi iki beyitlik on yedi gazelini bu bahrin **Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün** kalıbyla; elli altı beyitlik sekiz gazelini, altı bendlik bir tahmisini bu bendin **Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün** kalıbyla; yirmi bir beyitlik üç gazelini, yedi bendlik bir tercî-i bendini bu bahrin **Mef'ûlü / Mefâ'îlün / Fe'ûlün** kalıbyla; on beş beyitlik iki gazelini, iki beyitlik bir kıt'asını bu bahrin **Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Fe'ûlün** kalıbyla; on dört beyitlik iki gazelini yine bu bahrin **Mef'ûlü / Mefâ'îlün / Mef'ûlü / Mefâ'îlün** kalıbyla yazmıştır.

Tercih sırasında üçüncülüğü alan bahir, Muzârî'dir. Yetmiş sekiz beyitlik on bir gazel bu bahrin **Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'îlü / Fâ'ilün** kalıbyla; yirmi sekiz beyitlik dört gazeli de aynı zamanda Münserih bahrinin **Müstef'ilün / Fe'ûlün / Müstef'ilün / Fe'ûlün** kalıbına da dönüştürülebilen bu bahrin **Mef'ûlü / Fâ'ilâtün / Mef'ûlü / Fâ'ilâtün** kalıbyla söylenmiştir.

Dördüncü tercih sırasını alan bahir Mütেকârib bahridir. Seksen üç beyitlik sâkî-nâmesini, yedi beyitlik bir gazelini, dört beyitlik iki kıt'asını bu bahrin (aynı zamanda Şeh-nâme ölçüsü) **Fe'ûlün / Fe'ûlün / Fe'ûlün / Fe'ûl** kalıbyla söylemiştir.

Beşinci sırada Müctess bahri gelmektedir. Yirmi sekiz beyitlik dört gazelini bu bahrin **Mefâ'îlün / Fe'ilâtün / Mefâ'îlün / Fe'ilün** kalıbındadır.

Altıncı sırayı Hafif bahri almaktadır. On dört beyitlik iki gazeli bu bahrin **Fâ'ilâtün / Mefâ'îlün / Fâ'lün** kalıbyla söylenmiştir.

Bunların dışında Recez bahrinin **Müstef'ilün / Müstef'ilün / Müstef'ilün / Müstef'ilün** kalıbyla yazılmış on dört beyitlik iki gazel, Seri' bahrinin **Müfte'ilün / Müfte'ilün / Fâ'ilün** kalıbyla yedi beyitlik bir gazel, Kâmil bahrinin **Mütefâ'ilün / Mütefâ'ilün / Mütefâ'ilün** kalıbyla yazılmış yedi beyitlik bir gazel bulunmaktadır. Rubâ'îlerini dâhil etmediğimiz bu istatistikî bilgiler ile Mesîhî'nin aruz kadrosu tamamlanmış bulunmaktadır.

Mesîhî'nin aruz veznini kullanmadaki dikkat çeken hususları şu şekilde sıralayabiliriz: Mesîhî, edebiyâtımızda örneklerine az rastladığımız kalıpları kullanmaktan çekinmemiştir. Türk şiirinde çok az kullanılan²³ kalıplardan olan Kâmil

²³ Haluk İPEKTEN, *Eski Türk Edebiyatı (Nazım Şekilleri ve Aruz)*, Dergah yay., İstanbul 2001, s.275.

bahrinin **Mütefâ‘ilün / Mütefâ‘ilün / Mütefâ‘ilün / Mütefâ‘ilün** kalıbıyla yazılmış Mesîhî'nin şiiri²⁴ bulunmaktadır.

Mesîhî'nin dîvânında tespit edebildiğimiz imâle ve zihaf hataları mevcuttur. Bir şiirinde²⁵ geçen “bûse” kelimesinin bir açık, bir kapalı şeklinde, başka bir şiirinde²⁶ geçen “Leylâ” kelimesindeki “lâ” hecesinin açık olarak değerlendirilmesi, tespit ettiğimiz zihaf örneklerindedir.

Bir şiirinde²⁷ geçen “nice” kelimesinin bir kısa, bir uzun şeklinde, yine başka bir şiirinde²⁸ geçen “gece” kelimesinin bir kısa, bir uzun şeklinde değerlendirilmesi, başka bir beyitte²⁹ geçen “yafrakları” kelimesindeki “rı” ekinin uzun olarak değerlendirilmesi dîvândaki imâle örneklerindedir.

Mesîhî Dîvânı'na dayanarak verdiğimiz bu istatistikî ve teknik bilgilerin ışığında şâirimizin bu alanda başarılı olduğu sonucuna ulaşabiliriz.

3. Kafiye

Dîvân Edebiyâtı'nın genel kafiye anlayışı olan tam ve zengin kafiyenin kullanılması, ayrıca redifin geniş imkanlarından faydalanılması³⁰ anlayışının Mesîhî'de de hâkim olduğu görülmektedir. Ancak bazı yerlerde bu anlayışın dışına çıktığı görülmektedir. Örneğin, bir gazelde³¹ “belâ, vefâ” gibi kelimelerle “aÆa”,³² kelimesinin, başka bir gazelde³³ “bu” kelimesiyle “mû,gû, rû,cû, çü” kelimelerinin, diğer bir gazelde³⁴ “karşu, cādû, âhû, sayrû, ayru, su” kelimeleri arasında kafiye yapmaktadır.

Mesîhî'nin “kurban olayım” redifli gazelin dört beyitini³⁵ dîvân şiirinin genel kafiye anlayışıyla yazılmış şiirlerine bir örnek olması açısından aşağıda vermeyi uygun gördük.

²⁴ XCIV. gazel.

²⁵ XIII. gazel 4a.

²⁶ Müseddes 2/3a.

²⁷ X. gazel 1b.

²⁸ XII. gazel 6b.

²⁹ LXV. gazel 3a.

³⁰ PALA, s.135.

³¹ II. gazel.

³² II. gazel 1b.

³³ VI. gazel

³⁴ LXXXVIII. gazel

³⁵ CVIII. gazel 1-4.

“ İŖve-i nergis-i bî-mâruÆEa kurbân olayım
 Ėamze-i kâtil-i hûn-hâruÆEa kurbân olayım

Saçılır gâh suðan-ı la‘l-i lebüÆEidin güher
 Ki leb-i la‘l-i güher bâruÆEa kurbân olayım

Cânğa güftâr-ı melîóüÆEidin irür zevk ü neŖâù
 Ki melâhat bile güftâruÆEa kurbân olayım

Dil irür vâlih-i ðâl ü ðaù u ruðsâruÆE kim
 Ol haù u hâl ile ruðsâruÆEa kurbân olayım”

Yaptığımız bu tespitler bize Mesîhî’nin kâfiye kullanımında da genel olarak başarılı olduğu sonucunu göstermektedir.

4. Dil

Mesîhî Dîvânı’nı Ŗekil yönüyle incelerken, “Terkipler”, “Sadelik” ve “İmlâ Hususiyetleri” üzerinde duracağız.

a. Terkipler

Mesîhî Divânı’nda dörtlü terkip bulunmamaktadır. Üçlü terkiplere örnek olarak “âamze-i ‘âŖkkeŖ-i câdû-yı fettânın”,³⁶ “ bihbûd-ı hâl-i ehl-i dil”³⁷ “serv-i kad-i sîm-ten-i meh-sîmâ”³⁸ “ gibi tamlamaları gösterebiliriz.

Dîvânda bu terkiplerin dışında dikkati çeken bir özellik de, Türkçe tamlamaların kullanılmasıdır. Türkçe tamlamalara örnek olarak “âam yeli”,³⁹ “servi boylu”,⁴⁰ “lâle yüzlü”,⁴¹ “ taÆ yeli”,⁴² “sarıà yüzüm”,⁴³ “Hayvan suyu”⁴⁴ gösterilebilir.Elyar SEFERLİ

³⁶ XIV. gazel 6b.

³⁷ CXLI. gazel 4a.

³⁸ XIV. rubâ‘î 1b.

³⁹ XCVII. gazel 2b.

⁴⁰ CXLVI. gazel 3b

⁴¹ CXLVI. gazel 3b

⁴² LIX. rubâ‘î 1a, CVIII. rubâ‘î 1a.

⁴³ LXII. rubâ‘î 1a.

⁴⁴ I. matla‘.

Mesîhî'nin, zevkle seçip işlediği Türkçe söz ve ifâdelerin, terkip ve hikmetlerin şiirine millî bir ruh aşıladığını, bu sayede dilimizi zenginleştirmiş olduğunu belirtir.⁴⁵ Bunlardan başka şâir eski Türkçe sözcükleri de kullanmaktan çekinmemiştir. Bu sözcüklerin çoğu günümüzde kullanılmamaktadır. Meselâ: Tilbe (hasta, maraz), irmek (yetmek), ol (o), aytmak (demek, söylemek)...⁴⁶

b. Sadelik

Mesîhî, bazı şiirlerinde halk ifadelerini kullanmaktan çekinmemiştir. Halkın kullandığı ifadeleri şiirlerine sokmaktaki amacının yeni ifade yolları aramak olduğunu söyleyebiliriz.

Mesîhî'nin şiirlerinde “yaman gözden ıraà olmak”,⁴⁷ “aparmak”,⁴⁸ “beÆzi sarıà”,⁴⁹ “günümü kara etmek”,⁵⁰ “ömürler olmak”,⁵¹ “nâmus köÆlegini kıla pâre”,⁵² “sarıàa kılmak nazar”,⁵³ “kayırmak”,⁵⁴ “Suyu bolmasa fülâd” (çeliğe su verilmesi),⁵⁵ halk ağzından gelen ifadeler olduğunu belirtebiliriz.

Mesîhî bazı sözlerini yerli lehçede güzel bir üslûba, ananeye sâdık kalarak vermiştir. Mesela: Yâ firâk, yüz (öz), tulû (dulû), uyhu (yuhu), yok (yoh), tan (dan), tün (dün), birlen (ile), yağlamak (ağlamak), tolanmak (dolanmak), dutmak (tutmak), ot (od)...⁵⁶

Bunların yanında aşağıda bazı örneklerini verdiğimiz beyitlerin, âdeta Türki-i Basit cereyanının etkisiyle yazılmış olduğunu söyleyebiliriz.

⁴⁵ SEFERLİ, s. 28.

⁴⁶ SEFERLİ, s. 28.

⁴⁷ XVI. gazel 6a, XLVI. gazel 4a.

⁴⁸ XLI. gazel 5a, CXII. gazel 7a, tercî-i bend 3/1a, III. tahmis 4.

⁴⁹ LVIII. gazel 7

⁵⁰ LXXXV. gazel 3a.

⁵¹ LXXXVI. gazel 4b.

⁵² CVIII. gazel 3b.

⁵³ CXXXIV. gazel 4a.

⁵⁴ Müseddes 6/1b.

⁵⁵ II. tahmis 3.

⁵⁶ SEFERLİ, s. 27.

“Didüm ki derde eyle devâ didi yâ nasîb
Didüm ki ‘ahde eyle vefâ didi yâ nasîb”⁵⁷

“Sinsizin didüm gözümün nem gider
Gül di didi nâz ile kim nem gider

Didüm eldin gitti sinsiz dîn ü dil
Didi ni ğam ger revânîñ hem gider

Didüm açduÆ reð yüzüÆdin gitdi ter
Didi güldin çúsa gün şebnem gider

Key gider cândın didüm cânâ ğamıÆ
Didi kim cânıÆ bile bu ğam gider

Didüm itiÆdür Mesîóî baú aÆa
Gül di didi bahs bir âdem gider”⁵⁸

“Evdin ol meh giçerek çıkdı maÆa didi rakîb
Ey Mesîhâ ol kadardur kim çıka cânıÆ siniÆ”⁵⁹

“Ey perî zincir-i zülfüÆe mini kaydit didüm
Gül di didi ey Mesîhî sen meger dîvânesin”⁶⁰

“MerkebiÆ gök tevseni irür meger kim ğâh dü
Nâ‘ledin zâhir hilâl oluna tozıdın kehkeşân”⁶¹

“Didüm hicrüÆde cân birdi Mesîhî yüz elem birle
Tebessüm birle didi cânı çıksun kimdür bu”⁶²

⁵⁷ XIII. gazel 1

⁵⁸ XLV. gazel.

⁵⁹ LXXXVII. gazel 14.

⁶⁰ CXV. gazel 7.

⁶¹ CXXIV. gazel 6

⁶² CXXXII. gazel 7.

c. İmlâ Hususiyetleri

Çağatayca metinlerde, Türkçe kelimelerdeki her ünlü gösterilmektedir. Yine bu metinlerde, eklerin genellikle ayrı yazıldığını ve geniz n'sinin “ نك ” ile gösterildiğini biliyoruz. Bunların dışında art ünlülü Türkçe kelimelerdeki t ve s ünsüzleri “ ط ” ve “ ص ” yerine “ ت ” ve “ س ” ile gösterilmektedir. Ayrıca p ve ç ünsüzleri de genellikle “ ب ” ve “ ج ” ile yazılmaktadır. Çağatayca metinlerin ortak özelliklerinden biri de Arapça kelimelerdeki “â” ünlüsünden sonra gelen hemzenin “ ى ” ile yazılmasıdır: ‘acâyib, dâyim, mâyil vb.⁶³

Bunlardan başka metni kurarken, imlâ hususundaki prensiplerimiz şunlardır:

1. Okumayı kolaylaştırmak amacıyla, dîvânda ayrı yazılması gerekirken birleşik yazılmış ek ve edatları ayrı yazdık: “eyle mi”⁶⁴ ايلامى "kademdür bu"⁶⁵ قدم دوربو durur fiilini de genel anlayışa uygun olarak⁶⁶ ayrı yazdık: belâ durur⁶⁷ بلادورور vb.

Dîvânda bazı yerlerde de ayrı yazılmış olan ekleri birleşik yazdık: “kimsenüÆ”⁶⁸ كيمسه نونك “derddin”⁶⁹ درد دين vb.

2. Arapça ve Farsça kelimeleri kabul görmüş şekliyle⁷⁰, Osmanlı ve Türkiye Türkçesindeki telaffuzuna uygun olarak okuduk. Meselâ: “derdlergâ”⁷¹, “cennetgâ”⁷² vb. Dîvânda bulunan elif-i maksûre ile yazılan kelimeleri de “â” ünlüsüyle okuduk: “ta‘âla’llâh”⁷³, “‘Îsâ”⁷⁴ vb.

Divânda bulunan bazı kelimelerin Türkiye Türkçesi’ndeki karşılıkları aşağıda verilmiştir:

Olmak “bolmak”, bana “maÆa”, sana “saÆa”, gönül “köÆül”, bize “bizge”, yalan “yalğan”, senden “sindin”, korkarım “korharam”, der “dir”, et- “it-”, el “il”, bel “bil”, çektin “çikdüÆ”, ile “bile”, gömleğin “köÆegin”...

⁶³ Bk. YÜCE, s. 26.

⁶⁴ CXLIX.gazel 1

⁶⁵ CXXXI.gazel 6b.

⁶⁶ Bk. YÜCE , s. 28.; ERASLAN, s.636, 647 vd.

⁶⁷ XLIII.gazel 2a.

⁶⁸ XXXVII. gazel 3b.

⁶⁹ XXXVII.gazel 5b.

⁷⁰ Bk. YÜCE , s. 28.; ERASLAN, s. 655 vb.

⁷¹ XXXVIII. gazel 5a.

⁷² XLVII.gazel 4a.

⁷³ XVI. gazel 3a.

⁷⁴ I. gazel 8b.

B - MUHTEVÂ HUSUSİYETLERİ

Mesîhî Divânı'nı muhtevâ hususiyetleri yönüyle incelerken sırasıyla dînî unsurlar, aşk kahramanları, astronomik unsurlar, mitolojik şahsiyetler, şâirler, günlük hayatla ilgili duygular gibi konular üzerinde durduk.

1. Dinî Unsurlar

Bu bölümde, “Âyetlerden İktibâslar”, “Âyetlere Telmihler”, “Din Büyükleri” başlıkları altında dinî unsurları tespit ederek verdik.

a. Âyetlerden iktibaslar

Mesîhî Dîvânı'nda fazla olmamakla birlikte, Kur'ân'daki değişik âyetlerden iktibaslar yer alır. Mesela: Bakara sûresi yüz on yedinci ayetinde bulunan “kün”⁷⁵ ibaresi, bir gazelde ⁷⁶ geçmektedir. Başka bir şiirde de ⁷⁷ bu iki harf (kün) belirtilmeden telmih yapılmaktadır.⁷⁸

Dîvândaki başka bir beyitte ⁷⁹ şâir sevgilinin güzellik sayfasına örnek olarak “sûre-i nûn ve'l-úalem ” i vermektedir. Mesîhî burada Kalem ⁸⁰ sûresini kastetmektedir. Çünkü Kalem suresi “nûn ve'l-kalem” kelimeleriyle başlamaktadır.

Dîvândaki diğer bir beyitte ⁸¹ şeytanın lanetlenerek Allâh'ın huzurundan kovulmasına telmih yapılmaktadır. Kur'ân'da değişik ayetlerde ⁸² şeytandan ve yaptıklarından bahsedilmektedir.

b. Âyetlere Telmihler

Bu bölümde, âyetlerde anlatılan olaylar ve peygamberlerin mucizeleri telmih edilmektedir. Bunları, “Peygamberimizle İlgili Telmihler”, “İsâ (A.S) İle İlgili Telmihler”, “Hızır (A.S.) İle İlgili Telmihler”, “Yûsuf ve Yakup (A.S.)lar İle İlgili

⁷⁵ 2 Bakara117, “...feinnemâ yeúûlü lehü 'kün' fe-yekûn” : (...Ona sâdece ‘ol’ der, o da hemen oluverir.)

⁷⁶ I. gazel 4b.

⁷⁷ I. rubâ'î

⁷⁸ SEFERLİ, s. 25.

⁷⁹ CXXXI. gazel 1b.

⁸⁰ 68 Kalem

⁸¹ CXLI. gazel 5b.

⁸² Meselâ: 2 Bakara 102; 4 Nîsâ 118-120; 7 A'râf 12-28; 17 İsrâ 27,53 ; 19 Meryem 69-72...

Telmihler”, “Diğer Peygamberler ve Dînî Unsurlarla İlgili Telmihler” başlıkları altında inceledik.

Peygamberimizle İlgili Telmihler

Dîvânın değişik yerlerinde peygamberimizle ilgili beyitlere rastlamaktayız. Dîbâce bölümünde peygamberimiz için yazılmış beyitlerden bazılarını aşağıda veriyoruz.

“Ol server-i enbiyâ vü ol seyyid-i pâk

Kim kâsid irür sâfide ‘akl u idrâk

Mi ‘râcda aÆa hâlık-ı ‘âlem hâk

Didi “levlâke mâ halaktü’l-eflâk”⁸³

Dîvândaki başka bir yerde Mesîhî, peygamberimize “habîbu’llâh”⁸⁴ diyerek telmih yapmaktadır.

İsâ (A.S.) İle İlgili Telmihler

Dîvânda on üç yerde İsâ (A.S.) ile ilgili telmih yapılmaktadır.Şunu da eklememiz gerekir ki Mesîhî, İsâ (A.S.)’a verdiği değerden dolayı, onun Mesih lakâbını kendisine mahlas olarak almıştır.

Dîvânda İsâ (A.S.) ile ilgili telmihler şunlardır: Mesîhî birinci gazelinde⁸⁵ İsâ ve Mûsa (A.S.)’ları birlikte anarak telmih yapmaktadır. Divândaki değişik beyitlerde⁸⁶ Mesîhâ (Hz. İsâ) veya Hz. İsâ için kullanılan “Rûhu’llâh” terimi söylenilmektedir.Başka bir beyitte⁸⁷ “Mesîh” ile “enfâs” kelimelerini birlikte kullanarak İsâ (A.S.)’ın nefesi ile hastaları iyileştirmesi ve körlerin gözlerini açma mu’cizesine işaret edilmektedir ki bu tür mu’cizeleri, eliyle mesh ederek gerçekleştirdiği Kur’ân’da⁸⁸ yer almaktadır.

⁸³ Hadîs-i Kutsî: “Sen olmasaydın (ya Muhammed) yeri göğü yaratmazdım.”

⁸⁴ LI. gazel 2a.

⁸⁵ I. gazel 8b.

⁸⁶ Sâkî-nâme 76b, 78b, CXXII rubâ’î 2b ; XXI. gazel 3b

⁸⁷ XLVI.gazel 3a.

⁸⁸ 3 Âl-i İmrân 49.

Mesîhî dîvândaki değişik beyitlerde ⁸⁹ sevgilinin nefesiyle, İsâ (A.S.)’ın nefesi arasında bağlantı kurmaktadır. Başka bir beyitte ⁹⁰ şâir İsâ (A.S.)’ın “Mesîh” lakabıyla “mürde, cân-bahş” kelimelerini birlikte kullanarak, İsâ (A.S.)’ın Kur’ân’daki iki âyette⁹¹ temas edilen ölüleri diriltme hâdisesine telmih yapılmaktadır. Başka bir beyitte ⁹² İsâ (A.S.)’ın nutkuna telmih yapılmaktadır.

Mesîhî başka bir yerde ⁹³ özüne “Rûhu’llâh”ı (Hz.İsâ) “mihmân” (misâfir) yaptığını, diğer bir beyitte ⁹⁴ ise Mesîhâ (Hz. İsâ) ile sıkı arkadaş olmak istediğini belirtir.

Hızır (A.S.) İle İlgili Telmihler

Mesîhî dîvânda yirmi bir yerde Hızır (A.S.) ile ilgili telmih yapmaktadır. Hızır (A.S) Zülkarneyn’e, Zulumât ⁹⁵ ülkesinde yol göstermiş ve orada Âb-ı Hayât’ı (ölümsüzlük suyu) bulmuştur. Dînî ve edebî hayatımızda sıkça anılan Hızır (A.S) daha çok darda kalanların imdadına yetişmesi yönüyle bilinir.

Dîvânda Âb-ı Hayat ve Âb-ı Hayat’ın değişik isimleri (Âb-ı Hayvan, Zülâl-i Hızır, Çeşme-i Hayvan, Hızır Suyu, Hayvan Suyu) değişik yerlerde⁹⁶ belirtilerek telmih yapılmaktadır. Başka bir yerde⁹⁷ Mesîhî, kendisine Hızır’ı mihman (misafir) yaptığını söyler. Başka bir beyitte⁹⁸ Mesîhî, Âb-ı Hayat ile Zulumât’ı birlikte kullanmış, diğer iki beyitte de ⁹⁹ Hızır (A.S) ile ilgili telmihler yapmıştır. Son olarak Mesîhî iki beyitte¹⁰⁰ Hızır (A.S.) ile Âb-ı Hayat ve Zulumât’ı birlikte kullanmıştır.

⁸⁹ XLVII.gazel 7a; LXXI.gazel 4b; LXXIX.gazel 7a; CII.gazel 4a.

⁹⁰ LXXXVI.gazel 7.

⁹¹ 3 Âl-i İmrân 49 ve 5 Mâide 110, 19 Meryem 30-33.

⁹² LXXXVII.gazel 5a.

⁹³ CIV.gazel 2b.

⁹⁴ Sakî-nâme 79b.

⁹⁵ 18 Kehf 65 vd.

⁹⁶ X.gazel 7a; XXI.gazel 4b; XXIII.gazel 7a; XLV.gazel 7a; XLVIII.gazel 5a; LXII.gazel 2a;LXXI.gazel 4b; LXXXIII.gazel 5b; LXXXVII.gazel 5a; CIV.gazel 1b; CXVI.gazel 5b; CXXVIII.gazel 6b; CXXXIV.gazel 5a; CXXXVI.gazel 3b; Sâkî-nâme 77a; I.Matla’

⁹⁷ CIV.gazel 2b.

⁹⁸ VII.kıta 1b.

⁹⁹ Sâkî-nâme 78b; 79a.

¹⁰⁰ XXIII.rubâ’î 1;2.

Yûsuf ve Yakup (A.S.)'lar İle İlgili Telmihler

Mesîhî, dîvânda on yerde Yûsuf ve Yakup (A.S.)'lar ile ilgili telmih yapmıştır. Hz. Yûsuf'u kaybetmenin verdiği acıdan dolayı Yâkup peygamberin göz yaşı dökmesi ve gözlerinin kör olması hâdisesi bir yerde¹⁰¹ bahsedilmektedir. Yâkup peygamberin bu üzüntüsünden dolayı acı içinde yaşadığı evine “Beytü'l-Hazan” denilir. Mesîhî de iki yerde¹⁰² sevgiliden ayrı geçirdiği bağ ve bahçelerin “Beytü'l-Hazan” olduğunu belirterek bu yeri telmih yapmaktadır.

Mesîhî başka bir yerde¹⁰³ Kur'ânda bulunan¹⁰⁴ Yûsuf sûresinden bahsetmektedir. Yûsuf sûresinde¹⁰⁵ de anlatılan Yûsuf peygamberin hikâyesine “Ahsenü'l-Kasas” denilir. Edebiyatımızda Yûsuf ile Züleyhâ şeklinde adlandırılan bu hikâyenin kadın kahramanı olan Züleyhâ'nın ismi, Mesîhî Dîvânı'nın değişik yerlerinde¹⁰⁶ geçmektedir. Bunlardan başka dîvânda bir yerde¹⁰⁷ Yûsuf (A.S.), Süleyman (A.S.) ile, başka bir yerde¹⁰⁸ ise Yûsuf (A.S.) Ken'an ile birlikte anılmaktadır.

Diğer Peygamberler ve Dinî Unsurlarla İlgili Telmihler

Bu bölüme kadar ismi anılan peygamberlerden başka, dîvânda Mûsâ ve Süleyman peygamberlerin de ismi geçmektedir. Mesîhî, bir beyitte¹⁰⁹ Mûsâ (A.S.)'ı, iki beyit de¹¹⁰ ise Süleyman (A.S.)'ı anarak telmih yapmaktadır. Başka bir yerde¹¹¹ Süleyman (A.S.)'ın parmağındaki yüzükte yazılı olan ism-i a'zamdan bahsetmektedir. Mesîhî, Süleyman (A.S.) zamanında yaşayan Sebe melikesi Belkîs'ı da değişik beyitlerde¹¹² belirtmektedir.

¹⁰¹ LXXVIII.gazel 6a.

¹⁰² XLI.gazel 1b; CXL.gazel 4b.

¹⁰³ CLIII.gazel 8a.

¹⁰⁴ 12 Yûsuf

¹⁰⁵ 12 Yûsuf 3.

¹⁰⁶ II.mesnevî 6a; 7b; 8a; 9a.

¹⁰⁷ II.mesnevî 9b.

¹⁰⁸ Müseddes 1/3a.

¹⁰⁹ I.gazel 8b.

¹¹⁰ LXXXIII.gazel 5a; II.mesnevî 9b.

¹¹¹ CXXXVI.gazel 5.

¹¹² II.mesnevî 6a, 7a, 8a, 9a.

Bunların dışında peygamberimiz zamanında yaşayıp, 604 yılında vefât etmiş, çok zengin olup cömertliğiyle ün kazanmış olan Hâtem-i Tay, dîvânda bir yerde¹¹³ geçmektedir.

Dîvânın pek çok yerinde dînî unsurlarla ilgili telmihler yapılmıştır. Dîvân edebiyatımızda sıkça rastladığımız ham sofu (zâhid, nâsîh) – şâir (mutasavvîf, rind) çatışması Mesîhî Dîvânı'nda da değişik yerlerde¹¹⁴ karşımıza çıkmaktadır.

İslâmiyetle ilgili unsurlardan olan Hûrî, Âb-ı Kevser, cennet, dûzah (cehennem), Rıdvan, irem... gibi unsurların yanında, diğer dinlerle ilgili unsurlardan olan büt, büt-i tersâ, sanem, zünnâr... gibi kavramlar da dîvânda sıkça¹¹⁵ zikredilmektedir.

c. Din Büyükleriyle İlgili Unsurlar

Mesîhî Dîvânı'nda din büyükleriyle ilgili unsurlara az rastladık. Mesîhî, bir beyitte¹¹⁶ Hz. Ali'nin sâdık kölesi olan Kanber'in ismini anmaktadır. Dîvândaki başka bir beyitte¹¹⁷ Hz. Ali, Zülfekâr ile birlikte belirtilmektedir.

2. Aşk Kahramanları

Mesîhî'nin derin anlamlar ifâde eden tasavvûfî aşktan ziyâde, maddî sayılabilecek aşk anlayışına daha yakın olduğunu söyleyebiliriz.

Aşk kahramanları Leylâ ve Mecnûn ile Ferhad ve Şîrîn'dir. Bir yerde¹¹⁸ de Vâmîk ve Azrâ efsanesine telmih yapılmaktadır. Mesîhî bazı beyitlerde¹¹⁹ kendisini veya âşıkları Mecnûn'a benzeterek kıyaslamaktadır. Dîvânda¹²⁰ Leylâ ve Mecnûn ile ilgili de değişik beyitler kurulmuştur. Mesîhî başka bir beyitte¹²¹ Mecnûn'a ceylanın yâr

¹¹³ CXXIX.gazel 3b.

¹¹⁴ XXX.gazel 7a; XLVIII.gazel 4a; XLVIII.gazel 5b; XLVIII.gazel 7a; LXII.gazel 5a; CLI.gazel 3a; III. Tahmîs 3 vd.

¹¹⁵ Meselâ: XXX.gazel 7; XXXV.gazel 6a; XLVI.gazel 6a; LXIX.gazel 4b; LXXI.gazel 7; XCVIII.gazel 7b; CIX.gazel 5b; CXVIII.gazel 5b; CXXXI.gazel 5; CXXXVI.gazel 6a; sâkî-nâme 81a...

¹¹⁶ Sâkî-nâme 81b.

¹¹⁷ Sâkî-nâme 82.

¹¹⁸ I.gazel 5b.

¹¹⁹ XI.gazel 7a; XX.gazel 1a; LXI.gazel 6b; LXVI.gazel 6b; LXVII.gazel 5a; LXXXV.gazel 2a; LXXXVIII.gazel 3b; CXVI.gazel 7a; CXXXI.gazel 6b; CXXXII.gazel 3a; sâkî-nâme 41b; XXIV. rubâ'î 2b ; LXXIII. rubâ'î 1a.

¹²⁰ I.gazel 5a; LX.gazel 2a; XVI.gazel 5a; XXXIII.gazel 5a; LXXXIII.gazel 7; XXXV. rubâ'î.

¹²¹ XXXIV.gazel 4b.

olduğunu hatırlatmaktadır. Şâir, bir yerde¹²² gönlüne Mecnûn'un arkadaşı, Ferhad'ın dost; başka bir yerde¹²³ ise Mecnûn'un dert ortağı; diğer bir beyitte¹²⁴ de Mecnûn ve Ferhad'ın kendisine sırdaş olduğunu belirtir. Mesîhî iki beyitte¹²⁵ ise çektiği sıkıntıları, Mecnûn ve Ferhad'ın çekmediğini söylemektedir. Şâir bir yerde¹²⁶ sevgilisinin güzelliğini, Leylâ ve Şîrîn'in güzelliğinden üstün tutmaktadır. Yine başka bir beyitte¹²⁷ ise Mecnûn ve kûh-ken (Ferhad)'ın ümitsiz acılardan kurtulduklarını belirtilir. Bir beyitte¹²⁸ de Mesîhî, sevgilisinin bakışını Leylâ'nın bakışına benzetmekte ve şâirin sevgilisini gören Mecnûn'un, aşktan dolayı şaşırıp kalacağını ifade etmektedir.

Son olarak bir yerde¹²⁹ ise Mesîhî, ömrünü Mecnûn gibi gam çölünde geçirmek istediğini söylemektedir.

3. Astronomik Unsurlar

Mesîhî Dîvânı'nda astronomik unsurlar sıklıkla kullanılmaktadır. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:

Yunanlılarca Apollon, Romalılarca Febus adıyla anılan güneş (şems, mihr, âfitâb, hurşîd) dîvânın pek çok yerinde¹³⁰ geçmektedir.

Yunanlılarca Afrodit, Romalılarca Venüs, Müslümanlarca Kevkeb-i seher, Nâhid, Zühre, Çoban yıldızı, Çolpan adlarıyla anılan yıldız, Mesîhî Dîvânı'nda bir beyitte¹³¹ geçmektedir.

Yunanlılarca Diyanos, Romalılarca Artemis diye anılan ay (mâh, meh, kamer, hilâl) tıpkı güneş gibi Mesîhî Dîvânı'nda sıkça¹³² söylenilmektedir.

Dîvânda ismi çokça zikredilen bir diğer unsur ise “çarh, sipihr, gerdûn, âsumân, gök” gibi kelimelerle karşılanan feleğin dönüşüdür. Bu unsur da dîvânda pek çok yerde¹³³ belirtilmektedir.

¹²² XLIII.gazel 5b.

¹²³ XLIII.gazel 7b.

¹²⁴ CIII.gazel 5b.

¹²⁵ CXXII.gazel 3a; CL.gazel 6a.

¹²⁶ CL.gazel 6b

¹²⁷ Sâkî-nâme 75.

¹²⁸ Müseddes 2/3a.

¹²⁹ III.tahmis 5.

¹³⁰ XXV.gazel 1a; XXIX.gazel 6a; XXXII.gazel 4b; XLII.gazel 1b; LXXXVI.gazel 2a; C.gazel 7b vd.

¹³¹ XXIV.gazel 6b.

¹³² XXV.gazel 1a; XXV.gazel 3a; XXXI.gazel 6a XXXI.gazel 6b vd.

¹³³ XXXIV.gazel 1a; XCVII.gazel 6a; XCVIII.gazel 7b; CXX.gazel 6b vd.

4. Mitolojik Şahsiyetler

Dîvân edebiyatımızın mitoloji dünyasının birinci kaynağı, Firdevsi-i Tûsî (934?-1020?)’nin yazdığı Şehnâme adlı eserdir.Şahsiyetleri karıştırılan İskender ve Âsaf gibi şahıslarda bu dünyayı tamamlarlar.¹³⁴

Mitolojik şahsiyetlerden İranlıların eski hükümdar ailesi olan pişdadiyan sülalesinin IV. hükümdarı, aynı zamanda şarabı bulduğu rivayet edilen, kadehi ile de meşhur hükümdar Cem, Mesîhî Dîvânı’nda iki yerde¹³⁵ geçmektedir. Ayrıca dîvânda iki beyitte¹³⁶ Cem’in kadehinde, ölümsüzlük suyunun olması arzulanmaktadır.

5. Şâirler

Mesîhî Dîvânı’nda üç şâirin ismi geçmektedir.Mesîhî üzerinde Ali Şir Nevâyî’nin etkisi çok fazladır.¹³⁷ Bundan dolayıdır ki Mesîhî Dîvânı’nın değişik yerlerinde¹³⁸ Nevâyî’nin ismi belirtilmektedir. Mesîhî, dîvânda Nevâyî’nin iki gazeline, Kıvâmî’nin bir gazeline tahmis¹³⁹ yapmıştır.

Mesîhî Divânı’nda ismi geçen son şâir ise Emânî’dir.Dîvânın bir yerinde¹⁴⁰ şâir Emânî’nin ismi belirtilmektedir.¹⁴¹

6. Günlük Hayatla İlgili Duygular

Mesîhî yaşadığı hayatla ilgili duygularını, memleketinden ayrı çektiği gurbet acısını şiirlerine yansıtmaktan çekinmemiştir. Aşağıdaki beyitlerde sıklıkla tekrarlanan “vatan, Tebrîz, gurbet, firkat, visâl” kelimeleri bize Mesîhî’nin ruh halini, yaşantısını özetlemektedir.

“ Subh-ı ‘ıyşım şâm irür Tebrîz mısırîdin cüdâ
Tâ men-i âvâreye mesken bilâd-ı Rûmdur

¹³⁴ Tahir ÜZGÖR, *FEHİM-İ KADÎM (Hayatı, Sanatı, Dîvân’ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi)*, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara, 1991, s.43.

¹³⁵ CXV.gazel 4a; CLI.gazel 7b.

¹³⁶ X.gazel 7a; XXIII.gazel 7a.

¹³⁷ Bk. Etkilendiği Şahsiyetler.

¹³⁸ Sâkî-nâme 6b, 7, 22b, 51b, 52a, 53a.

¹³⁹ Bk.Metin Böl., I, II, III. tahmis.

¹⁴⁰ CLVII.gazel 1b.

¹⁴¹ SEFERLİ, s. 13-14.

Dime ğurbetde nedür hâlüÆ Mesîhî hicr ile
Ĝurbet ü firkatde kalan hâleti ma‘lûmdur ”¹⁴²

“ Billâh ki köÆlü eylemeye cüz vatanga meyl
Ger fi’l-mesel behişt ara kılsa câ ğarîb

Ĝurbetĝa meyl eylemeniÆiz ey vatan ili
Kim irmiş esr ü ĝamzede ğurbet ara ğarîb ”¹⁴³

“ Temennâyı visâlidin Mesîhî künc-i ğurbetde
Ĝarîb ü bî-kes ü zâr olduğumnu yâr bilmes mü ”¹⁴⁴

“ Hak lutfı ile yine Mesîhî şeh-i ĝâzî
Tebrîzĝa bastı kadem el-minnetu’llâh ”¹⁴⁵

“ Vatanda çü yok irdi tab-ı firâkım
Barıp ihtiyâr eyledüm cûr-ı ğurbet

Nazar eyleyiÆ kim ne ahvâlîm olĝay
Ki ğurbetde boldum giriftâr-ı firkat ”¹⁴⁶

“ Ger bilseydüm ki bî-vefâsın bu sıfat
Sindin ötürü vatandan ayrılmas idüm ”¹⁴⁷

“La‘l-i mey içip dile uyurdum bu gice
Cânân lebini düşide gördüm bu gice ”¹⁴⁸

Mesîhî Dîvânı’ndan bazılarını aldığımız bu beyitler bize göstermektedir ki Mesîhî hayata kapalı bir şâir değildir.

¹⁴² XLII.gazel 6,7.

¹⁴³ XII.gazel 4,5.

¹⁴⁴ CXXXII.gazel 7.

¹⁴⁵ CXXXIII.gazel 6

¹⁴⁶ II.kıta

¹⁴⁷ LXXXV.rubâ‘î 2.

¹⁴⁸ CXIV.rubâ‘î 1.

C- ÜSLÛBU

Türkçe, Arapça ve Farsça'yı edebî eser verecek şekilde iyi bilen Mesîhî, diğer taraftan zamanın pozitif ilimlerinden tıp ilmini de derinlemesine öğrenmiştir. Bu birikimin sonucunda doğu halklarının medeniyet abidelerini yakından tanımış, doğu şiirinin başarılarından istifade etmiştir. Bütün bunlar onun edebî şahsiyetinin oluşmasında önemli bir yer tutmuştur. Çağdaşlarından Tagieddin Kâşî Mesîhî'nin edebî üslûbunun farkına varan ilk şahıstır.¹⁴⁹

Mesîhî'nin üslûbunun oluşmasında özellikle Fuzûlî (öl.1556) ve Nevâyî (öl.1501) etkisinden¹⁵⁰ söz edebiliriz.

Şâirin açıkça ıstrâbını dile getirdiği beyitlerinden bazıları şunlardır:

“ Yüz vây ki devlet-i visâlûÆ
Bir gün maÆEa bolmadı müyesser ”¹⁵¹

“ Gurbetdeyem ey hem-nefes dermânda vü bî-kev ü kes
Çün mürğ-i zindân-ı kafes ayru gül ü gülzârıdın ”¹⁵²

Mesîhî'nin ana temleri, pek çok dîvân şâirinde de görülen, aşk ve ıstırap, tasavvuf, dünyadan ve felekten şikâyet, medhiyye ve fahriyye'dir.

Mesîhî dîvândaki bazı beyitlerde sanatını överek, kendisini diğer şâirlerden üstün tutmaktadır.

“Çalınur hüsrevlikim kûsı suhan iklîmide
Terbiyet gözi bile ger baksa şâhen-şeh maÆEa”¹⁵³

“Hüsn bâzârıda nazmıÆ râyiç ola ni ‘aceb
Bar Mesîhî çün metâ‘-ı hüsne nazmıÆEdin revâç”¹⁵⁴

¹⁴⁹ İMANOV, s.4.

¹⁵⁰ Bk. Etkilendiği Şahsiyetler.

¹⁵¹ Terc-i bend II/5.

¹⁵² CXVII.gazel 4.

¹⁵³ IV.gazel 7.

¹⁵⁴ XXI.gazel 7.

Mesîhî aşağıdaki gazelde¹⁵⁵ ise çektiği acılardan dolayı felekten şikâyet etmektedir.

“ Lâle tek bağırmğa koyduÆ dâğ-ı hicrân ey felek
 Ğonca tek köÆlümni kıldıÆ tabuta kan ey felek

Ol gül-i ruhsâre vü ol ğonca-i terdin cüdâ
 Gül tikendür gözlerümge ğonce-i peykân ey felek

Ol meh-i mahmul nişînüÆ firúatidin çün ceres
 Subh u şâm itdüÆ işim feryâd u efgân ey felek

Nice kan eylep köÆülni çün sürâhî dem-be-dem
 İtasın ol kanı yüzüm üzre ğaltân ey felek

Úaysı gülni cilvekâr kıldıÆ ki âhir kılmaduÆ
 Anı yüz hârı beyâd hâk ile yeksân ey felek

İçmedi cüz zehr-i mihnet yemedi cüz hûn-ı dil
 Her kim oldu nice gün hânuÆġa mihmân ey felek

âanmaġil kevkeb Mesîoî tîr âhı biryedür
 Kim senüÆ göġsüÆdin itmiş gice perrân ey felek”

Mesîhî, aşağıdaki beyitlerde kelimeler arasında deġişik mecazlar yapmaktadır.

“ ÂRIZIÆ güldür nigârâ yâsemen
 Kim aÆEa güldür ġulam u yâsemen

Kara zülfüÆdin cüdâ sünbül kimi
 Kara kıldım tün ü girdim yasa men”¹⁵⁶

“Nice köÆlüm bolsa hicrândın yara
 Ey felek rahm it bir işimge yara

¹⁵⁵ LXXX.gazel

¹⁵⁶ VI. tuyuġ.

Min kimi dişler nedâmet parmağı
Her kim aldansa mürüvvetsiz yâra”¹⁵⁷

Bu açıklamaların ışığında, Mesîhî bazı şâirlerden etkilenmiş olsa da, kendine has bir üslûp ortaya koymayı başarmıştır. Belirttiğimiz bu özelliklerden sonra, Mesîhî'nin edebiyatımızda lâayık olduğu yere kavuşacağına inancımız tamdır.

D- ETKİLENDİĞİ ŞAHSİYETLER

Mesîhî'nin edebî şahsiyetinin oluşmasında Arap, Fars ve Türk Edebiyatı'nın güçlü isimleri olan Hâkânî (öl.1197?), Nizâmî (öl.1214), Hatâyî (öl. 1524), Fuzûlî (öl.1556) ve Nevâyî (öl.1501)'nin etkisi görülür. Bu şâirler arasında özellikle Nevâyî ve Fuzûlî'nin yeri farklıdır.¹⁵⁸

Mesîhî, Çağatay şâiri Nevâyî'ye duyduğu hayranlık sebebiyle dîvânını Çağatay Türkçesi ile yazmıştır.Mesîhî Nevâyî şiirine daha yakından bağlıdır.Nevâyî'yi kendine üstâd kabul etmiştir.Mesîhî'ye göre Nevâyî Türk halklarının en ulu şâiri, hem de Türk şiiri ve bedî sözünün sultanı gibi, şerefli bir yer tutmaktadır.¹⁵⁹ Dîvânından bazı beyitlerini aşağıda verdiğimiz Mesîhî, Nevâyî'nin sanatını över ve onun şiirlerine eklemeler yapar.¹⁶⁰

“ Tâ ola cihânda zikr-i ‘uşşâk u nevâ
Uşşâk u nevâdın ol ‘âlemde sadâ

Hak rahmetidin hemîşe uşşâk ara
Râ Rab ki yete rûh-ı Nevâyîğa nevâ”¹⁶¹

“ Muğannî makâm-ı tarabsâz kıl
Nevâyî tarabnâk-ı âğâz kıl

¹⁵⁷ IX. tuyuğ.

¹⁵⁸ SEFERLİ, s. 12-13.

¹⁵⁹ SEFERLİ, s. 13.

¹⁶⁰ I., II. tahmis.

¹⁶¹ Dîbâce.

Nevâyî ki ğam dildin itgey birûn
Nevâyî ki derdümni itgey füzûn”¹⁶²

“Edâ eyle ey mutrib-i hoş edâ
Nevâyî ki cân tapar andın nevâ

Nevâyî ki her kim anı nûş iter
Cihân kaygusını ferâmûş iter

Nevâyî ki anı kılan istimâ’
Kılur ‘akl-ı birle hıredğa vedâ”¹⁶³

Mesîhî’nin edebî şahsiyetinin oluşmasında önemli etkisi olan bir diğer şâir ise Fuzûlî’dir. Mesîhî de Fuzûlî gibi Âzerî şâiridir. Aynı millete mensup olmalarının dışında, dil ve üslûp, özellikle de lirizm açısından Mesîhî’nin şiirlerini incelediğimizde aralarındaki etkileşim açıkça görülmektedir.

Mesîhî’nin aşağıda bazı beyitlerini verdiğimiz “saÆa” redifli gazeli¹⁶⁴ ile:

“İyd-ı kurbân boldı vü kurbân diler min cân saÆa
Eylegil kurbân mini kim olayım kurbân saÆa

BaşıÆa çizgit gilen kurbân koyun tek mini
Tâ koyup pâyıÆğa ser kurbân kılây cân saÆa”¹⁶⁵

Fuzûlî’nin aşağıda bir beyitini verdiğimiz “sana” redifli gazeli¹⁶⁶,

“Virmeyen cânın sana bulmaz hayât-ı câvidân
Zinde-i câvîd ana dirler ki kurbândur sana”¹⁶⁷

¹⁶² Sâkî-nâme 6, 7.

¹⁶³ Sâkî-nâme 51, 52, 53.

¹⁶⁴ V.gazel.

¹⁶⁵ V.gazel 1, 2.

¹⁶⁶ Hasibe MAZIOĞLU, “Fuzûlî ve Türkçe Dîvânı’ndan Seçmeler” Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1992, s.72.

¹⁶⁷ VII.gazel 2.

Mesîhî'nin aşağıda iki beyitini verdiğimiz“bar” redifli gazeli ile¹⁶⁸ :

“Kaysı bââuÆ gülşen-i hüsnüÆ kimi gülzârı bar
Kaysı gülzâruÆ cemâlüÆ tek gül-i bî-òârı bar

İstemes hûr u peri hem-demliğini her kimüÆ
Sin gibi bir hûri sûretlü perîveş yâri bar”¹⁶⁹

Fuzûlî'nin aşağıda iki beyitini verdiğimiz “var” redifli gazeli ¹⁷⁰ arasındaki dil ve üslûp benzerliği açıkça görülmektedir.¹⁷¹

“Hansı gülşen gülbüni serv-i hırâmânunca var
Hansı gülbün üzre gonce la‘l-i handânunca var

Hansı gülzâr içre bir gül açılır hüsnün kimi
Hansı gül bergi leb-i la‘l-i efşânunca var”¹⁷²

Burada belirtmemiz gereken başka bir benzerlik ise Fuzûlî'deki, Rûm (Anadolu) sevgisi ve oraya gitme arzusu:

“Fuzûlî eyledi âheng-i ayş-hâne-i Rûm
Esîr-i mihnet-i Bağdâd gördüğün gönlüm”¹⁷³

Mesîhî'de Tebrîz sevgisi ve oraya kavuşma isteği ,

“ Subh-ı ‘ıyşım şâm irür Tebrîz mısırîdin cüdâ
Tâ men âvâreye mesken-i belâd-ı Rûmdur

Dime gurbetde nedür hâlüÆ Mesîhî hicr ile
Gurbet ü firkatde kalan hâleti ma‘lûmdur ”¹⁷⁴

¹⁶⁸ XXXVII.gazel.

¹⁶⁹ XXXVII.gazel 1, 2.

¹⁷⁰ MAZIOĞLU, s.94.

¹⁷¹ SEFERLİ, s. 14.

¹⁷² MAZIOĞLU, s 94.

¹⁷³ MAZIOĞLU, s.176.

şeklinde yansır ve her iki şâir de buldukları yerden şikâyet ederler. Bu ve benzer örnekler bize göstermektedir ki: Mesîhî'nin edebî şahsiyetinin oluşmasında Fuzûlî'nin de derin etkisi vardır.

Mesîhî'nin halk şiirinden de etkilendiği, halk söyleyişi tarzında şiirler¹⁷⁵ yazdığını Şah İsmail Hatâyî'den etkilendiğini de belirtmemiz gerekir.¹⁷⁶

Mesîhî'nin edebî şahsiyetinin oluşmasında saray hayatının etkisi de göze çarpmaktadır. Öyle ki Mesîhî Şah Abbas zamanında büyük şöhret kazanmış ve bu dönemde sarayın eğlence meclisleri ve ihtişamlı hayatını tasvir eden şiirler yazmıştır. Fakat saray hayatı uzun sürmez. Şahın davranışlarından rahatsızlık duyan Mesîhî Hindistan'a gider. Ancak yirmi yıl sonra ülkesine geri döner.¹⁷⁷

¹⁷⁴ XLII.gazel 6, 7.

¹⁷⁵ XLIV. gazel, LIII.gazel 4 vd.

¹⁷⁶ SEFERLİ, s. 15-16.

¹⁷⁷ İMANOV, s.4, 5.

III-ESERLERİ

Kaynaklarda Mesîhî'nin eserleri olarak bir dîvânından ve üç mesnevîsinden söz edilir.Bu eserleri şöyle değerlendirebiliriz.

A- DÎVÂNİ

Mesîhî'nin eserlerinden ilk sırayı dîvânı almaktadır. Mesîhî, dîvânının dîbâce bölümünde eserini Safevî hükümdarlarından Sultan Muhammed Hudâbende (öl. 1587)'ye ithaf ettiğini belirtir.¹⁷⁸Dîvânda, dîbâcenin dışında, yirmi bir beyitlik iki mesnevî, yedi bölümden oluşan bir tercî'-i bend, altı bölümlük bir müseddes, üç tahmis, on tuyuğ, yüz atmış bir gazel, dokuz kıt'a, yüz otuz üç rubâ'î, on iki matla ve üç müfred bulunmaktadır.

Dîvânda, bunların dışında bir de Mesîhî-i Tebrizî'nin seksen üç beyitten oluşan Sâkî-nâme'si vardır.Eski Türk Edebiyatında oldukça yaygın bir tür olan "Sâkî-nâme" gerçek ya da mecazlı mânâsıyla sâkîden, içkiden, içki çeşitlerinden, bezm âleminin çeşitli araç ve gereçlerinden bahseden ve bunları öven manzum eserlerin genel adıdır.¹⁷⁹ Sâkî-nâmeler, genellikle mesnevî şekliyle yazılmıştır.Ancak, terkîb-i bend, tercî-i bend ve kasîde nazım şekliyle yazılmış sâkî-nâmeler de bulunmaktadır.¹⁸⁰ Mesîhî-i Tebrizî'nin Sâkî-nâme'si mesnevî şeklinde olup, aruzun Fe'ûlün / Fe'ûlün / Fe'ûlün / Fe'ûl kalıbıyla yazılmıştır.

İslamiyet sarhoşluk veren içkiyi yasaklamıştır.Durum böyle olmakla birlikte, hayatı boyunca bir damla içkiyi ağzına almamış şâirlerin bile "Sâkî-nâme" yazdıkları görülmektedir.¹⁸¹ Tasavvufî nitelikte olan bu sâkî-nâmelerde sâkî "mürşid"i; mey

¹⁷⁸ SEFERLİ, s. 12.

¹⁷⁹ Abdülkadir KARAHAN, "Sâkî-nâme" mad., Türk Ansiklopedisi, C. XXVIII, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1980, s. 66.

¹⁸⁰ PALA, s.422.

¹⁸¹ Mehmet SARI, " Sabûhî Şeyh Ahmed Dede-Hayati, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Dîvânı'nun Tenkitli Metni ", Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Ankara, 1992, s. 172-173. (Yayımlanmamış Doktora Tezi)

(şarap) “ilâhî aşk”ı; mey-hâne “tekke”yi; mâşuk “Allâh”ı; âşık “Allâh’ın cemâline vurgun olan”ı; kadeh ise “âşığın kalbi”ni temsil eder.¹⁸²

Sâkî-nâme türünün edebiyatımızdaki ilk örnekleri, Ali Şîr Nevâyî (öl. 1501)’nin “Fevâidü’l- Kiber” adlı dîvânındaki Sâkî-nâme ile Revânî (öl.1524)’nin “İşret-nâme”sidir.¹⁸³

B- MESNEVÎLERİ

Mesîhî’nin üç mesnevîsi bulunmaktadır. Bunlardan birincisi “Verga ve Gülşa” mesnevîsidir. Eser birbirlerini seven, ancak kavuşamayan iki âşığın hikâyesini anlatır. Eserin erkek kahramanının adı Verga, kadın kahramanının adı ise Gülşa’dır. Verga ve Gülşa birbirlerini delice sevmektedirler. Ancak bir türlü birbirlerine kavuşamamaktadırlar. Sonunda Verga aşkın şiddetinden dolayı ölür. Gülşa da sevgilisinin kabri başında intihar eder. Âşıkları beraber gömerler. Kış geçip, bahar geldiğinde, âşıkların mezarı üstünde servi ve senuber ağaçları büyür, zamanla bu ağaçların dalları birbirine sarılır. O yörenin âşıkları buraya gelmeye başlarlar. En sonunda Şam halkı tarafından burası ziyaret yeri haline dönüştürülür.¹⁸⁴ Mesîhî’nin “Verga ve Gülşa” mesnevîsi ilk olarak 1978 yılında Elyar SEFERLİ tarafından incelenerek, yayımlanmıştır.¹⁸⁵

Mesîhî-i Tebrizî’nin “Verga ve Gülşa” mesnevîsinden başka “Dane ve Dam” ve “Zenbur ve Esel” adlı iki mesnevîsi daha olduğu belirtilmekle birlikte, kaynaklarda bu mesnevîlere hâla ulaşılamadığı kayıtlıdır.¹⁸⁶

¹⁸² Abdülkadir KARAHAN, “Sâkî-nâme” mad., Türk Ansiklopedisi, C. XXVIII, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1980. s. 66.

¹⁸³ PALA, s. 422.

¹⁸⁴ Mesîhî-i Tebrizî’nin “Verga ve Gülşa” adlı mesnevîsini Gülahmet İMANOV Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi olarak yapmıştır.

¹⁸⁵ SEFERLİ, s.11.

¹⁸⁶ CAFEROĞLU, s. 610; SEFERLİ, s.11.

IV-NÜSHA TANITIMI

Mesîhî-i Tebrizî Dîvânı'nın el yazması, İsfahan'da bulunan Frenk Kütüphanesi'nin nâdir el yazmalar bölümünde bulunmaktadır. İsfahan el yazması Kacarlardan olan Ekber Mesut'un kütüphanesinde muhafaza olunmuş ve 1965'te İsfahan Frenk Kütüphanesi'ne hediye edilmiştir.¹⁸⁷ Elyar SEFERLİ Mesîhî-i Tebrizî Dîvânı'nı Arap harfleriyle matbu olarak yayımlamıştır.¹⁸⁸ Kitapta "El Yazmanın Eski Edebî Şekilde Olduğu Bölüm"den başka, "Mukaddime", "Nâşir", "Bakış", "Giriş" ve bazı gazellerin günümüz Azerî Türkçesine dönüştürüldüğü, "Eski Metnin Çağdaşlaşmış Bölüm"ü bulunmaktadır.

Matbu dîvân, dîbâce bölümüyle başlamaktadır. Dîvânda, dîbâcenin dışında seksen üç beyitten oluşan bir sâkî-nâme, yirmi bir beyitlik iki mesnevî, yedi bölümden oluşan bir tercî'-i bend, altı bölümlük bir müseddes, üç tahmis, on tuyuğ, yüz atmış bir gazel, sekiz kıt'a, yüz otuz üç rubâ'î, on iki matla ve üç müfred bulunmaktadır.

"El Yazmanın Eski Edebî Şekilde Olduğu Bölüm"de bulunan Mesîhî Dîvân'ı "Fasâhat-şî'âr şâ'irler cevherin rabt-ı sülkiñe tozmaâyalar eger ol hâlık-ı mahlûkât güher-i âtî bile müveşşâó ..." sözleriyle başlar;

"İt 'isyânedin halâs encâmumnu
Ğufrân-ı varakîda sebit kıl nâmumnu"

beytiyle sona erer.

¹⁸⁷ SEFERLİ, s. 11.

¹⁸⁸ Elyar SEFERLİ, *Mesîhî Divan*, (Redaktör: H.S.Soytürk), Tahran, 1998.

İKİNCİ BÖLÜM
MESİHÎ-İ TEBRİZÎ DÎVÂNİ

I- SÂÚÎ-NÂME

Fe'ûlün / Fe'ûlün / Fe'ûlün / Fe'ûl

. - - . - - . - - . -

1. Gitür sâúi ol râó-ı râóat fezâ
Ki birür dil ü câna zevú ü âafâ
2. KöÆül òalvetini münevver úılur
Dimâg-ı òiredni mu'aùàar úılur
3. AnıÆ cür'asın nûş itgen gedâ
Olur neş'e vü òevúdin pâdişâ
4. Birür nefsga òevúı anıÆ şikest
İder kibr ehlini çün òâk-pest
5. MaÆa luuf ile tut gilen sâgarı
Ki itgey meni özli kemdin berî
6. Muğannî maúâm-ı òarabsâz úıl
Nevâyî òarabnâk-ı âgâz úıl
7. Nevâyî ki gam dildin itgey birûn
Nevâyî ki derdümnî itgey füzûn
8. Ki köÆelüm elemdin óazîndür besî
Zamân miónetidin gamındur besî

9. Kerem eyle göster gilen bir nağam
Ki köÆlümde ni úaygu úala ne ğam
10. Gitür sâúi ol âb-ı âteş-milâl
Ki dildin úılur ref'-i zeng-i melâl
11. Birür neş'esi könliñe şâdlú
Tapar ğuããa vü ğamdın âzâdlú
12. EniÆ-i cür'a her kişi nûş ider
Zamâne ğamını ferâmûş ider
13. MaÆa bir ki endûhgınam yine
Zamân miónetîdin ğamınam yine
14. Muğannî çek ol nağme-i derdnâk
Ki köÆlüm elemdin irür çâk çâk
15. Úıl âheÆ-i âvâzuña sâzuÆı
Hem-âvâz it sâz u âvâzuÆı
16. Ki sâzı bahâne úılay şem' var
Úılam òalımı girye-i zâr zâr
17. Bir ânıÆ ğamıdın ki ansız müdâm
MaÆa 'ömr ile zindeĝîdür óarâm
18. Cihânda imes min kimi 'ârsız
Niçün úalmışam zinde dildârsız
19. Gitür sâúi ol bâde kim her zamân
Birür rûóga râóât u cisme cân

20. İrür rengi dildâr yüzi kimi
Mükeyyifligi yâr gözi kimi
21. İçem ol meyi yüzi yâdı bile
Úılam mestlıú gözi yâdı bile
22. Kerem eyle ey muürrib-ı ðoş-nevâ
Nevâyî edâ ile ‘uşşâú ara
23. Ki bî-iðtiyâr ilni giryân iter
Yaðacaú itip âh u efgân iter
24. Ger il iteler eşk-i gözdin revân
Mın item revân-ı eşk yerine úan
25. Ve ger ðevúдын iteler câme-câk
KöÆül çâk item meni derd-nâk
26. Bir ol firúatîdin kanıÆ óasreti
KöÆül óürmeti boldı cân âfeti
27. Çü âðir meni öldürür bu melâl
TöküÆ úanımı sizge úanum óelâl
28. Kerem úlgil ey sâúi-i sîm-ten
Ki ğam ğuããasıdın yitip câne men
29. Gitür ol meyi kim feraó-nâk irür
Ĝam u ğuããa zehrıĝa tiryâk irür
30. Meni bî-ðüd ol meydin eyledi mi
Ola kim unutsam cihânuÆ ğamı

31. Ki endûhgînam cüdâ yârdın
Beğâyet ğamînam cüdâ yârdın
32. Nice yâr yârı ki andın cüdâ
âanur min tenim düşti cândın cüdâ
33. Muğannî çek ol nâme-i dil-firîb
Ki alur dil-i nâ-tüvândın şekîb
34. Demey bî-òûdâne úlay vay vay
Gehî hicrdin yığlayım hay hay
35. Óikâyet úlam ki zamân devridin
Şikâyet úlam ki cihân cevridin
36. Ki kimdin meni eyleyirdür cüdâ
Ne günlerge itmiş durur mübtelâ
37. Mini kâşki öldüreydi úaøâ
Bu kim cevr ile úıldı andın cüdâ
38. Gitür sâúi ol telò-i şîrîn lemer
Ki andın òiredmend irür behrever
39. Nice câm-ı pür ehl-i devre yetür
Ki ol ùûû-i ùab'a âyînedür
40. MaÆEa bir ki ùab'um süðansâz ola
Süðansâz ola siór-i perdâz ola
41. Diyem 'ışúdm ùurfe-i efsâne
Ki Mecnûn úılam 'aúl-ı ferzâne

42. Muğannî çek ol nağme-i òevúnâk
Ki andın köÆüллер olur şevúnâk
43. Nevâ ile bu bezmini sûr úl
Demey bezm ehlini mesrûr úl
44. Menüm derdüme bul gilen çâre-res
Ola kim ğamum kem bola bir nefes
45. Ki óalum perîşân irür hicrdin
KöÆül tâ-be-tâ úan irür hicrdin
46. Menüm bî-devâ derdüm ol kim bilür
Ki bir mihrbân yârdın ayrudur
47. Úılaydı meni kâşki cândın cüdâ
Felek bu ki úılmışdur andın cüdâ
48. Gitür sâuí ol erguvâni raóú
Ki rengi leuâfet dâver çün 'aúú
49. Írür âabr tek telò ü pür menfa'at
Acıú pend tek lîk Şirîn âifat
50. MaÆea bir ki derdümga dâfi' durur
Bu müfreù cünûnumga nâfi' durur
51. Edâ eyle ey muùrib-i òoş-edâ
Nevâyî ki cân tapar andın nevâ
52. Nevâyî ki her kim anı nûş iter
Cihân úayĝusını ferâmûş iter

53. Nevâyî ki anı úlan istimâ´
Úılur ´aúl birle òiredğa vedâ´
54. Ola bî-òûd olup yıúlsam demi
Unutsam bu deyr-i òarâbuÆ gamı
55. Ki esrû mini zâr úılmıř firâú
Ölümğa giriftâr úılmıř firâú
56. Firâú otı besi yamandur yaman
Firâú otıdın el-amân el-amân
57. Kerem eyle ey sâúî-i nûş-ı leb
Ki nûş-ı lebiÆdür cihâna sebeb
58. Gitür ol meyi kim irür úût-ı rûó
Yeter rûóğa her dem andın fütûó
59. Leùâfet ara rengi irür çü gül
Çü gül açılır her dem andın köÆül
60. Mürevvaú irür hem çü çeşm-i òurûs
Mükeyyif irür hem çü la´l-i ´arûs
61. MaÆa bir ki bir laóôa medhûş olam
´Arûs-ı ùarabğa hem-âgûř olam
62. Muğannî ´ırâúa nevâ-sâz bol
Demey bu nevâlargâ hem-sâz bol
63. Eger Óaú saÆa birdi sâz u nevâz
MaÆa hem naâib itti sûz u güdâz

64. Bülend ile yek-ser nevâ-i 'ırâú
Ki köÆlüm úılıpdur nevâ-i 'ırâú
65. Alıp köÆülini birip sîm sâú
Ki irür 'Irâú u Òorasanda ûâú
66. Gitür sâúi ol la'l-i yâúút-fâm
Ki andın alur la'l-i yâúút-vâm
67. Írür la'l tek lîk la'l-i müöâb
Çü yâúút ammâ çü yâúút-nâb
68. MaÆa bir ki her laóða òoş-óâl olam
Ĝam-ı hicrdin fârîâu'l-bâl olam
69. Muàannî demi eyle âheÆ-i rûd
Edâ eyle bir 'âşîúâne sürûd
70. Sürûdı ki tartıp figân yıĝlayım
Naøar ehl-i óalıĝa úan yıĝlayım
71. Ki devrâneĝa cüz kîne-eyn imes
İşî 'ışú ehliĝa cüz kin imes
72. Úılur gülni ger bülbüle âşinâ
Úılur dest-i hicr ile her dem cüdâ
73. Çü pervânei şem' hem-dem úılur
Hem ol dem fenâ otıĝa úoy durur
74. Kimi bir güle âşinâ itmedi
Ki yüz òârı ile cüdâ itmedi

75. Eger irdi Mecnûn u ger Kûh-ken
Berî ittiler dâg-ı ırılmân bilen
76. Gitür sâuíyâ bir dem ol la'l-i ter
Ki birür Mesîóâ demidin óaber
77. Leùâfet ara âb-ı óayvân kimi
Ferâgat-fezâ la'l-i cânân kimi
78. Kişi kim úlur nûş andın demî
Tapar Òıør 'ómri Mesîóâ demî
79. MaÆa bir ki geh Òıør olam úarîn
Mesîóâ bile ki olam hem-nişîn
80. **Mesîóî** ger ol meydin içseÆ revân
Gilür 'arşdın na're-i nûş-ı cân
81. AÆa sâuí-i Kev'ler irür sebab
AÆa òâce-i Úanber irür sebab
82. Şehen-şâhdın ââóib-i zülfeúâr
'Alî-i velî şâh-ı dildâr-süvâr
83. Şehî kim elidin úılan nûş-ı cân
AÆa âteş-i düzâð olur óarâm

II- MESNEVÎLER

I

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - - . - - - - . - - - - . - . -

1. Ey köÆül faâl-1 bahâr u mevsim-i güldür yine
Her tarafda nâle-i úumrî vü bülbüldür yine
2. Gülşen etrâfığa zînet cu'd-1 sünbüldür yine
Bâğ-1 ra'nâsığa envâ'-1 tecemmüldür yine
3. Veh ne eyyâm-1 feraó-baðş u dem-i zîbâ irür
Rûó-1 perver mevsim u faâl-1 revân-efzâ irür
4. Bâğ-1 envâtığa bâd-1 âubó-dem birdi óayât
Eyle kim tapúay óayât enfâs-1 gaybîdin mevât
5. Boldı işmâm-1 reyâóındın mu'aúuar kâyinât
Cilve bir mihridin itti yüz şiküfteyle nebât
6. Tıfl tek kim her zamân itgey tebessüm mihr ara
Baş çúarıp mihrdin durmağa meyl algay aÆEa

II

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - - . - - - - . - - - - . - . -

1. Bülbül itti sâğar-1 güldin şarâb-1 vaâl nûş
Saldı ol mey neşe-i zevúı anıÆ köÆElide òuş

2. Eyle bostân âaónı içre saldı feryâd u òurûş
Kim çemen ra'nâlarıdın zâyil oldu 'aúl u òûş
3. Sünbül oldu òûblar zülfi kimi âşüfte óâl
Nergis oldu mest ü gül úızdı vü son boldı lâl
4. Her ùaraf ferş-i zeberced saldı bâğ içre bahâr
Gûne gûne gül bile ol ferşini úıldı nigâr
5. Girdiler her sarı elvân òil'at içre şâð-sâr
Yil şukûfeye firâğdın itdi her yân zer-niâr
6. Gûyiyâ Belúís-ı devrân u Züleyòâ luúf ilen
Eylemişler meyl-i bâğ u 'azm-i gül-geşt-i çemen
7. Bar durur terk-i edeb anlarğa Belúís-ı cihân
Eylemek elúâb ya dimek Züleyòâ-yı zamân
8. Onlara mânend-i Belúís u Züleyòâ merâúân
Bardur maókûm u òidmetkâr-ı bende yüz yuman
9. Ni çü Belúís u Züleyòâdur hemin òâdımları
Çün Süleymân u çü Yûsuf úavlları her sarı
10. Biri evc-i devletüÆ mihr-i cihân arasıdur
Biri baór-ı salûanatnuÆ gevher-i yektâsıdur
11. Bu biri gülzâr-ı ismet gülbün-i zîbâsıdur
Bu biri ol gülbünüÆ şâð-ı gül-i ra'nâsıdur

12. Dehr ara tâ gülbün ü güldin bola nâm u nişân
Yitmesün bu gülbün bu gülge âsib-i òazân
13. Tâ ki devrân içre bu toúuz felek devvâr ola
Tâ ki bu tokuz felekğa lâbit ü seyyâr ola
14. İns ile cin ü melek tâ dehr içinda bar ola
Devlet ü iúbâl ü baòt anlarğa dâyim yâr ola
15. Mesned-i devletğa bolsunlar ilâhî müstedâm
Ey **Mesîóî** tâ bola leyl ü nehâr u āubó u şâm

III- TERCÎ'-İ BEND

1

Mef'ûlü / Mefâ'ilün / Fe'ûlün

---

1. Nice úlacaksın ey perî-zâd
Cânımâa cefâ vü cevri bî-dâd
2. Feryâd ki úlmađuÆ demi gûş
Her nice gamuÆdın eyledüm dâd
3. Ârî gül işi ðamûşlığdur
Her nice ki bülbül itse feryâd
4. Ümîd-i viââl birle birgün
Nâ-şâd-ı köÆülni úlmađuÆ şâd
5. Görgeç sini kurmadum özümni
Bir laóða gam u elemdin âzâd
6. Dîvâne köÆül evini hicrüÆ
Yüz vâý ki bozmaú idi bünyâd
7. Tâ bolsa ten-i nazârum içre
Â'âr-ı óayât ey perî-zâd
8. Nice úlasın maÆEa cefâ köp
Andın úlayım saÆEa vefâ köp

2

1. Ey óüsni-i memâlikîğa server
Òâdım saÆEa barça òûbrûlar
2. Gözümge úad u òatuÆdın ayru
Serv oldı òadeÆ ü sebze-neşter
3. Her nice ki mihr toðmı ikdüm
Dil mezra'ı içre birdi ğam-ber
4. Ümîd-i viââl birle tâ ki
Hicr içre bola köÆül mukadder
5. Yüz vâý ki devlet-i viââlüÆ
Bir gün maÆEa bolmadı müyesser
6. Artuĝraú olur vefâ vü mihrüm
Her nice cefâ vü cevrüÆ artar
7. Koydurdı köÆülni firúat otı
Raóm eylegil ey büt-i sitemkâr
8. Dime ki saÆEa cefâ úlam köp
Ola maÆEa mihrüÆ olsa kemter
9. Nice úılasın maÆEa cefâ köp
Andın úılayım saÆEa vefâ köp

3

1. Göz ile köÆüldin ey perî-rû
HicrûÆ aparur úarâr u uyòu
2. Feryâd ki ùâú-1 ùâúâtîmdin
Úıldı meni andu ùâú-1 ebrû
3. Uyòumrı figân ki bağlayıpdur
Ol nergis-i nîm-mest-i câdû
4. Efgân ki gam âteşide tüşti
Tüşgeç dil-i zâr sindin ayru
5. Hiç kimsege yâr itme yâ Rab
Bir óam u sitemkâr u cefâ-cû
6. Úılsam çü vefâ cefâ úlursın
Ni meõheb ara revâ durur bu
7. Úoròutma mini cefâga kim yâr
Tâ cân-1 tenim içre ey perî-rû
8. Nice úılasın maÆEa cefâ köp
Andın úılayım saÆEa vefâ köp

4

1. Her nice ki úavl ü 'ahd ü peymân
ÚılduÆ maÆEa barça boldı yalgân
2. Ni hicrde bolmağımga ùâúât
Ni vaâlga yetmeàımge imkân

3. Cânımda firâú u mihnet otı
KöÆelimde belâ vü derd ü hicrân
4. Öz óâlîma sinsiz ey cefâ-cû
Boldum men(i) dil-şikeste óayrân
5. Òurşîd-i ruðuÆdın ayru çün çerò
Gözüm nice bolsa kevkeb-efşân
6. Sanma ki cefâ vü cevr sindin
Yüz döndereyim min perîşân
7. Tâ köÆlüm içinde bardur hûş
Tâ cismim içinde bardur cân
8. Nice úılasın maÆEa cefâ köp
Andın úılayım saÆEa vefâ köp

5

1. Tâ ğayr ile bolduÆ ey perî yâr
ÚıldıÆ meni ğam ara giriftâr
2. Koydurdı köÆülni ğayret otı
Hem-dem saÆEa tâ ki boldı ağyâr
3. 'İşúında maÆEa ne bir enîsi
Kim derd-i dil aÆEa úılsam iòhâr
4. Hicrinde ne hem-demi ki bilgey
Kim ni ğama bolmuşam giriftâr

5. Ni ol ûâkate ki âabr itgey
Hicr içre dil-i şikeste-i zâr
6. Ni ola úuvat ki gilnebilsen
Koynıña men øa'îf-i bîmâr
7. Bu barça sitem maÆEa ki úıldıÆ
Bi'llâh yaÆEa ey büt-i sitemkâr
8. Nice úulasın maÆEa cefâ köp
Andın úılayım saÆEa vefâ köp

6

1. Ol sünbül-i müşk bîr-i sîr-âb
Cân riştesiga salıp durur tâb
2. Görgeç göz ara ðaùeÆ ðâlı
Şeb-gîr-i gözümdin eyledi ðûb
3. La'liÆ gamıdın aðar dem-â-dem
Ruðsâre-i zerdüm üzre ðûn-âb
4. Veh kim gam u guããa vü elemdin
Úatlımğa firâú tüzdi esbâb
5. Yâ Rab ki viãâl günleri tek
Eyyâm-ı firâú bolsa nâ-yâb
6. Baş secdedin almayım zamâne
Göz yanında úaşıÆ olsa miórâb

7. Tâ bolsa ùarfú-i 'ıřúuÆ içre
Cân u cesedümde ùâúat ü tâb
8. Nice úılasın maÆEa cefâ köp
Andın úılayım saÆEa vefâ köp

7

1. Aðar nice ey nigâr-ı cânı
Cânğa göresin revâ cefânı
2. Sin bezm-i neşâu içre içseÆ
Ağyâr ile câm-ı ergüvânı
3. Min kûşe-i hicr içre yutsam
Bağrım úanı òalú u min nihânı
4. Dime ki gamum kaçan bolur köp
Ref' eyle gilen mey ile anı
5. Bi'llâh ki zehr-i úâtil irür
Sinsiz maÆEa âb-ı zindegânı
6. Cevr ü sitem ile sindin özüÆ
Hergiz maÆEa úılma bu gümânı
7. Tâ bolsa **Mesîóî**-i óazînniÆ
Cismimde óayâtnıÆ nişânı
8. Nice úılasın maÆEa cefâ köp
Andın úılayım saÆEa vefâ köp

3

1. Devr yâ Rab ki seniÆ birle úıla mihr ü vefâ
Tâ cihân bolsa bola óüsn-i serîri saÆEa câ
2. Dâyimâ yâr bola devlet ü iúbâl saÆEa
Her ne maúãûduÆ irür anı úılsa revâ
3. Ey felek úadr-i melek-óulú-ı fülânı mirzâ
Ki şeref-i burc ara necm-i murâduÆ bolsun

4

1. äubó-ı devlet güneşi 'ârıø-ı tâbânuÆ irür
Óóúúa-i cevher-i cân la'l-i dür-efşânuÆ irür
2. Meyve-i bâğ-ı aram sîb-i zenaðdânuÆ irür
Bâğ-ı devlet çiçeği gonce-i ðandânuÆ irür
3. Naðl-ı bostân-ı vefâ úadd-ı ðirâmânuÆ irür
Sünbül-i gülşen-i cân ol iki zülf-i şeb-gûn

5

1. Tâmmе vü mihr-i felek üzre irürler seyrân
Tâ ki bardur âdet-i sâl u meh ü leyl ü nehâr
2. Dehr ara tâ e'er-i ðayl benî âdem bar
Yetmesün dehr-i gamıdın saÆEa hergiz âzâr
3. Rûz u şeb devlet ü iúbâl saÆEa bolsun yâr
Ey **Mesîóî** bola tâ yir ü gök ü seyr ü sükûn

6

1. Dir idüm maÆEa irür yâr menüm dildârum
Ne bilürdüm kayırur aġyâr menüm dildârum
2. Mini il içre úlur òâr menüm dildârum
Bolmadı ġün maÆEa dildâr menüm dildârum
3. Úıldı bî-mihrlık iòhâr menüm dildârum
Gideyim min daġi nâ-kâm bu yirden bîrûn

V- TAHMÎSLER

I

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - . - . - - - . - . -

1

1. Bardı tâ ol serv-i gül ruôsâr yanumdın miniÆ
2. Koydı 'ömrüm gülbüni otlúú figânumdın miniÆ
3. Luûf úl çün kim úlursın gülsitânumdın miniÆ
4. Bir òaber bir ey ãabâ serv-i revânumdın miniÆ
5. Kim koyar cân lâle tek dâg-ı nihânumdın miniÆ

2

1. Her nefes dağa gam u bî-dâd-ı hicrân otıdın
2. Koysa ger köÆlüm taóayyür úlماغil ey hem-nişîn
3. Ni 'aceb gülse köÆül veh kim min endûhgin
4. Nâgehân fikr eylesem kim kişidin ayru min
5. Mın bilürmin ni giçer ol laóða cânımdın miniÆ

3

1. Ayru ol güldin maÆa òâr-ı gam olmışdur naâîb
2. Úalmayıpdur hicridin köÆlümde âram u şekîb
3. Eyle bî-tâb olmışam gamdın min zâr-ı garîb
4. Øa'fıdın veh kim önümni fehm úлма dur ùabîb
5. Ger bîrûn uymas idi 'âlem figânumdın miniÆ

4

1. Miónet-i firâúdn uymas giceler min tâ seóer
2. Çâre-i kârı men(i) bidel úılıÆ ey dostlar
3. Hem rehi boldı köÆül ol seng-dil itgeç sefer
4. Her neyimni kim kılur ol sarıdn ãoruÆ òaber
5. Bir köÆül adlıg garıb-i nâ-tüvânımdın miniÆ

5

1. Sancılur ki neşter-i miónet köÆülde her sayı
2. Gâh cân-ı nâ-tüvânım içre gam nâvekleri
3. Veh ne gam nâvekleri vü kaysı miónet neşteri
4. Sancılur her sarıdn yanımda hicrân òançeri
5. Oú kimi ol úaşı ya tapardı yanımdın miniÆ

6

1. Ey **Mesîóî** youú aÆa te'îri âh u nâleniÆ
2. Veh ne âh u nâle sarıg yüzde gül-gûn jâleniÆ
3. Çün şehîd-i òâl u la'li boldum ol úutâleniÆ
4. Ey Nevâyî maúberimdin baş çıúar úan lâleniÆ
5. Dâg-ı köÆlümdin nişândur rengi úanımdın miniÆ

II

Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün

- - . . - - . - - . - -

1

1. Bir laóða mini úlmadıÆ endûhdın âzâd
2. Koydurdı mini firúatiÆ ey óúr-i perî-zâd
3. Ayrılğalı sindin nefesi bolmamışam şâd
4. 'Ârıøı nesrîn saçı sünbül úadı şımşâd
5. Bülbül kimi hicriÆede işim nâle vü feryâd

2

1. Veh kim ğam-ı hicrânıda bu miónet ü úayġu
2. Bes devr min âvâreġa ey nââıó-ı bed-ġû
3. KöÆlüÆeni gözümdin dime kim úıl gilen ayru
4. äayd oldı köÆül gözleriġa veh úutalur mu
5. Bir úuş kim anıÆ úaâdıġa bolsa iki äayyâd

3

1. Bardum ser-i iólââdın ol mâh-liúâya
2. Úan yıġla beyân düştüm ayaġına cü sâye
3. Didüm ki göre eşkümi 'azm itse vefâya
4. Eşkümni görüp köÆeli bolur tîr-i cefâya
5. Ârı itemes çünkü suyu bolmasa fûlâd

4

1. Ôûbluú-ı sebâúı tâ oðuÆ eyledüÆ âyin
2. Üstâd ‘aceb úıldı saÆEa ey āanem-i çın
3. Ôulm ü sitem ü cevr ü cefâ dersini telúfn
4. Ol mekteb ara kim oúuduÆ nâz rumuzın
5. Kúyı ki vefâ ‘ilmin unutmuş idi üstâd

5

1. Her yan ki güöâr eylese ol dilber-i meyzûn
2. Eürâfıda mânende seylâb aðar òûn
3. Ez bes ki töker il úanı ol nergis-i mey-gûn
4. Ölgüni kişi defn itebilmes veli hergün
5. Yüz tîğ úıılır defn gözi bolğalı cellâd

6

1. Ol óûr-ı **Mesióı**ğa çü hem-òâneliú itse
2. Hem-òâne aÆEa bolsa vü cânâneliú itse
3. İrmes ‘aceb er ‘aúl ile bî-gâneliú itse
4. Ni ‘ayb Nevâyî kimi dîvâneliú itse
5. Her âdemi kim bolsa anıÆ yâr-ı perî-zâd

III

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . . - - - . - - - - . -

1

1. 'İşü ara óâãıl maÆa âh u figâmı bîş imes
2. Ôâûır-ı gam-nâk u çeşm-i ôûn-feşâmı bîş imes
3. Hicr ölümdin âa'b irür ölmek zamânı bîş imes
4. Vaãldın cân birmek âsândır bu cânı bîş imes
5. KöÆlümi koydurma kim bir úaüre úanı bîş imes

2

1. Ey ki dirsın encümen içre úaçan ol reşkdür
2. Ğonce tek eyler tebessüm şâð-ı gül tek açılır
3. Ni sebebdin köÆlüÆ işi nâle vü feryâd irür
4. Gül ki açıldı çemen içre cihâmı güldürür
5. Bülbül-i bî-çârega âh u figâmı bîş imes

3

1. Şeyð birle vâ'îð ü zâhid söziñe dehr ara
2. Ey köÆül aldanma kim barça firîb irür saÆa
3. ŞeyðniÆ vecdini görseÆ cild-i dâmıdur aÆa
4. ZâhidüÆ taúvâsığa baúsaÆ berî rızú u riyâ
5. Vâ'îðüÆ efsânesi taôte'l-lisânı bîş imes

4

1. Dehr-i dún kim 'işi anıÆ az irür endûhı bol
2. Ni ğamı birle ğamın ni şad řâdısıĝa yol
3. Çün aparmas óıle vü tezvırıĝa heç kimse yol
4. Bu cihân-ı köhnenüÆ mikriñe aldanma köÆül
5. Gerçi mekri köp durur köhne cihânı bîş imes

5

1. Her nefes ger 'ıřınıÆ bî-dâdı birle bitgesin
2. Çün **Mesîóı** ðalúdn düşnâm u ùa'n işitgesin
3. 'Ömrler Mecnûn kimi ğam-ı deştî içre itgesin
4. Barça-yı 'ömrüÆ ðûblar yolıda ger âarf itgesin
5. AnlarıÆ mihri Úıvâmî bir zamânı bîş imes

VI- TUYUĞLAR

I

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - -

1. İtme nefsi ki esîr órã u âz
Órã u âzuÆ úaydıdın köÆülü âz
2. Ger dilesin dehr ara âzâdelik
Dehr köp u âzına meyl eyle az

II

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - -

1. Nice beÆzüm sarı olsun eşkim al
Ey ecel raóm eyleyip cânımnı al
2. Rûzgârum tîredür baðtım úara
Çerò-ı aðøar tâ maÆEa úıldı bu âl

III

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - -

1. Serv-i âzâdum çok idi sûseni
Úâmetiğa bende úıldı sûseni
2. Sudaki ârısını görgeç köÆül
^Álemi bir su kurar bir sûseni

IV

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - -

1. Zîb çün tuttuÆ elüÆe âyine
Ûa'na vurduÆ çerð-ı kevn-i âyine
2. Tûşi-i 'aúl âyinedin her görüp
'ÂrıðınıÆ ey perî çü âyine

V

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - -

1. İt raúîbi göreyim yâ Rab ite
Nice bizni yâr yanıldın ite
2. Yüz vefâ bar itdikim yoú anda bir
Óayf irür nisbet anı úılmak ite

VI

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - -

1. 'ÂrízuÆ güldür nigârâ yâsemen
Kim aÆEa güldür gulâm u yâsemen
2. Úara zülfüÆdin cüdâ sünbül kimi
Úara úıldum tün ü girdüm yasa men

VII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . -

1. Tâ ki ol gül çehre mindin tüstedür
Hicrdin yüz ðâr-ı miónet câdadur
2. Ger men andın ayru tüştüm ey köÆül
Òadmetîdesin barıp cân birledür

VIII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . -

1. Ey köÆül ol bî-vefâ sarığa bar
Nice kim cân cism-i bî-mâruÆda bar
2. Ol nice atsun saÆEa gam nâveki
Sin digil kim nâvek-efgen ilgi bar

IX

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . -

1. Nice köÆelüm bolsa hicrândın yara
Ey felek raóm it bir işimge yara
2. Mın kimi dişler nedâmet parmağı
Her kim aldansa mürüvvetsiz yâra

X

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - . - -

1. Nice bolsun lâle tik bağırmda dâğ
Hem dil-i zâr gamda gamdın dâğ dâğ
2. Õûblardın cânga ger köp dâğ idi
Veh ki koydurdı meni yavuz bu dâğ

VII- GAZELLER

I

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün
 . - - - . - - - . - - - . - - -

1. Zihî óüsnüÆ¹⁸⁹ tecellîsidin ilge sûzlar hercâ
 Hücûm-ı zerre tek kim mihr-i nûrîdın bolur beydâ
2. SaÆEa bu şûrlar birle yetişmek bar durur ol nev'
 Ki merdüm öerre istey vaâl-ı òurşîd-i cihân ara
3. Òiredğa laóôa laóôa bar durur óayret üze óayret
 Ki câhil yoluÆEa 'âúıl irür nâdân irür dâna
4. Ne vaâf ile beyân münşî-i idrâk eyte ôâtuÆEı
 Ki iki óarf-i “كن”¹⁹⁰ din eylediÆE kevneyn-i bî-inşâ
5. Seni irür garaž irür óikâyet Leylâ vü Mecnûn
 Sin irürsin murâd efsâne irür Vâmıú u 'Aõrâ
6. Gül-i maúâúde üzre ol kim 'ıřúıÆE òâr-òârıdın
 Çü bülbül òâr-ı bister eyler ü Ferhâd tek òârâ
7. Murâd u müdde'â salınğa irür Ka'be-i vaâlıÆE
 Eger mescîd maúam eyler ü ger büt-òâne eyler câ
8. **Mesîóî** kim durur vü eylegey vaâlıÆE beyân yâ Rab
 İrürler çün seniÆE vaâfıÆEğa 'âciz Mûsa vü 'Îsâ

¹⁸⁹ Bk.:İmlâ Hususiyetleri.

¹⁹⁰ Bakara-2/117, “kûn”, “...feinnemâ yeúúlü lehü 'kûn' fe-yekûn” : (...Ona sâdece ‘ol’ der, o da hemen oluverir.)

9. Velîkin iltimâs eyler güÆe râhı naâîb itseÆ
Ki kâm urmak aÆa ol rehde bolğay enseb ü evlâ

II

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - . - - - . - -

1. Ol sebepdin ellerine úâtilim yaúmuş óanâ
Kim töke úanumnı vü hec kim gümân úılmay aÆa
2. Serme irmes kim çekipdür nergis-i òûn-rîzığa
Nâ-tüvân merdümleriñ úanına úılmış göz úara
3. äanmıÆız kim zîb için yüzüÆe yürmiş òâl kim
İl günin úılmış úara bu reng ile ol bî-vefâ
4. YaÆa koymışlar úara başdın ayaú ol iki zülf
Mürğ-i dilğa dâne-i miónetdür ü dâm-ı belâ
5. Ey **Mesîóî** bu çemen ra'nâlarıdın öz tama'
Kim imesdür şemme-i bûy-ı vefâ bu úavm ara
6. Ot gilen dünyâ vü mâfîhâda birgil köÆül
AÆa kim kâýîm durur dünyâ vü mâfîhâ aÆa

III

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - . - - - . - -

1. Düşmen-i cânını hemîn ol 'ahdi yalgandır maÆa
Her kimi cân birle sevdüm düşmen-i cándur maÆa
2. Nice úlsam gayrdın nâ-óaúú figân ey dostlar
Âteş-i gayret salan çün köÆelüm algandır maÆa
3. Sindürür her dem şebistân içre âhım şem'ini
Tâ òayâl-i úâmetiÆ şem'-i şebistândur maÆa
4. Bostân içre òaù u ruòsâr u la'liÆdin cüdâ
Sebze-nîş ü gül tiken ü gonce peykândur maÆa
5. Gerçi vaâluÆdın cüdâ düştüm muÆa şâdım velî
Kim òayâliÆ künc-i tenhâyıda mihmândur maÆa
6. Mihrbân u müşfikî kim bu leb-i òuşkum üze
Yit görür su şâm-ı gamda çeşm-i giryândur maÆa
7. Ey **Mesîôi** fârıgam 'âlem neşâù u 'ıyşdın
Tâ ki endûh-ı firâúú mûnis-i cándur maÆa

IV

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

-. - - -. - - -. - - -. - -

1. Geceler kûyuÆ ùavâfı eylemek ey meh maÆEa
Òoş durur bu düccedin kim sâye youú hem-reh maÆEa
2. Òoş ola günlere ki ağıâr siyeh-rûdın nihân
Merdümî vü iltifâtıÆ bar idi geh geh maÆEa
3. Ni viââle tâb u ni hicrâne irür ùâúatım
Ûurfe óâlet dest birmiş 'ışú ara bi'llâh maÆEa
4. Hicr ara cân úaãdı eyler gam viââl içre feraó
Düşmesün heç kimge düşgen 'úúdeler veh veh maÆEa
5. Bar durur maðmurlıgıdın sâúıyâ derd-i serüm
Bir úadeó mey lutf itgil óasbete'n-lillah maÆEa
6. Nââío-ı efserde söyler gec mey ü maóbúb men
Ey **Mesíoî** pende baú kim birür ol ebleh maÆEa
7. Çalınur òüsrevliúım kûsı suðân úúfıme
Terbiyet gözi bile ger baúsa şâhen-şeh maÆEa

V

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - . - - - . -

1. 'Iyd-ı úurbân boldı vü úurbân diler min cân saÆEa
Eylegil úurbân mini kim olayım úurbân saÆEa
2. BaşıÆEa çizgit gilen úurbân koyın tek mini
Tâ úoyup pâyıÆEga ser úurbân úılay cân saÆEa
3. Şem' tek tâ cilve úıldıÆ encümende şâm-ı 'ıyd
İl úalıp çün şem'-i giryân göz bile óayrân saÆEa
4. 'Iyd günü òúblar içre besî zîbendedür
Atlanıp úılmak semend-i nâz úze cevlân saÆEa
5. Çünkü çevgân oynamağga başladıÆ meydân saÆEa
Úurâ-ı òurşîd oldı top u mâh-ı nev çevgân saÆEa
6. Úoyma devr ehlini bir dem bâdesiz bayrâm günü
Nice kim mühlet biripdür sâuíyân devrân saÆEa
7. İstesen cânan viââli ey köÆül cân tertib it
İtmeyesin terk-i cân itmes naôar cânân saÆEa
8. 'Iydda bir bir kabarmak çün **Mesîôi** resm irür
Yâr bu vech ile òoşdur ger bola mihmân saÆEa

VI

Fe'îlâtün / Mefâ'îlün / Fe'îlün

..-- .-- .--
 (Fâ'îlâtün) (Fa'îlün)
 (- . - -) (- -)

1. Cân fedâ tünd-òû yigitlerge
Tünd-òû-yı cenk-cû yigitlerge
2. Dil ü cân birle cân u dil birmek
Òûb irür òûb-rû yigitlerge
3. Bî-ser ü pâ köÆül fedâ bolsun
Pây tâ ser-nigû yigitlerge
4. Şehre bolmak besî nigû yigitlerge
Şehre-i şehri ü gû yigitlerge
5. Sende ger mihrdin yarur bûyı
Cân fedâ eyle bu yigitlerge
6. İncelür hem çü mûy-ı meyl itgan
Kemerini hem çü mû yigitlerge
7. Sâdelikdin **Mesîî** biripdür
KöÆelini sâde rû yigitlerge

VII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - . - - - . - -

1. Gözlerüm giryân irür ol lâ'l-i ðandândın cüdâ
Rûzgârum tîre ol zülf-i perîşândın cüdâ
2. Mürg-1 dil ruôsârıdın ayru nevâ-sâz eylemes
Ni nevâ-sâz eyleki bülbül gülistândın cüdâ
3. Cân úuşı lâ'l olsa ayru lebleridin yoú 'aceb
Eylemes ùùù tekellüm şekeristândın cüdâ
4. Ey ecel lutf eyleyip cânımni alaydın yüzün
Kim men(i) bidelni úlsaÆ köÆlüm algandın cüdâ
5. Cânı ansız istemen úlgil mürüvvet ey felek
Ít meni cânđın cüdâ çün eylediÆ andın cüdâ
6. Şâm-1 hicrim mióneti bilgey mekr-i âvâre
Kim menüm tek bola ãubó-1 vaâl-1 cânândın cüdâ
7. Ey **Mesîóî** cism-i bî-mârum cüdâ cânânedin
Úâlib-i fersûde eydür kim irür cânđın cüdâ

VIII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - . - -

1. Úâni' irdüm min ðayâliÆga viãâliñdin cüdâ
Veh ki bî-ðodlık meni úıldı ðayâliñdin cüdâ
2. Øa'fdın çün zerre bolmış il gözidin nâ-pedîd
Cism-i zârum âfitâb-ı bî-zevâliñdin cüdâ
3. Gülbün-i 'ıyşum irür pejmürde ey naðl-ı murâd
İtgeli devrân meni nevres nihâliñdin cüdâ
4. Veh ki bolmışdur mi'lâl-i mâh-ı nev zerd ü øa'ff
Bu ðamîde úâmetüm müşgin helâliñdin cüdâ
5. Bülbül-i rûhumnı ey gül her nefes ğam âteşi
Kop durur pervâne tek şem'-i cemâliñdin cüdâ
6. Úur'a-i şâdı menüm adumğa veh kim düşmedi
Tâ ki düştüm 'ârız-ı ferðunde fâlîñdın cüdâ
7. Hicr-i deştîde **Mesîóî** úoydı yüz Mecnûn sıfat
Ey perîveş tâ irür ra'nâ ğazalıñdın cüdâ

IX

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - . - . - - . - . -

1. ÚâmetiÆdür câme-i gül-gûn bile ey dil rubâ
Yâ açılğan şâð-ı güldür bostân-ı hüsn ara
2. Naðl-i úaddüÆdür úızıl tün içre bolğan cilvekâr
Tâ ki serv-i nâzğa gül-bergdin bolmış úaba
3. Servğa ðaêrâ libâs ör resm irür likin úadiÆ
Úurfe servidür ki irür lâle-gûn ðil'at aÆa
4. Eyle kim la'l üzre tüşmiş olsa 'aks-i âfitâb
La'l-gün-i tün birle yüzüÆ aÆa beÆzer muðlaúa
5. Âl-ı fânûs içre bolğan şem'îğa nisbet durur
Naðl-i úaddiÆ kim úılıpdur lâle-gûn tün içre câ
6. 'Ârıðı birle imestür ol úaba-yı lâle-gûn
Bir ðabaú nesrîn irür gül ðarmanığa gûyiyâ
7. Sağınuz min kim olupdur meh şafaúđın âşikâr
'Ârıðın görgeç **Mesîðî** ol şafaú-gûn tün ara

X

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - . - - - . - -

1. Ol büt-i gül-gûn-úabâ yâdı bile dut sâúyâ
Bir nice câm-ı leb-a-leb bâde-i gül-gûn maÆEa
2. VaâlınıÆ yâdına tutgil bir úadeó gül-reng-i mey
Kim irür maózûn köÆül òun-âb-ı hicrândın tola
3. Ol nice òalvetde çıksun ğayr ile gül-gûn úadeó
Mın tutam òun-âb-ı óasret gûşe-i hicrân ara
4. Bezm-i vaâlıdın meni leb-teşne-i âvâreĝa
Òûn-ı dil yutmak naâîb olmış ezeldin ĝuyıma
5. Úılmagil teklîf-i câm-ı la'l-gûn ey muĝbece
Kim irür òûn-ı ciger ol la'l-i mey-gûndın cüdâ
6. Ğayre mey nûş itmegiÆ bizni ferâmûş itmegiÆ
Va'llâhî bizge cefâdur bi'llâhî bizge cefâ
7. Ârzû úılma **Mesîóî** câm-ı Cemde âb-ı Òıør
Ol büt-i gül-gûn-úabâ ger bir úadeó tutsun saÆEa

XI

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - - . - . - - - . - . -

1. ZülfüÆi görgeç köÆül beydâ úlur yüz pîç ü tâb
Ol kebûter tek ki itgey dam içide ıøürâb
2. Tâ âabâ yet gördi zülfüÆ nighêdin şemmeye
Sünbül-i sîrâbıga düşti ðamîde pîç ü tâb
3. Óâyil olur zülf-i yüzüÆe âabâ taóríkidin
Eyle kim ðurşîd-i yüziñe bolur óâyil seóâb
4. 'ÂrıøıÆ üstide her yan 'anberîn zülfüÆ midür
Yâ irür sünbül ki gül-berg üzre tutmuşdur neúâb
5. Urulan yüzüÆe her sû ca'd- ı pür-tâbuÆ imes
Tilbe köÆelüm úaydıga her yan irür müşkin ùnâb
6. Bu ne zülf irür ki günümni úlur her dem úara
Bu ne la'l irür ki gözdin aúıdur yâúút-ı nâb
7. Ol sebedin bolmuşam Mecnûn **Mesîóî** kim mini
Zülfige úayd eylasun vallâhi a'lem bi'l-âavâb

XII

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

- - . - . - . . - - . - . -

1. Ğurbetde veh ki ğamġa imiş mübtelâ ġarîb
Ni mübtelâ-i ġam ki esîr-i belâ ġarîb
2. Yüziñe kimse baúmas imiş heç vech ile
Her kimge kim aparur imiş ilticâ ġarîb
3. Bî-ġâne vü er aÆa úlurlar imiş sülûk
Her kim bile ki olur imiş âşinâ ġarîb
4. Bi'llâh ki köÆlü eylemeye cüz vaúanga meyl
Ger fi'l-mesel behişt ara úlsa câ ġarîb
5. Ğurbetġa meyl eylemeniÆiz ey vatan ili
Kim irmiş esrü ġamzede ġurbet ara ġarîb
6. Cüz derd ü ġussa úlmas imiş óavrası daóa
Derdâ ki cây eyler imiş her gece ġarîb
7. äanmaz **Mesîóî** kim bola her laóaa şâdmân
Tâ koymaya diyârı arasıda yâ ġarîb

XIII

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'îlü / Fâ'ilün

--- . --- . --- . --- .

1. Didüm ki derde eyle devâ didi yâ naâîb
Didüm ki 'ahde eyle vefâ didi yâ naâîb
2. Didüm ki isterem ki úadem rence itesen
Bir laóôa bende ôâne ara didi yâ naâîb
3. Didüm ki derd-mendüÆe âyâ naâîb olur
VaâlıÆ sa'âdeti âanma didi yâ naâîb
4. Didüm lebiÆdin itmiş idüÆ va'de-i bûse
Vaúti durur ger olsa edâ didi yâ naâîb
5. Didüm köÆülüÆe devlet vaâlıÆ irür murâd
Bu óâceti olur mu revâ didi yâ naâîb
6. Didüm leb-i şeker-şiken ü şeh didin miÆe
Olur naâîb bahr-ı Öudâ didi yâ naâîb
7. Didüm ki derdmend-i **Mesîóîga** leblerüÆ
Bir nây mu çün Mesîó-i şifâ didi yâ naâîb

XIV

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - . - -

1. Zerre tek bî-tâb olur cân mihr-i tâbânın görüp
Gönce tek köÆlüm bolur úan la'l-i òandânın görüp
2. Gül yüzün görgeç bolur seyl-i sirişkim lâle-gün
Tîre olur gözlerüm zülf-i perîşânın görüp
3. Zâr köÆlüm kim eyür úan gözlerüydin dem-be-dem
Úaùre úaùre saçılır la'l-i dürefşânın görüp
4. Dûd-ı âhum serv tek çerò-i bertîga çekti baş
Cilve birle bâğ ara úad-ı òirâmânın görüp
5. KöÆlüm itgen raðneler âanur cemâlin görmeğa
Göz tenimde her ùaraf kim zaðm-ı peykânın görüp
6. Boldılar 'aúl u dil ü cân vâlih ü óayrân u zâr
Gamze-i 'âşú-keş-i câdû-yı fettânın görüp
7. Dehr-i bâğıda **Mesîóî** sünbül ü gül istemez
Sünbül-i zülfi bile gül-berg-i òandânın görüp

XV

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - - . - -

1. Tâ ki meydân içre oynar lutf ile ol mâh top
Gökde meh şavúydın olur gâh çevgân gâh top
2. Çerò üze kúyı melekdür kim atar her yân şehâb
Atlanup meydân ara her geh çalur ol mâh top
3. İsterem çevgânı okıda başımı top idüm
Çalsa her geh nâz ile ol câbuk-ı dil-òâh top
4. Ęarb-ı çevgânındın irmes topdın çıúúan âadâ
Kim tuşar andın cüdâ târ târ figân u âh top
5. Şavúydın çerh üzre olur mâh-ı çevgân mihr-i kúy
Tâ alıp çevgân eliñe çalmaú ister şâh top
6. Kaysı şâh ol şâh kim her yerimdin gökge çıúar
Atlanıp meydân içinde oynaya her gâh top
7. Ey **Mesîóî** isterem kim düşmanınıÆ başını
Eylegey çevgân óikemî okı da Allâh top

XVI

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

. - - - . - - - . - - - . - - -

1. İrür naðl-i úadiÆ nevres nihâl-i gülşen-i devlet
Gülistân-ı cemâliÆdür sa'âdet bağına zînet
2. Bola tûbâ vü Cennet zâhid ü vâ'îoğa erzânı
MaÆEa úaddiÆ irür tûbâ maÆEa kûyuÆ irür Cennet
3. Te'âla'llah zihî Yezdân ki úılmıřdur siÆE iósân
Mübârek tal'at u ferðunde-i ruðsâruÆEu ðaâlet
4. Yazıldı çün úaøâ dîvânı(n)da¹⁹¹ dîbâce-i ðûbî
SiniÆ adıÆ bile úıldı müðeyyel kâtib-i úudret
5. Perî ruðsâreler köp úlmasunlar arz-ı Mecnûnı
Ki gökdin nâzil olmişdur seniÆ řanıñda bu âyet
6. Yaman gözdin ırâğ olsun cemâl-i 'âlem-efrûzuÆ
RıøâmıÆ birle örülsün bu toúuz çarð yâ ref'at
7. EliÆede dâyimâ bolsun 'inân-ı tevsen-i iúbâl
İlâhî tâ cihân irür **Mesîóîğa** budur niyyet

¹⁹¹ Kelime “dîvânı” şeklinde yazılmıştır. Vezin gereği “dîvânında” okuduk.

XVII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - . - -

1. Ey yüzi nesrîn (ü) úaddi şâð gül-i ra'nâ yigit
Vey lebi cân-baòş u güftârı revân-efzâ¹⁹² yigit
2. Lafôı rengin sözi şırîn ùab'ı mevzûn zihni ðoş
Òulúı ney-gû úaddi dil-cû úâmeti ra'nâ yigit
3. La'li ðandân gözi fettân óüsni âşûb-ı zamân
Zülfı sünbül 'ârıøı gül nergis-i şehlâ yigit
4. Úaddi dilkeş zülfı serkeş hüsni bî-ğışş ðulúı ðoş
Allâh Allâh kim görüpdür bu âıfat zıbâ yigit
5. Bilmenem kim óúr irürsin yâ ferişte yâ melek
Kim beşer cinsında sindiñ bolmamış bilâ yigit
6. N'ola ger luùf eyleyip bir göz ucu birle gehî
Nâ-tüvânlar óâletıga baúsıÆ ey mirzâ yigit
7. Óaú bilür kim istemin óúr u melek hem-demliğı
Hem-demüm olsa **Mesîóı** ol melek-símâ yigit

¹⁹² Kelime metinde “efzây” şeklinde, “y”li olarak yazılmış.

XVIII

Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün

--- . --- . --- . ---

1. Ey naòl-i úadiÆ gülbün-i bostân-ı sa'âdet
V'ey mâh-ı ruðuÆ şem'-i şebistân-ı sa'âdet
2. Gülzâr-ı ruðuÆ tâze gül-i gülşen-i òûbî
Ferðunde cemâliÆ meh-i tâbân u sa'âdet
3. Òavletgeh-i 'ayş u ùarabuÆ munôar-ı iúbâl
ÂrâmgehüÆ mesned-i eyvân-ı sa'âdet
4. Ârâste ruôsârıÆ irür hüsn-i bahârı
Nevreste úadüÆ naòl-i òirâmân-ı sa'âdet
5. Tâ devr-i meh ü encüm ü eflâk olacakdur
Örülse siniÆ râyıÆa devrân-ı sa'âdet
6. Ey tâze gül-i gülşen-i iúbâl-ı 'aleyðân
Kim bende-i dergâhıÆ irür òân-ı sa'âdet
7. Yâ Rab ki **Mesîóî** teki olsun saÆEa bende
Mîr-i sıpeh-i devlet ü sulûân-ı sa'âdet

XIX

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - . - - - . - -

1. Ey felek cânımğa úoyduÆ dâg-ı hicrân 'âúıbet
EyledüÆ gam otıga köÆlümni biryân 'âúıbet
2. Düşmanıñ kâmına úıldıÆ dostdın ayru meni
Vaâl-ı âubóın bizge úıldıÆ şâm-ı hicrân 'âúıbet
3. Ğuãaadın cânımı úıldıÆ zâr u cismimi figâr
Òaste köÆülmi kebâb u bağrumı úan 'âúıbet
4. Gülbün ümmıddin didüm gül-i maúâüd özge
Veh ki ol gül bizge boldı òâr-ı óarmân 'âúıbet
5. Yâr u hem-dem yâd olup feryâd efgândın maÆEa
Hem-demim feryâd u yârım boldı efgân 'âúıbet
6. Sırr-ı 'ışúuÆı ki 'ómr-i cân ara úıldum nihân
Eyledi merdümğa ôâhir seyl-i müjgân 'âúıbet
7. Ol meh-i òurşıd-i peyker firúatıdın çerò tek
Gözlerüm boldı **Mesióı** kevkeb-efşân 'âúıbet

XX

Mef'ûlü / Fâ'ilâtün / Mef'ûlü / Fâ'ilâtün

--- . --- . --- . --- . ---

1. Mecnûnluğumğa boldı hicrân yâr bâ'î!
Rüsvâluğumğa âh-ı bî-iòtiyâr bâ'î!
2. Ruôsârın içip ol gül bî-ayb-ı nâle úldum
Bülbül terânesiğâ irür bahâr bâ'î!
3. Cismüm ki gül gül olmış seng-i melâmet-i il
Bu güllerigâ irür bir òâr òâr bâ'î!
4. Tövbemni sindürürğâ ey ehl-i zühd bolmış
Ol la'l-i mey perest ü çeşm-i òumâr bâ'î!
5. VaâlıÆğâ yitmeâımge hicrânıda¹⁹³ öñümge
Hem baòt boldı sâ'î hem rüzgâr bâ'î!
6. Sorma nidin bolur bes âşifte vü perîşân
Kim bar bu óâletime zülf-i nigâr bâ'î!
7. Zülfin dutup **Mesîóî** sordı mini yüzidin
Úovmaú cenândın irmiş adumğa mâr bâ'î!

¹⁹³ Metinde "hicrânında" şeklinde yazılmış.

XXI

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - - . - -

1. Òaùù u la'lidin cüdâ birge perîşândur mizâc
Ey ùabîb itgil benevşe şerbeti birle 'ilâc
2. Nabø dutmaú luèfi ilen ni içün dutmaz elim
Ger ùabîbümğa menüm birlen imas sù-yi mizâc
3. GözlerüÆ bîmârîğa la'luÆşifâdur youú ùabîb
Bolsa Rûhu'llah demi irmes ùabîbe iótiyâc
4. Ey ùabîb ol leb marîøega şifâ mümkün imes
ŞerbetiÆ ger âb-1 óayvân birle tapğay imtizâc
5. Mesnedümdür òâk-1 gülòan kestü tüm jülîdemü
Pâdişâh-1 'ışúum u budur maÆEa taòt ile tâc
6. Dutdı sulûân-1 ğamuÆ dil mülkin ister naúd-i cân
Mülk açanda şâhlarğa resm irür almaú òarâc
7. Hüsn bâzârıda naômıÆ râyic ola ni 'aceb
Bar **Mesîóî** çün metâ'-1 óüsne naômıÆdın revâc

XXII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - . - - - . - . -

1. Luûf idip saçıÆdın ol ruôsâr-ı âteşnâkı aç
Kim tolanur rişte-i cân ile kim ot üzre saç
2. Menzil itti pâdişâh-ı 'ışú köÆlüm mülkini
Úalması yiriÆ seniÆ ey 'âul-ı başıÆ al (u) úaç
3. 'İşú yer itti köÆülde dimeÆiz kim 'âul ol
Kim irür mâbeyn-i 'âul u 'ışú ara yüz min bigaç
4. Nice köÆlüm úayd-ı 'ışúydın òalââi tapúa kim
Boynığa zincir-i zülfidin irür iki úulaç
5. Naúdini çün ser ü pâyığa saçar gül dem-be-dem
Sin hem ey cân naúdüni ol servniñ yanığa saç
6. Mundın artuğraú **Mesîóî** kûyını úılma úara
Lutf idip saçıÆdın ol ruôsâr-ı âteş-nâkı aç

XXIII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - . - - - . - . -

1. Tâ nihâmı ğayr ile ol gül çeker gül-gûn úadeó
Dem-be-dem ğamdın bolur köÆlüm tola úan çün úadeó
2. Nice men ğam küncide òunâbe-i óasret yudum
Çıkısa ol ağyâr ile òalvet arâ gülgûn úadeó

3. Ayru la'l-idin meõâú-ı canğa irür zehr tek
Bâde ger âb-ı óayât u câm-ı mihr olsun úadeó
4. Sâúı-i devrân birür devr ehliğa çün câm-ı 'ıyş
Âh kim nevbet maÆEa yetgeç tutar pür-ðûn úadeó
5. Cilve úılğan her ùaraf nergis imes bostân ara
Bâğ-ı ra'nâsı irür elñe tutup altun úadeó
6. Derdkeşler bolmanıÆız nevmîd kim ðûr câmı tek
Tâli' olur meşrıú-ı ümmîddin bir gün úadeó
7. Ârzu úılma **Mesfóı** câm-ı Cemde âb-ı Öıør
Luùf ile tutsun saÆEa ger ol meh-i mevzûn úadeó

XXIV

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

. - - - . - - - . - - - . - - -

1. Öoş ol kim gece úılsam yâr iti yâ bende câ küstâð
AÆEa demsâz olup úılsam fiğân ol kûy ara küstâð
2. Mini men eyleme ol kûy ara efgândın ey nââıó
'Acep tavú çekse ger gülşen ara bülbül nevâ küstâð
3. KöÆül óayrânın kim çün óarîmingâ úılıp mesken
Geøer çün aytabilmes gûyende bâd-ı âabâ küstâð
4. Ğamun küstâð girse ðalvet-i dilde 'aceb îr yâs
Girer çün âşinânuÆ menziliÆe âşinâ küstâð

5. SađınmaÆ 'ıřú vâdísida girmek kâr-ı âsândur
Ki úılmak terk-i serdür úoymak ol mevâda pâ küstâð
6. Fiğân kim tilbe köÆlüm bir biri vaâlm ùaleb eyler
Ki youtur zühre-i vecdüm nigâh itmek aÆEa küstâð
7. **Mesîóî** yâr ile küstâð olmaú isteme kim min
Unuttum 'ıřú zevúin oldum ol ay birle tâ küstâð

XXV

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - . - - - . -

1. ÚařuÆEı ey âfitâb-ı hüsn görgeç mâh-ı 'ıyd
şermdin çün nûn-ı tenvîn oldu gözdin nâ-pedîd
2. Zülf-i müşkînüÆ ucıdın 'anberîn úařıÆ senüÆ
Ol hilâle nasb irür kim (meh) görünse şâm-ı 'ıyd
3. Didiler pervîn hilâl-i 'ıyd ile úılmış Úur'ân
DiřlerüÆEle ğabğabuÆ ùavúını görgeç ehl-i dîd
4. Bu maóalde kim irür hem 'ıyd ü hem faâl-ı òazân
İctinâb itmak úadeódin 'aúldın irür ba'îd
5. Zâhid(â) görgil řafaú içre hilâl-i 'ıydını
Çeròdın anma irür kim bolma bî-câm-ı nebîð
6. Meyl-i mey it ey köÆül kim tecrübe köp eyledim
Hiç şerbet ğam marîðığa imes çün mey müfîd

7. Yâr elin öpmek saÆa ger 'ıyd günü bire dest
Ey **Mesîoî** ûâli'üÆ mes'ûd ola 'ıydüÆ sa'îd

XXVI

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - . - - - . - -

1. Ol büt-i pür-ðamınıÆ bî-dâdıÆ men nâ-murâd
Veh nice dâd eyleyim kim úalmadı dâd meh-i dâd
2. Her kime cânânıdın tapmaú murâd irür rıøâ
Lík bizge ey köÆül cânân-ı rıøâsıdur murâd
3. Ol sebebdin kim viââliÆ il temennâ úılmasun
Her kime yetgeç iliÆdin eylerem feryâd u dâd
4. Ol kim itti âubó-ı 'ıyşımın úara ğam şâmı tek
Kim úara óaüdm¹⁹⁴ beyaø óüânüÆe çıkdı sevâd
5. Yâdlarğa âşinâ tâ bolmuş ol bî-gâneveş
Âşinâlarını figân kim eylemez bir úâtla yâd
6. Min òüd oldum lík ey ehl-i muóabbet zînhâr
Òûb-rûlar 'ahd ü peymânıĝa úılmaÆ i'timâd
7. Ehl-i 'ışú içre **Mesîoî** tâ mini ol seng-dil
Úılmadı giryân u ğamĝîn bolmadı òandân u şâd

¹⁹⁴ Metinde "haðdm" şeklinde yazılmıştır.

XXVII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - . - -

1. Hicrde cân birdüm ü youú vaãlğa aãlâ ümîd
Úılma yâ Rab hiç kimi 'ıŝú içre min tek nâ-ümîd
2. Veh ki hicrân mihnetidin bolmadum bir dem òalâã
Baúladım dildârnıÆ vaãlığa yitmek nâ-ümîd
3. Çün vefâ youútur beni âdemde siz ğaflet görüÆ
Kim boyıĝa baúlayıpdur bu dil-i şeydâ ümîd
4. Veh ki bizge bolmadı cüz nâ-ümîdi óâãılı
Her kime kim baúladım óâãıl meni rüsvâ ümîd
5. ÒûblaruÆ mihriĝa aldanmayıÆ ey ehl-i dil
Kim bularĝa baúlamazlar merdüm-i dãnâ ümîd
6. Umaram köÆlümni nevmîd itme kî sin 'ıŝú ara
Baúladı çün 'ıŝú-ı dil birle saÆEa cânâ ümîd
7. 'Âúbet bir gün **Mesîóî** raóm tüŝgey köÆliñe
Bolmagil yek-pâregi ol bî-vefâdın nâ-ümîd

XXVIII

Fe‘ilâtün / Mefâ‘ilün / Fe‘ilün

.. - - . - . - . . -
 (Fâ‘ilâtün) (Fa‘lün)
 (- . - -) (- -)

1. Ey suðanverler içre bî-mânend
SözlerüÆ ‘âm-ı fehm ü òâs-pesend
2. Şîve-i şî‘r ü şâ‘iri içre
Ni naôîrûÆ pedîd ü ni mânend
3. Naômlar içre lü’lü-i naômuÆ
Çün ni bu riyâdur vü ni úand
4. Dilkeş ebyât u dil-firîb sözüÆ
Bâri naômuÆ kimi refi‘ ü bülend
5. Sen bugün sen ferîd-i mülk-i suðan
Bâri naôm ehli saÆEa óâcet-mend
6. Her yüzidin birin beyân itmes
Hoş u ta‘rifüÆ eylegey her cend
7. Ey **Mesîôi** zamânu¹⁹⁵ gözlerdin
Yaymasun ùab‘-ı dil keşîne gezend

¹⁹⁵ Metinde atf vav’ı ile yazılmış.

XXIX

Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün

. . . - . . . - . . . - . . . -

1. İrür gözüÆe kebâb-ı dil-i ðarâb leõõ
Belî müdâm irür mestğa kebâb leõõ
2. Viââl şerbetidin söz dimeÆ ki zehr-i firâú
Muóabbet ehliğa irür cü şehd-nâb leõõ
3. Eger lebiÆ meydin you úadeóde câşımı
Nidin irür úadeó âşamğa şarâb leõõ
4. İrür úılıncıÆa müştâú bu dil-i mecrúó
Belî yâre güvah irür hemîşe âb leõõ
5. Meõâú-ı 'ışú bilür 'âşú ile dilberidin
İrür aÆa sitem ü mihnet ü 'aõâb leõõ
6. Vefâ ü mihr-i tama' õúblardın eylemeyiÆ
Ki bar bu ùayfedin gamze vü 'itâb leõõ
7. **Mesîóî** köÆlini andın kebâb ister kim
İrür gözüÆe kebâb-ı dil-i ðarâb leõõ

XXX

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - . - - - . - . -

1. Bûriyâ naúşı tenimde òil'at-ı kemdâ yiter
Başıma jülîde mûdın tâc-ı istiğnâ yiter
2. Öüsrev aúlım 'ışúum kûh-ı ğamdur mesnedim
Başıma cetr-i muraããã künbed-i òaêrâ yiter
3. İtmeye köÆlüm hevâ-i úaâr-ı 'ışretni 'aceb
Ehl-i derde künc-i miónet menzil ü me'vâ yiter
4. Yoú ğamum ger farø-ı sincâb u óarîrüm olmasa
Bister ü bâlın maÆEa òâkister ü òârâ yiter
5. Çekmeye köÆlüm tavâf-ı gülşene 'ayb itmeÆiz
Tâlib-i dídâra küldân gûşeside câ yiter
6. Ey köÆül it künc-i 'uzlet iðtiyâr u úâni' ol
Úulle-i úâf-ı úana'at mesken-i 'anúa yiter
7. Úoy **Mesîóî** zâhide óúrî vü âb-ı kevseri
Bizge câm-ı lâle-gûn u ol büt-i tersâ yiter

XXXI

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - . - -

1. Ol òaù u leb yanlarıda gözgü tek rûlar mıdur
Yâ suðan-gû eyleyen ùûû ni gözgüler midür
2. Ôâllar mıdur lebiÆ küncîde òaùù içre nihân
Yâ şeker úaãdığa gülgen gice hindûlar mıdur
3. Diş midür la'liÆ tebessüm eylegeç bolğan 'ıyân
Yâ dür imiş derc-i yâúût içre incüler midür
4. Zülf-i müşkînüÆ midür pâyığa tüşgen her ùaraf
Yâ ayağığa úoyan baş 'anberîn rûlar mıdur
5. Çeşm-i maðmûruÆ mıdur ol 'ârıð-ı gül-gûn bile
Yâ gülistân içre yatúan mest-i âhûlar mıdur
6. Úâú u dürmüş çeşme-i òûrşîd üze mi'mâr sun'
Her ùaraf yâ mâh-ı ruðsâruÆa ebrûlar mıdur
7. Zülfini dutam ki dutmuş iş maÆa bular bile
Ey **Mesîóî** söyledi imdi işiÆ bular mıdur

XXXII

Mef'ûlü / Fâ'ilâtün / Mef'ûlü / Fâ'ilâtün

--- . --- . --- . --- . ---

1. 'İşü âteşîde köÆlüm mürğ-i kebâba beÆzer
Òûn-ı cigerdin eşkim gül-gûn şarâba beÆzer
2. RuôsâruÆ üzre biryân ol zülf-i 'anber-efşân
Òurşîde óâyil olan müşkin subóâna beÆzer
3. Mey luùfidin yüzüÆe ol úaùre úaùre terler
Gül-berg üzre tüşgen her su gül-âba beÆzer
4. Luùf u melâóat ile erbâb-ı hüsn içinde
Mâhî durur cemâlüÆ kim âfitâba beÆzer
5. Sünbül çemende boldı yüz luùf ile şüküfte
Tâ didüm ol dü zülf-i pür pîç ü tâba beÆzer
6. Her geh ki yâd idermin ol la'l-i nûş-ı òande
Giryân gözüm sirişki yâkut-ı nâba beÆzer
7. Gevher âifat dışıÆı vaãfıÆ **Mesîóî** itgeç
Naôm ehli içre şî'ri dürr-i òoş-âba beÆzer

XXXIII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - - . - . -

1. Ni 'aceb ger mürğ-i dil kûyuÆ úıla mesken bahâr
Bülbül-i şûrîdeğa menzil irür gülşen bahâr
2. ÚâmetiÆ naðliğa ey serv-i òirâmân bendedür
Her nice kim lâf-ı âzâdı vurar sûsen bahâr
3. Gülşen-i óüsnüÆ görüp köÆelüm nevâ çeksün bî-ayb
Bülbül-i şeydâğa irür nâle úılmak fenn bahâr
4. Berú-i bârân irmes ey hem-dem ki bir güldin cüdâ
Her nefes aóvâlüme yığlar úlur şiven bahâr
5. Leylâ kûyında imes lâle ki Mecnûn óaliğa
Deşt-i úanlı eşkdin ter eylemiş dâmen bahâr
6. Tâ ki bostân içre ol gül bezm úıldı zîb için
Mîhr-i otıdın lâle şem' eyledi rûşen bahâr
7. Zülf ü ruòsâruÆ úlur sünbül bile gülni òacel
Bâğ-ı geştin itesin ey serv-i sîmîn-ten bahâr
8. Eşkimi görgeç **Mesîóî** yüzi gülse ni 'aceb
Çün baúışdın òürrem olur dâyimâ gülşen bahâr

XXXIV

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - . - - - . - . -

1. Gece kevkebler imes çerò üzre olğan âşikâr
Otlúú âhımdın irür gerdunğa baş cetgen şerâr
2. Ol güneş úlâaç 'aceb youú otlúú âhım kim bola
Âşikâr olğaç güneş âteş imes köp âşikâr
3. Şem'-i bezm-i ğayr olup ol gül ni 'ayb ey hem-nişîn
Koyşa köÆlüm bülbüli hier otğa pervâne vâr
4. Düşti ğam deştıde gözüÆ fikridin şeydâ köÆül
Ârı ârı deşt ara âhû irür Mecnûnğa yâr
5. Tâ nihândur gözlerimdin âfitâb-ı 'ârıØıÆ
Úalmamışdur öerre-i köÆlüm ara âabr u úarâr
6. Firúatîdin şem' tek âteş düşüptür cânıma
Yanmaú u yığlamaú olmışdur işim hey zâr zâr
7. Öerre ey úılma tevaúúú' dehr-i zâlîdin vefâ
Ey **Mesîóî** çün aÆa bed-mihrlíú bolmuş şî'âr

XXXV

Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün

. . . - . . . - . . . - . . . -

(Fa'lün)

(- -)

1. Úara libâsda nâzik teniÆ ki pinhândur
Nihân evli ôulümât içre âb-1 óayvândur
2. Libâs-1 müški ile rûy-1 'âlem-efrûzûÆ
Meh-i cehârda irür ki gice-i tâbândur
3. Ba'îne úara tün içre dîde-i merdümidür
Ki göz úaralığıdın dem-be-dem nümâyândur
4. Gözi teki yaÆa girmiş siyah libâs içre
Egerçi sâóir-i òûn-rîz nâ-müselmândır
5. ÚadiÆi òıl'ât-1 şeb-gûn içinde görgeli şem'
Òacâlet eşki sarıĝ çehreside ĝalûândur
6. Úara giyen ãanemüm ùurre ey mu'anberi tek
Günüm hemîşe úara óâletüm perîşândur
7. **Mesîóî** câme-i müški bile meh-i rehini
Úara buluùda saĝansın ki mihr-i raðşândur

XXXVI

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . -

1. Serv-i nâzum úad u úâmet gösterür
Ni úad u úâmet úıyâmet gösterür
2. Nâz ile ol gül eger egri baúa
Türlü türlü cânê âfet gösterür
3. Ğamzesi ger köÆlüme bî-dâd iter
'İşvesi cânumğa râóat gösterür
4. Âşikâra ger úıur bî-dâd u óulm
Lík pinhân yüz kerâmet gösterür
5. Cenk-i âuló-âmiz-i cânân ey köÆül
'Âşıúa bir özge óâlet gösterür
6. Ey raúıb aóbâb ara salma nifâú
Kim nifâú âòir nedâmet gösterür
7. Lâl olur ùúúú **Mesióî** her úaçan
Bülbül-i ùab'um faââóat gösterür

XXXVII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - . - . -

1. Úaysı bâğuÆ gülşen-i hüsnüÆ kimi gülzârı bar
Úaysı gülzâruÆ cemâlüÆ tek gül-i bî-dârı bar
2. İstemes óûr u peri hem-demliğını her kimüÆ
Sin gibi bir óûr-i âûretlü perîveş yâri bar
3. Servğa nazâre úılsam gülge hem itsem heves
Sin teki her kimsenüÆ bir serv-i gül-ruðsârı bar
4. Nâle-i zâr eylese ger zâr-ı köÆlüm nî 'aceb
Ol bilür kim hicrdin her laóoa ni âzârı bar
5. Ey köÆlüm bî-derdlerğa derd-i dil dimek ni-sûd
Derdni ol kim bilür kim derddin aðbârı bar
6. 'İşú zevúı 'âşúı bil kâr ki cânân 'ışúıdın
Eşk-i sarò u çehre-i zerd ü dil-efkârı bar
7. Tilbelikdin her nefesi men' **Mesîóî** eyleme
Ni 'aceb tilbe bolasın tek perî dildârı bar

XXXVIII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - . - -

1. Yârdın ayru dil-i dîvâneğa bir óâl irür
Kim anıÆ şerhini úılmakdın zebânum lâ'l irür
2. Ger úâtil-i 'ıŝú olam ey ehl-i dîn ma'ôûr min
Úatlime bil baúlayan bir kâfir-i úattâl irür
3. ÚâmetiÆ her yanıdın ol iki zülf-i müşk-bû
Ôûb-rûlar silkide zîbâluğuÆa dil irür
4. YârmıÆ òâl-i benâgûşîda bardur óâleti
Kim anıÆ sevdâsıdın cân u köÆül bî-óâl irür
5. Ger gül-i ra'nâ imes 'ıŝú içre mindiÆ nâ-tüvân
Ni sebebdin úan yaşıdın rûy-ı zerdi âl irür
6. Gül-hime ten-gûş irür bülbül onun işitmege
âanma 'âşú óâlidin ma'suú-ı fâriğ-bâl irür
7. Ger melâmetdin òalââ olmak dilersin ey köÆül
Çâresi bir nice câm-ı bâde mâl-a-mâl irür
8. Dehr-i ra'nâsığa aldanma **Mesîóî** kim anıÆ
'Âlem ehliğa işi dâyim firîb ü âl irür

XXXIX

Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlün

- . - - - . - . - - - . - . -

1. Vaâl umardum kim tapam ol serv-i dil-cûdın lemer
Âh kim birdi ümîdüm naðli âdir hicr ber
2. 'İşúıdın her nice didüm òâlüm olğay yaðşî râú
Vay kim boldı yamân râú yaðşî tâ úıldum naðar
3. Hicr isteÆ 'ışú ara vaâl istemeÆ ey ehl-i dil
Kim nice vaâl istedim min hicr ara úaldum beter
4. Bir âanevber úadd yolıga 'ömrümi âarf eyledüm
Tapmadım naðl-ı úadidin ğayr bar dil-i lemer
5. Her nice kim eyler idüm mihr-i iðhârı aÆa
Ol muóabbet ôâhir eylerdi maÆa yüz el-úadr
6. Veh kim naðl-i úadd u òâl-ı 'ârııdın 'âúıbet
Bizge óââıl boldı âh-ı óasret ü dâĝ-ı ciĝer
7. Òûblardın ðerre ey zinhâr-ı bâver úılmagil
Ey **Mesîóî** her nice kim mihrdin dem ursalar
8. Evvel irdi ger heveslü ĝâret-i cân itgenim
Vây kim bolmışdur imdi bir belâlı' öü'l-úadr

XL

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Fe'ûlün

. - - - . - - - . - -

1. Nihâl-i úaddiÆ ey serv-i semenber
Írür naðlí ki birmüşdür semenber
2. Òirâmân úâmetiÆdin gülşen içre
Írür şerminde şem-şâd u âanevber
3. Île kim meh münevver ðûrdın irür
Írür mâh-ı ruðuÆdın ðûr münevver
4. YüzüÆde ðaùù mıdur yâ küll-i úudret
Yazupdur vaâf-ı óüsniÆi mükerrer
5. İmes ðaùù fitne ey devr-i úamerdür
Ki úaldurmuş durur yüz sârıdın ser
6. Leb ü dişiÆ midür yâ zerger-i san'
Düzüpdür la'l-i dercî içre gevher
7. Dime düş dinilen lü'lü-i sîrâb
Dime leb söylegil yâúût-ı aómer
8. Görüp düşüÆü bu luûf ile düşti
MesîóîniÆ gözidin lü'lü-i ter

XLI

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

.

1. İrür 'ıyd u bahâr u ilge meyl-i bâğ u bostândur
MaÆa ol güldin ayru bâğ u bostân beytü'l-óazândur
2. Açılmış òulú-ı köÆli nev-bahâr u 'ıyddin gül gül
Menim köÆlüm durur kim mil-i gonce tâ-be-tâ úandur
3. Bahâr-ı óüsñ ü 'ıyd-ı 'ârıóıđın ayru her laóða
Gözümge gül tiken ü köÆlüm içre gonce peykândur
4. Niçüñ açılsun ey hem-dem bahâr u 'ıyddin köÆli
Esîri ki benim tek mübtelâyı dâğ-ı hicrândur
5. Bahâr u 'ıydı yâd itmeÆ aparmaÆ serv ü gül âğı
Menim serv-i gül-endâmım cü toprağ içre pinhândur
6. 'Aceb you ger bahâr u 'ıyddin açılmaya köÆlüm
Bahâr u 'ıyd gamdın râğ irür ol kim perîşândur
7. Cihâñı şâd u òandândur bahâr u 'ıyddin veh kim
Mesîóıđür ki gamdın köÆli úan u gözü giryândur

XLII

Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlün

- . - - - - . - - - - . - - - - . - -

1. Tâ yüzüÆ òurşîdidin giryân gözüm maórûmdur
äanıram òurşîdmı âfâúdmın ma' dũmdur
2. Míonet-i maórûmeyi şâm-ı firâúımmı bilür
Ol ki min tek yâr-ı äubó-ı vaâlıdmın maórûmdur
3. OúumuÆ ey 'işret ehli kim irür ğam mûcibi
Nâme ey kim anda aóvâlim benim merkũmdur
4. Min bilür min ni çeker bî-dâd-ı hicrândın köÆül
DermendüÆ óâleti derd ehliğa mefhũmdur
5. Veh ki artuğraú zamân eyler aÆEa bî-dâd-ı òulm
Kim zamân ehli ara üftâde vü maólũmdur
6. äubó-ı 'ıyşım şâm irür Tebrîz mıârdın cüdâ
Tâ men-i âvâreye mesken bilâd-ı Rũmdur
7. Dime ğurbetde nedür óâluÆ **Mesîóî** hicr ile
Ĝurbet ü firúatde úalan óâleti ma'lũmdur
8. Ol ki gözüm gevher-efşândur firâúı zülmide
Dürr-i baór-ı salûanat mirzâ ebu'l-ma'âũmdur

XLIII

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

---

1. Kevkeb imes bu kim giceler çerò sarıdır
Çerò-ı beringa baş çiken âhım şerârıdur
2. Kûh-ı belâ durur ten çün gâhım ey refîú
Her sarı úanlı dağları lâle-i zârdur
3. Ni vech ile aşığa bıradıp durur başın
Ger ni çemende serv-i úadiÆ şerm sarıdur
4. Bostân-ı óüsñ serv ü gülidür úad u ruðuÆ
ÓâlıÆ benevşesi vü ðaúıÆ nev-bahârıdur
5. Ğam kûh u deştde çü kaçır hicrdin köÆül
Mecnûñ anıÆ enîsi vü Ferhâd yâridür
6. Aldanma dehr-i şâhid-i gül 'ârıøîğa kim
Köp bađrıñlar çü lâle anıÆ dâğ-ı dârıdur
7. Gözi ðayâlı dildin iter def'-i Ğam belî
MecnûÆ ey **Mesîóî** kimiÆ Ğam-ğüsârıdur

XLIV

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - . - . -

1. Sinsizin didüm gözümdin nem gider
Gül di didi nâz ile kim nem gider
2. Didüm eldin gitti sinsiz dîn ü dil
Didi ni ğam ger revânîñ hem gider
3. Úan aðar didüm gözümdin hem çü sil
Didi ger hicrimdin ayru kim gider
4. Didüm açduÆ reð yüzüÆdin gitti ter
Didi güldin çúsa gün şeb-nem gider
5. Zaðm-ı tîriÆ kimgedür didüm óarâm
Didi aÆa kim pey-i merhem gider
6. Key gider cándın didüm cânâ ğamıÆ
Didi kim cânıÆ bile bu ğam gider
7. Didüm itiÆdür **Mesîóî** baú aÆa
Gül di didi baó! bir âdem gider

XLV

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

. - - - . - - - . - - - . - - -

1. Ğaraø nevrûz u bayrâmdın maÆEa görmek cemâliÆdür
Menim nevrûz u bayrâmım ruð-ı ferðunde fâlıÆdur
2. Bahâr-ı 'ârıøıÆ görmek maÆEa nevrûzdur her dem
Meh-i 'ıydum benim ol iki müşk asa hilâliÆdür
3. İrür faâl-ı bahâr u ilge irür meyl serv ü gül
AÆEa maúâûdı bulardın seniÆ ðaù ile ðâliÆdür
4. Benevşe birle meyl-i sebze ey tir ger úıla köÆlüm
AÆEa maúâûdı bulardın seniÆ ðaù ile ðâliÆdür
5. Ve ger naôâre úılsa sünbül-i seyrâbıĝa her dem
Murâd u müdde'âsı ol dü zülf-i şeb mi'âliÆdür
6. Eger úılsa çemende lâle vü nergis temâşâsı
Temennâsı anıÆ çeşm-i siyah u rûy-ı alnıñdur
7. Zülâl-i Òıør birle âb-ı Kevser istemes hergiz
Mesîóî ile kim leb teşne ey câm-ı viââliÆdür

XLVI

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

. - - - . - - - . - - - . - - -

1. ÚaşıÆ ey mâh-ı evc-i devletiÆ müşğîn hilâlidür
YüzüÆ âubó-ı sa'âdet âfitâb-ı bî-zevâlidür
2. Gülistân-ı leûâfet sünbülidür ca'd-ı müşğîniÆ
Òırâman úâmetiÆ cân bâğınıÆ nevres nihâlidür
3. Mevât ihyâsı itgende Mesîó enfâsıdur lafôıÆ
LebiÆ cân-baòşlıkda çeşme-i óayvân zülâlidür
4. Nihâl-i úâmetiÆ yâ Rab yaman gözdin irag olsun
Ki òúbî vü leûâfet içre óadd-ı i'tidâlidür
5. KöÆülni cân kimi cismimde andın birmişem me'vâ
Ki mâhiyet bile ol gönce-i òandân mi'âlidür
6. Dime köp vâ'izâ cennet bile dûzaòdın efsâne
MaÆEa düzâò anıÆ hicrânı vü cennet viââlidür
7. BiliÆ úocmak òayâl itmiş **Mesîóî** çün kemer didüm
Tebessüm eyleyip didi **Mesîóîni**Æ òayâlidür

XLVII

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Fe'ûlün

. - - - . - - - . - - - . - - -

1. Ta'accüb eyleme ger hicrdin melâlim bar
Esîr-i 'ışú bilür kim benim ne óâlim bar
2. Òayâl eylemişem kim úocam miyânıÆı
Òudâyî bize meded kim 'aceb òayâlim bar
3. Dimen ki saðlagil ey ãubó-ı TiÆEri için kim
Bu gice yâr òayâli bile viãâlim bar
4. Ni 'ayb ùûbâ-i cennetğa olmasam mâyil
Vefâ cinânide bir nâzenin nihâlim bar
5. Dile cü ol gül-i ra'nâ gamıda yek-i rengim
Ni 'ayb ger reð-i zerd ile eşk-i elem bar
6. Figân ki tefrime esbâbını düzâr-ı eyyâm
Úaçan ki yâr-i viãâlığa ittiãâlim bar
7. **Mesîóî** ol büt-i 'Îsâ nefes-i firâúında
Òudâ bilür ki óayâtımđın infî'âlim bar

XLVIII

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

--- . --- . --- . --- . ---

1. Úâr yaúmađını görgeli rind-i úadeó gúsâr
āanur şukûfe yapraúını bâde bir ni'âr
2. Yaò şûşesin görüp aāilu her ùaraf āanur
Aú şem'-i bezm için bezemiş dest-i rûzgâr
3. āanur ki úû peridin aÆa cây-ı òûb irür
Ol derdkeş ki bister ü lebindür aÆa úâr
4. Dey şiddetini zâhid-i efserdedin āoruÆ
Ver ne mey içeniÆ savuú ile ne işi bar
5. Ôulmetdeki Ôıør suydım òûb-rû görür
Savuú suyu seóer caúıda rind-i bâde òôr
6. Ey muótesib olaydı eger mestliú yamân
Pîreste mest olmaz idi terk-i çeşm-i yâr
7. Zâhid ki men'-i bâde **Mesîóî** úulur müdâm
Òalvetde òûblar bile içmekdür aÆa kâr

XLIX

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - . - - - . - -

1. La'l-i cân-baðşıÆ üze her yan irür tebóâleler
Yâ hevâ telîridin gül berke tüşmiş jâleler
2. Bâdedin ger gül ola 'ârıðınıÆ irmes 'aceb
İçmeye su bostân her yan açılmas lâleler
3. Bar ba'îne òûn-feşân gözdin aúan gül-berk tek
Ayrılan bağırdın ol güldin cüdâ pür kâleler
4. Ğabğab u alnında çîn görgeç gözüme giryân olur
Çîn imiş güdür yağın ey birle bolğaç hâleler
5. Ey dil-i mehcûr bolma 'ışú ara nevmîd kim
'Âúbet bir birge yitgey bu figân u nâleler
6. Gevher-i vaâlîğa her gün kâm-rân eyler sini
Hicr ara aúan **Mesîóî** gözlerüÆdin jâleler

L

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - . - - - . - -

1. Âh kim 'ışúıÆ mini bes-i nâ-tüvân etmiş durur
Nâ-tüvân-ı 'âciz ü bî-ðânümân etmiş durur
2. Ğam-güsârim mûnisem úılmış durur derd ü elem
Hem-dem ü hem ãóóbetim âh u figân etmiş durur

3. Tâ ki attı 'ıřú her yan nâvek-i bî-dâdını
KöÆlümi tîr-i melâmetğa nişân etmiş durur
4. Mihnet-i 'ıřúıÆ belâ deşti ara Mecnûn kimi
Tilbelikde bizni meşhûr-ı cihân etmiş durur
5. Ger köÆül aóvâlini řeró itmesem ma'ôûr min
Kim meni 'ıřúıÆ hücûmı bî-zebân etmiş durur
6. Ôâl imes ruôsâruÆ üzre merdüm-i çeşmim irür
Kim yüzüÆ gözgüside özni 'ıyân etmiş durur
7. 'Aúldın bî-gâne vü ârâmdın ayru mini
Ey **Mesiôî** ol meh-i nâ-mihrbân etmiş durur

LI

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - . - - - . -

1. Burc-ı istifâğa ey ðurřîd tek râyuÆ münîr
Yok durur mi'lüÆce bir ââfî dil ü rûşen øamîr
2. Gör ne aúdes ôât irürsin kim óabîbu'llâh anıÆ
Oğlı adı birle yazdı onki taúdír-i mesîr
3. Pey revüÆdür ehl-i hoş u ma'rifet ol nev' kim
Bâdla ebnây sulûk iòlââ ile mâmûr bir
4. Râøı vü ðořnúd óamuÆdın irür şâh u gedâ
Ôoř dil ü pür óâl ðalkuÆdın irür mîr ü vezîr

5. Ehl-i fehm ü ehl-i dilğa boldı luûfuÆ bî-aded
Luûf-ı tedbîrüÆ hem oldı uşbu úavme dest-gîr
6. Bolsa yâ Rab tâmdâr-ı kevkeb ü seyr ü sipihr
KevkebüÆ bolsa bülend ü çerò-ı kâmuÆğa mîr
7. Tâ cihân bolsa cihân ehli **Mesîóî** tek bola
EmrüÆe dâyim mutî' vü hükmüÆe fermân pezîr

LII

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- . - - - . - - - . - - - . -

1. Terk-i mihr etmiş durur tâ ol meh-i dil-òâhımız
Baş çeker gerdünga feryâd u figân u âhımız
2. Âteş-i miónet düşüpdür cân-ı gam fersûd ara
Tâ vefâ resmin ferâmûş eylemiş dil- òâhımız
3. Tökmes irdi munca kevkeb çerò tek her şeb gözüm
Bilse idi mihrbânlú şarùnı ger mâhımız
4. Âh u vâveylâ ki cânân vaâlîğa yitmek demi
Ítmedi hergiz meded bu ùâli' -i kem-râhımız
5. Bolmagıl nevmîd ey dil kim felekniÆ köÆlüÆe
Eyle ki bir gün eîer bu nâle-i cân-gâhımız
6. Munca bî-dâd u cefâsı mihr ile bolğay bedel
Luûf ile ger sâye salgay başımızğa şâhımız

7. Ôânesi şâh ol şâhlar şâhı ki bî-óarb u úitâl
Òayl a'dâsı ara saldı fütûru'llâhımız
8. Tâ cihân bolğay cihân mülki aÆEa tabúay úarâr
Ey **Mesîóî** budur evrâgeh ü peykânımız

LIII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - . - -

1. 'İşú sırrını yaşureÆE nâle-i zârım úomaz
Nâleni úlsam nihân müjgân-ı òün-bârım úomaz
2. Ôaysı gündür ey köÆEül kim lâle ruðlar hicrdin
Bağrıma yüz dâğ-ı ğam baòt-ı sitemkârım úomaz
3. 'İşú úaydıdın òalâã olmaú tiler min ey refúú
Neyleyim kim luùf-ı pinhâne-i dildârım úomaz
4. Dime kim baúma maÆEa bisyâr-ı merdüm yanında
Nice istermin ki baúmay şavú-ı dîdârım úomaz
5. Ba'd-ı 'ömri çün müyesser devlet-i dîdâr olur
Yüzini kâmımca görmek eşk-i bisyârım úomaz
6. Muóotesib meydin birür 'uhdem velîkin aÆElamaz
Kim leb-i cânân meyi bir laóoa hoş yârım úomaz
7. Ey **Mesîóî** vâdi-i zühd ü ãalâó içre meni
Çeşm-i mest ü la'l bir keyfiyyet-i yârım úomaz

LIV

Mef'ûlü / Mefâ'ilün / Fe'ûlün

--- . . - . - . - . - -

1. Cânım nice ola zâr sinsiz
Mehcûr köÆül figâr sinsiz
2. Ğam giceleride iyce çün şem'
Gözüm bola âşikâr sinsiz
3. Cân u cesed ü köÆülde youtur
äabr u òired ü úarâr sinsiz
4. Gül gözüme òâr ola ger itsem
Gülzâr sarı güzâr sinsiz
5. You her sarı lâle üzre şebnem
Yıĝlar maÆEa lâlezâr sinsiz
6. Yaúıř sanemâ ki boldu giryân
Aóvâlıma rûzgâr sinsiz
7. Bi'llâh ki istemes **Mesîóí**
Faâl-ı gül ü nev-bâhâr sinsiz

LVI

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - - . - . - - . - . -

1. Vah ki sevmişlerine şeydâ köÆül bî-ðâb göz
Úâtîli kim bar aÆa òârâ köÆül úaââb göz
2. Düşgeli gözü köÆül sevâdı zülf ü òâlıÆa
Boldı bu sevdâ bile şeydâ köÆül bî-ðâb göz
3. Hiç bâb ile köÆül göziÆe úılmaz şâdlú
İtgeli òayl-i ğamıÆ me'vâ köÆül ebvâb göz
4. Girdiler tâ ol leb ü òauù fikriñe gözü köÆül
Veh ki óââl úıldılar sevdâ köÆül òûn-âb göz
5. 'İşú ile gözü köÆül râyıĝa barmaÆ kim mini
Bile zâr itgen durur rüsvâ köÆül úallâb göz
6. Saldı bir günĝa mini gözü köÆül aóbâb göz
Zâr u òûn-bâr ittiler a'dâ köÆül aóbâb göz
7. Gözü köÆelümdür **Mesîóî** düşmanımgil göreyim
Mülk-i tendin ola nâ-peydâ köÆül nâ-yâb göz

LVII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - - . - -

1. Ey ðayâliÆ münzeli şeydâ köÆül bî-ðâb göz
Vay cemâliÆ mâyili rüsvâ köÆül pür-âb göz
2. İl beri görse gözü köÆeliñe úalmas hoş u ðâb
Ol perîsiz bar maÆEa şeydâ köÆül bî-ðâb göz
3. İl gözü köÆeliğa tâ girmey ðayâliÆ isterem
Kim cândın olsa nâ-peydâ köÆül nâ-yâb göz
4. Bar gözümde eşk-i gam köÆelümde ûûfân-ı elem
Hicr ara bolmuş maÆEa deryâ köÆül garú âb-ı göz
5. Úopsa ûûfân gözü köÆelüm eşk ü âhıdın ni 'ayb
Tartıban gam şâmı vâveyla köÆül yıgl-âb göz
6. Ey köÆül göz tutma kim raóm ite ol úâtil saÆEa
Kim aÆEa bolmuş durur ðâre köÆül úaããâb göz
7. Gözü köÆelidin **MesîóiniÆ** kim olmuş eşk ü süz
Tâ ðalığa úılıp ol me'vâ köÆül ebvâb göz

LIX

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - - . - . - - - . - . -

1. Ey köÆül denîni fâni óâkdânı bîş imes
Òalú irür ãarf itseÆ köÆlüÆ mihmânı bîş imes
2. Óayf irür ãarf itseÆ evúâtıÆı artuğ rızú için
Çün naâibiÆ òân-ı devrân içre tâni bîş imes
3. Söyleme köp girçek ü yalğan ziyân u sûd için
Kim saÆEa bu sûddın âdir ziyânı bîş imes
4. Mun'amî kim cem' eyler mâl u úlmas anı òurc
ÖzgelerniÆ rızú için pâsbânı bîş imes
5. İtme naúşıÆenı esîr-i òevú ü lezzât-ı cihân
Kim cihân lezzetiniÆ òevúı zamânı bîş imes
6. Bir òarâb olmış ribât irür cihân yol üzre kim
Òalú içinde cem' bulğan kârvânı bîş imes
7. İsteme cây-ı iúâmet bu âifat-ı münzil ara
Kim misâfirlerğa bîş köÆlüÆ mekânı bîş imes
8. Ey **Mesîóî** dehr-i fâni şâhid ü ra'nâsınıÆ
Mihrine aldanma kim nâ-mihribânı bîş imes

LX

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - - . - -

1. 'Âşûî incitme kim âzûrde cânı bîş imes
Ğarra-ı óüsni olma kim andañ zamânı bîş imes
2. Óüsni vü 'aşûım yanıda Leylâ vü Mecnûn sözi
İl ara efsâneye vü dâstânı bîş imes
3. 'Aşû ara pervâne bol ni bülbül ey dil mürği kim
Bu muóabbet gû berâtıÆa figânı bîş imes
4. Serv irür yüziÆeni vird ağzıÆeni dimek gonce kim
Herze-òandî vird ü gonceni zebânı bîş imes
5. Óayretim bar munca úanı çün úlur gözdin revân
Bu dil-i âzurde òûd bir úaùre úanı bîş imes
6. Çeşm-i bî-mârıdın ey dil nice feryâd itesin
Âdir ol hem sen teki bir nâ-tüvânı bîş imes
7. Òûbrûlardın **Mesîóî** ehl-i diller óââılı
Sîne-i mecrûó u çeşm-i òûn-feşânı bîş imes

LXI

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - - . - -

1. Òurrem oldu bâğ-ı köÆlüm yârsız òurrem imes
Bir dem irmes kim ğamıdın gözlerüm pür-nem imes
2. Serv-i güldin söz dimeÆ kim úadd ü yüzidin cüdâ
Servdin òâtr-ı òoş güldin köÆül òurrem imes
3. Ğonce güldi bülbül ön çekti vü bir güldin yırag
Veh ki mürğ-i dil işi cüz nevóa vü mâtem imes
4. Geşt-i gülzâr u çemendın nice açılsun köÆül
Yârsız çün bağrum içre ğayr-i òâr-ı ğam imes
5. La'lüÆi görgeç bolupdur zevúdin ağızı pür-âb
Gülşen içre ğonce-i ter ağızıda şebnem imes
6. Vâdi-i 'aşú u cünûnda bu dil-i âşüfte óâl
Gerçi Mecnûndın ziyâde olmaya kim hem imes
7. Gülşen-i vaâlıdın ayru ol perî ruðââreniÆ
Bu dil-i şeydâ **Mesîóî** úayğusız bir dem imes

LXII

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fe'ûlün

--- . --- . --- . --- . ---

1. Her kim gözü zülfüÆ göre ey rûó-1 muúaddes
Ger mest ü perîşan ola men tek 'aceb irmes
2. Óayvan suyuda yoú durur ol neşe vü óâlet
Kim la'l-i lebiÆde irür ey rûò-1 muúaddes
3. Her canda bola serv-i çemen dilkeş ü zîbâ
Ki tâze nihâliÆ tek irür tâze vü nevres
4. Veh kim òaù u ruòsârıdın ayru gül ü sebze
Bu díde-i giryânım ara òâr irür ü òas
5. Köp óûri vü cennet sözini söyleme zâhid
Kim óûr u cenândın maÆEa ol mâh-liúa bes
6. Bir laóða murâd-1 dil-i 'uşşâú ile hergiz
Yüz vay ki urulmadı bu çeró-1 muúarnes
7. Bî-minnet-i maòlúú aÆEa yetdi **Mesîóî**
El-minnetu'llâhü te'âlî ve teúaddes

LXIII

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

. - - - . - - - . - - - . - - -

1. Zamâne ehliğa irmes 'aceb ger şâdlıúdur iş
Sa'âdet burcının òurşîd-i evc-i salûanatdur úiş
2. Hilâli tâli' olupdur sa'âdet âsımânığa
Kim anıÆ pertevidin ehl-i 'âlemğa feraódur iş
3. Şeref burcının olmış âşikâra kevkeb-i sa'dî
Írür te'sîri anıÆ il içinde emn ü âsâyış
4. Sipîhr-i salûanat üzre olur bir yeÆi ay tâli'
Toúuz aydur ki görmiş mâder-i eyyâmı böyle tiş
5. Ger istersin ki tapúay sin murâd-ı dünya vü 'uúbâ
Erâdet yüzidin ey dil anıÆ dâmânığa yapış
6. Zemin birle zamân âsıbedin òâtî bola sâlim
Felek birle melekcin cân u 'ömriğa bola alúiş
7. Bahâr-ı 'ömriğa yâ Rab ki yitmesün òazân yili
Mesîóî dehr ara tâ olacaktur yaz birle kış

LXIV

Mef'ûlü / Mefâ'îlün / Mef'ûlü / Mefâ'îlün

- - . . . - - - - - . . . - - - -

1. Tâ serv-i òirâmânüm gülzâra òirâm itmiş
Gülzâr-ı òarameyni òûblarğa óarâm itmiş
2. Ol 'ârıø u úâmetdin serv ü güli bâğ içre
Pest itmiş ü revnâúsız her yân ki óarâm itmiş
3. äayd itgeli dil mürğın äayyâd-ı úaøâ koya
ÒâluÆ bile zülfüÆi dâne bile dâm itmiş
4. Ni 'ayb dil-i bed-nâm tapmas lebidin ger kâm
Nâ-kâmlığı eyyâm-ı 'aşú ehliğa kâm itmiş
5. Ârâm-ı demi dutmas dil hiç maúâm içre
Tâ cân óazînimde dildâr maúâm itmiş
6. Ni 'ayb eger çıksam arðam bile mey ôarfın
Ol 'ahd-ı şiken neye meyl-i mey ü cân itmiş
7. Deryâsı **Mesióîni**Æ yumşatmış anıÆ köÆelin
Ol ùâyir ü óaşîni bu dâneğa râm itmiş

LXV

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

. - - - . - - - . - - - . - - -

1. Meni berg-i òazândîñ derd devri zâr zâr itmiş
Müöillet òâk râhı üzre òâr u òâksâr itmiş
2. Menüm tek gûyiyâ üftâde irür òazân berki
Ki bir nevres nihâliÆ hicri anı zerd ü zâr itmiş
3. Òazân yafraúları tek bir nigârıÆ dağ-ı hicrânı
Saríú ruòsârımı òûn-ı ciğer birle figâr¹⁹⁶ itmiş
4. Òazânı yüzde gül-gûn eşkni ‘ayb-ı iòtiyâr itsem
Meni cânân gamı bu şîvede bî-iòtiyâr itmiş
5. Sararmış bâğ ara eşcâr-ı ehl-i derd yüzi tek
Nesîm-i hicr gûyâ bûstân içre güöâr itmiş
6. Çemen ser-sebz iken ni vech ile zerd oldı çehrem tek
‘Aceb kim aÆEa hem devrân cefâsın âşikâr itmiş
7. **Mesíoi** bâğ sargardı yüzüm tek anı hem gûyâ
Menüm tek bir gülüÆ òâr-ı gamı köÆlide kâr itmiş

¹⁹⁶ Metinde “efkâr”

LXVII

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'îlü / Fâ'ilün

---

1. Ey 'ışú 'aúl-ı cengidin itgil mini òalâã
Nâmus u nâm-ı nengidin itgil mini òalâã
2. Bir câm lâle reng ile pîr-i mey-fürûş
Zühd-i dürûğ rengidin itgil mini òalâã
3. Sâúî niheÆi kâmidem baór-ı gam ara
Bu baórınıÆ nihengidin itgil mini òalâã
4. Mey terkin itgeli düşüyem guããa-i cengine
Mey birle guããa cengidin itgil mini òalâã
5. Mecnûn âıfat başımğa yağan sengi ùıfl-i hicr
Eùfâl-i hicr-i sengidin itgil mini òalâã
6. Ey pîr-i mey-fürûş úadeó-i âayúalı bile
Taúvâ vü zühd-i rengidin itgil mini òalâã
7. Luúf ile nice câm tola top-ı **Mesîóe**
SâúînüÆ 'öör-i lengidin itgil mini òalâã

LXVIII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - . - - - . - . -

1. Ey felek itgil meni endûh-ı hicrândın òalâã
Ya òalâã it hicrdin ya eylegil cândın òalâã
2. Âh kim 'ıřú içre bir sâ'at özümni görmedim
Òâûır-ı endûhnâk u çeşm-i giryândın òalâã
3. Dostlar bir derd imiş 'ıřú u muóabbet derdi kim
Olmayan cândın òalâã olmas imiş andın òalâã
4. Nice efgânımdın olsa ıytlarıña derd-i ser
Ey ecel luùf it mini úlgil bu efgândın òalâã
5. Vaâl-ı nûşın tabmanın gam nişidin fâriğ imes
Ka'beğâ tâ yetmes il olmas muğîlandın òalâã
6. Zülf ü ruòsârığâ tâ boldum mukayyed ü 'aôâ
Bolmışam 'âlemde úayd-ı küfr ü îmândın òalâã
7. Çün müyesser devlet-i vaâl olmas imiş hicsiz
Pes **Mesfóî** isteme öziñi hicrândın òalâã

LXIX

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - - . - . - - - . - . -

1. Ey nesîm-i âubh it óâlimni cânânımğa 'arø
Veh ne cânân-ı âfet 'aúl u dil ü cânımğa 'arø
2. Kâm tolað u díde giryân olmağımni eylegil
Ol sözi şîrin lebi gül-berg-i òandânımğa 'arø
3. Ârzû-yı vaãlıdın hicr otğa pervâne tek
Koyma kim şeróini úl şem'-i şebistânımğa 'arø
4. Zülfidin ayru min rüsvâni küfr ehli ara
Bağlama zünnârımı úl nâ-müselmânımğa 'arø
5. Öerre-i sergeşte-i bî-tâbınıÆ aóvâlini
Míhr tek yüzidin it òurşîd-i tâbânımğa 'arø
6. VaãlınıÆ yâdı bile cân birmegini hicr ara
Raóm úl aóvâlime it köÆül alğanımğa 'arø
7. Ayru cânândın **Mesîóî** cân birür óâletdedür
Ey nesîm-i âubó it óâlimni cânânımğa 'arø

LXX

Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlün

- . - - - . - - - . - - - . - . -

1. Úılma nem bâver ger itse vaâl ile dildâr şarù
Kim bu tazvîr ile úılmıřdur maÆEa bisyâr şarù
2. Bes ki birmiş bizge yalĝan va'deler bizlen úarîb
Úılma nem bâver ger itse vaâl ile dildâr şarù
3. 'Âřú oldum vaâl-ı ümîdiĝa vah kim bilmedim
Kim imiş 'ıřú ehliĝa dildârdın âzâr şarù
4. 'Iřú kişide ânem zülfi esîriĝa irür
Deyr ara bolmaú muúîm ü baĝlamaú zünnâr şarù
5. şâd bolĝil ey köÆül kim cevr ile bî-dâdını
Sindin özge úılmaya hiç kimge úılmıř yâr şarù
6. Úordaram nâgeh-i peşmân olmaya ey hem-nişîn
Úatlime kim eylemiş ol úâtil-i òûn-òâr şarù
7. Ger **Mesîóîni**Æ gözi òûn-bâr olsa youú 'aceb
'Iřú rüsvâsıĝa irür dîde-i òûn-bâr şarù

LXXI

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

-. - - - . - - - . - - - . -

1. Ayru gülzâr-ı cemâlüÆdin gülistândın ne óâôô
Olmaya naðl-ı úadiÆ serv-i òirâmândın ne óâôô
2. Olmaya ol zülf-i anber-fâm u òaùù-ı müşk biz
Ca'd-ı sünbüldin ne óâãıl bûy-ı reyóândın ne óâôô
3. İtmeye la'lüÆ tebessüm úılmaya úaddüÆ òirâm
Şâð-ı güldin mi ısıg gül-berk-i òandândın ne óâôô
4. Dem-be-dem ger la'l-i cân baðşuÆ tebessüm úılmasa
Ni feraó 'Îsâ demindin âb-ı óayvândın ne óâôô
5. Ol gül-i ruðsâre vü bostân-ı 'ârıðdın cüdâ
Geşt-i gülşendin ne sûd u seyr-i bostândın ne óâôô
6. Cân u 'ömrin her ki cânân yolıda âarf itmedi
'Ömrin bolgay aÆa ni óâãıl u cândın ne óâôô
7. Yâr bolsa eyleye Firdevs ü Rıêvân ârzû
Ey **Mesîóî** yârsız Firdevs ü Rıêvândın ne óâôô

LXXII

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' lün

- . - - - . - - - - . - - - - -

1. Kopsa nice hier ara riste-i cânüm çü şem'
Veh ki bolup ilge fâş sûz-ı nihânum çü şem'
2. Vaâl-ı ümmîdi bile âteş-i hicrân ara
Kopsa nice ey köÆül rişte-i cânüm çü şem'
3. Veh bu ne âteş durur bu dil-i zârümde kim
Şeróin itürge koyar barça zebânum çü şem'
4. Nââló-ı dem serdniÆ pendı irür bâde tek
Yóu 'aceb ol bâdedin bolsa figânum çü şem'
5. Veh ki úılıpdur meni pâý-ı begil bezm ara
Koymak için dıde-i eşk-i feşânum çü şem'
6. Óayl perîler ara 'ârıøınıÆ nûrıdın
Rûşen iter bezmini serv-i revânum çü şem'
7. Nice bola âteş ü âbda gam gicesi
Bu dil ü dıde-i úaüre çekenüm çü şem'¹⁹⁷
8. Sûz u güdâzı ki bar mende **Mesíoî** bu şâm
äubó digin úalmaúa yóu gümânum çü şem'

¹⁹⁷ Beyit metinde eksiktir.

LXXIII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - - . - -

1. İlge irür kâm-ı la'liÆdin maÆEa nâ-kâmlıg
Yóu imiş 'ıřúÆda óâãil bizge cüz bed nâmlıg
2. DüşmanıÆ kâmı(n)dadur tâ ol leb-i şeker-şiken
Dostlar yok bizge óâãil gayr düşman kâmlıg
3. Ey selâmet ehli ger encâmsız boldum ni 'ayb
'İřú rüsvâsıgâ irür şîve bî-encâmlıg
4. Serv ü güldin söz dime ey bâgbân kim her zaman
Ot salur cânım ara bir serv-i gül-endâmlıg
5. Bolsa bî-ârâm köÆElüm 'ıřú ara men' eylemeÆ
'Âřú u dîvânedin ni 'ayb bî-ârâmlıg
6. Dimegil sâuí úadeó kim la'l-i cânândın cüdâ
Óaú naãib itmiş maÆEa òûn-ı ciger âşâmlıg
7. Muğ-beçe vaãlı bile mey-òâne úadrin bilmedim
Ey **Mesîóî** saldı bu günğa meni ol òâmlıg

LXXIV

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - - . - - - - . - - - - . - . -

1. Mâh-ı óüsñüÆ yanıda ey òûblardın òûb-râğ
Mîhr ile görünür kim mihr yanıda çırâğ
2. Güher-i vaâluÆ gamıdın dürr-feşân göz yanıda
Baór ile gör gözü kim baór yanıda bulağ
3. Nergis-i bî-mârıdın ayru dil-i zâr ey ùabîb
Eyle sayrudur ki sayru görünür gözine sağ
4. Nâ-tüvân köÆülde irür dâğ-ı hicr ü kûh-ı gam
Hicr ü gamdın veh ki bar köÆelüm üze dâğ üzre dâğ
5. Bâğ u bostânga meni teklif úлма bâğbân
Kim maÆEa zindândur ol güldin cüdâ bostân u bâğ
6. Sâúî-i devrân birür çün devr ilge câm-ı 'ayş
Birmes ehl-i derde cüz òûn âb-ı hicrândın ayağ
7. Hicr ara cân birme kim bilgey **Mesîóî** bideli
Kim bola bir mihribân dildârıdın min tek ırağ

LXXV

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - - . - -

1. Ey köÆül dil bî-vefâ agyârğa yâr oldı óayf
 'Âteş-i gayrını cânımğa revâ vâr oldı óayf
2. Dir idüm kim vaâl tapsam óââil ol gül çehredin
 Gülsitân vaâlıdın óââil maÆEa òâr oldı óayf
3. Min vefâ ümîdiğa 'ömri cefâ çekdüm velî
 Ol vefâsız 'âúibet bizge cefâkâr oldı óayf
4. Yârını agyâr u agyârı özıña bildi yâr
 Gayrı birle yâr u yârı birle agyâr oldı óayf
5. Bister-i gam üzre cân birdüm men bîmâr-ı zâr
 Dimedî bir úatle kim ol zâr-ı bîmâr oldı óayf
6. Ol büt-i bî-raóm kâfir kişiniÆ bî-dâdıdın
 Rişte-i tesbîóüm ey dîn ehli zünnâr oldı óayf
7. Ey **Mesîóî** òúb-rûlar mihriñe aldanma kim
 Kim bular mekrdin ehl-i derde bisyâr oldı óayf

LXXVI

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - - . - -

1. Âh kim köÆlümni úldı hier ara efgâr 'ıřú
İtti bağrumnı kebâb u gözümü òûn-bâr 'ıřú
2. Ger olam endûhgin ü zâr-ı 'ayn itmeÆ mini
Kim meni úılmıř durur endûhgin ü zâr 'ıřú
3. Tâ yüzüÆ gülzârı ğayıpdur gözüm karşusıdın
Vah ki sancır her nefes bağrım ara yüz òâr 'ıřú
4. Youú durur cüz şerbet-i vaâl aÆEa öziñe çâre
Ey mu'âlic her kimi kim eylegey bî-mâr 'ıřú
5. Merhem-i raóatnı hergiz yâd úılmas ey köÆül
Ol kimüÆ kim eyleyipdür köÆli efkâr 'ıřú
6. Yâr 'ıřúı birle boldım ol âifat âmîðte
Kim maÆEa bolmış durur ağyâr-ı yâr u yâr 'ıřú
7. Ayru ol gülnüÆ **Mesîóî** gülşen-i ruðsârıdın
Eşk-i gül-gûnumdın itmiş yüzümü gülzâr 'ıřú

LXXVII

Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / fe'ûlün

- - . . - - . . - - . . - -

1. Ey ûûüi-i cân la'l-i şeker-bâruÆa müştâú
V'ey bülbül-i dil gülşen-i ruôsâruÆa müştâú
2. Her şevú ki artuğrâú imes gözlerüm andın
Artuğraú irür bi'llâhi dîdâruÆa müştâú
3. OnuÆ sağınur úayda ki bir ses işitür gûş
Ez-bes ki irür gevher-i güftâruÆa müştâú
4. Her nice dil-i zâruma âzâruÆ irür köp
Köp-râk dil-i zârum irür âzâruÆa müştâú
5. Bar bu úad-i óam-geşte vü bu cism-i øâ'ifüm
Ey serv-i òirâmân úad ü refâtâruÆa müştâú
6. Çün tilbe úaçar silsiledin vü bu ne sırdur
Tilbe dil irür turre-i tarrâruÆa müştâú
7. Cândın irür ey úâtil-i bî-bâk **Mesîóî**
Ol gamze-i 'âşúúkeş-i òun-òâruÆa müştâú

LXXVIII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - - . - -

1. Âh kim ğamdın úuruttu tende úanımnı firâú
Vây kim koydurdu mağz-ı istiðânımnı firâú
2. Vaâluña ümîdvâr idüm figân... kim¹⁹⁸
Tökti tîğ-i nâ-ümîdi birle úanımnı firâú
3. Şem' tek ruôsâre-i zerd üzre eşk görmedim
Rûşen itdi merdüme sûz-ı nihânımnı firâú
4. Ni 'aceb ger dîdedin úılsam revân seyl-i sirişk
Eylemiş gözdin nihân serv-i revânımnı firâú
5. KöÆlümüÆ óâlmı ger şeró itmesem ma'zûr min
Neyleyem kim lâl úılmışdur zebânımnı firâú
6. Yûsuf'um hicrânıdın Ya'ûûbnıÆ gözi kimi
Eyleyipdür dîde-i güher-feşânımnı firâú
7. Veh ki koydı cân u cismüm hicrniÆ bî-dâdıdın
Nice koydursun **Mesiôî** cism ü cânımnı firâú

¹⁹⁸ Mısra' metinde eksiktir.

LXXIX

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - - . - . - - - . - . -

1. Âh yüzimiÆ âh kim köÆlümni úân itti firâú
Gözlerimdin yüzge ol úânı revân itti firâú
2. Sırr-ı 'aşúıÆ kim yaşurdum cânda 'ömri vâý kim
Rûy-ı zerd ü eşkâlümdin ey 'ayân itti firâú
3. Lâle tek bağrum ara yüz dâğ-ı óasretdür nihân
Tâ gül-i ruðsâruÆı gözdin nihân itti firâú
4. Boldum er âvâre vü bî-ðânümân 'ayb itmeyiÆ
Kim meni âvâre bî-ðânümân itti firâú
5. Ârzû-yı devlet-i vaãluÆdın ey ðurşîd-i hüsn
Gözlerimni hicr ara kevkeb-feşân itti firâú
6. Baðt-ı gümrâh incusidin çeşm-i bî-mâruÆ kimi
KöÆlümi sayru tenimni nâtüvân itti firâú
7. Rûó perver leblerüÆdin ayru ey 'Îsí nefes
Bu **Mesîóî**-i óaziÆe úaãd-ı cân itti firâú

LXXX

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - . - . -

1. Lâle tek bağrınga úoyduÆ dâğ-ı hicrân ey felek
Ğonce tek köÆlümni úıldıÆ tabuta úan ey felek
2. Ol gül-i ruôsâre vü ol ğonce-i terdin cüdâ
Gül tikendür gözlerümge ğonce-i peykân ey felek
3. Ol meh-i maómul nişînüÆ firúatidin çün ceres
äübó u şâm itdüÆ işim feryâd u efgân ey felek
4. Nice úan eylep köÆülni çün ãurâóí dem-be-dem
İtesin ol úanı yüzüm üzre ğaltân ey felek
5. Úaysı gülni cilvekâr úılduÆ ki âdir úılmaduÆ
Anı yüz òârı bi-ümîd òâkla yeksân ey felek
6. İçmedi cüz zehr-i miónet yemedi cüz òûn-ı dil
Her kim oldı nice ğün òânuÆġa mihmân ey felek
7. äanmagil kevkeb **Mesîóî** tîr âhı biryedür
Kim senüÆ göäsüÆdin itmiş ġice perrân ey felek

LXXXI

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün

- . - - - . - . - - - . - . - - - . - . - - -

1. Òoş irür cemâl ilidin şeb-i vaâl-ı nâz úılmak
Naðar ehlidin olarğa heme-dem niyâz úılmak
2. Òôş irür ayğa bir dem oluban bir öze maórem
Ol ışığını muóakkem il üze firâz úılmak
3. Ki ayağığa úoyup yüz ki eliñe sürtüben göz
Gehi girye vü gehi söz ile aÆa râz úılmak
4. Sitem ü cefâ vü cevrüÆ barı ilge bî-óad irür
Yan durur mini óazinga bu keremni az úılmak
5. Sîn ü bezm ü 'ayş úılmak def ü ceng ile terennüm
Mîn ü künc-i miónet ü nâle-i cân güdâz úılmak
6. Úılayım çü secde ol büt úaşığı ne 'ayb zâhir
MaÆa farø irür bu miórâb içinde namâz úılmak
7. Dimegil **Mesîóı**ğa muóteriz olgil ol perîdin
Nice tilbede perîdin bilür iótirâz úılmak

LXXXII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - . - . -

1. Veh ki köÆlüm 'ıŝú ara her dem irür ğamnâk-ı râk
Tiğ-i bî-dâd ile göğsüm çâk u bağrum çâk-ı râk
2. Dir idüm vaâl ile bolsam şâmdân râk gün-be-gün
Vây kim hicr içre boldum gün-be-gün ğamnâk-ı râk
3. Ôâk irürler ger muóabbet ehli cânân yolıda
Veh ki irmes kimse erbâb-ı vefâdın ôâk-ı râk
4. Her nice kim pâk irür bostân ara gül-berg-i ter
Lîkin irmes gül rûhumnıÆ dâmenidin pâk-ı râk
5. Ehl-i dil úlığa ger çâlâk irürlar òûblar
Veh ki irmes úatlümdin hiç kişi çâlâk-ı râk
6. Mevsim-i gül yetdi vü men'-i mey eyler muótesib
Bar ola andın cihânda kimse bî-idrâk-ı râk
7. Vaâlıda cân birmeyip hicrîde bolduÆ mübtelâ
'İŝú ara sindin **Mesîóî** görmedüm bî-bâk-ı râk

LXXXIII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

-. - - . - . - - . - . - . - . -

1. Güher-i eşkimni tâ yüzümge galûân úlmaduÆ
Rûó-perver leblerüÆni güher-efşân úlmaduÆ
2. Hîç ki bezm içre veh kim gül teki açılmaduÆ
KöÆlümi tâ gonce yaÆlıg tabuta úan úlmaduÆ
3. BirmedüÆ bir maófilî şem'-i cemâlüÆdin firâg
Kim meni çün şem'-i ol maófilde giryân úlmaduÆ
4. Eyle kim nergis gözi òurşîdga óayrân úlmaduÆ
ÚoymaduÆ bir göz ki ruòsâruÆga óayrân úlmaduÆ
5. Ey Süleymân gûyiyâ la'l-i mesîóúm zevúidin
Bar idüÆ vâúf ki meyl-i âb-ı óayvân úlmaduÆ
6. Ey felek kimge müyesser eyledüÆ âubó-ı viââl
Kim anı âòir esîr-i şâm-ı hicrân úlmaduÆ
7. Vâlih itdüÆ çün **Mesîóî** kim ni bir Leylâ veşâ
Kim anı Mecnûn âıfat rüsvâ-yı devrân úlmaduÆ

LXXXIV

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

. - - - . - - - . - - - . - - -

1. N'ider min 'ıyd ü nevrûzı görem çün bir naðar yüzüÆ
Menüm nevrûz u 'ıydümdür cemâl-i 'âlem efrûzuÆ
2. Bâri ilge irür nevrûzlıgın ey perî irür
Men(i) dıvâneğa nevrûz ol gün kim görem yüzüÆ
3. Ğaraø nevrûzdın budur maÆEa kim yâr ilini
Barıpbu óayleğa öpsem ki úluú bola nevrûzuÆ
4. Bola nevrûz tek feróunde eyyâmum eger baúsa
Menüm aóvâlime nevrûz günü bir naðar gözüÆ
5. Írür nevrûzlıú çün resmdür anda òoş ol sâ'at
Ki yitgey resm-i nevrûzığa cânğa tır-i dil-düzüÆ
6. Írür tâ 'ıyd ile nevrûzdın nâm u nişân yâ Rab
Bola çün 'ıyd u çevn nevrûz-ı feróunde hüma-rûzuÆ
7. İlin öpmek saÆEa nevrûz günü iltifât itdi
Çü dildâruÆ **Mesîóî** uşbu bes nevrûz firûzuÆ

LXXXV

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - - . - . - - - . - . -

1. Ol ki gıtmeydür øamîrüm din ðayâlüÆdür senüÆ
Ol ki bolmaydur maÆEa rûzı viââlüÆdür senüÆ
2. Ol ki salmışdur men âvâreni Mecnûn âıfat
Vâdi-i öayret ara müşkin gazâlüÆdür senüÆ
3. Ol ki öâlümüni perîşân itmiş vü günüm úara
Zülf-i müşkinüÆ bile ðindû-i ðâlüÆdür senüÆ
4. Bülbül-i rûóumnu miónet ataşıga her nefes
Koyduran pervâne tik şem'-i cemâlüÆdür senüÆ
5. Óüsñ bâgıda sehî úaddlar ara ey serv-i nâz
Naðl-ı ümîdüm menüm nevres nihâlüÆdür senüÆ
6. Deşt-i gam içre mi'lâl-i öerre sergerdân meni
Eyleyen ðurşîd-i óüsñ-i bî- mi'lâlüÆdür senüÆ
7. Didüm ey úâtil meni oldum ðalââ it hicrdin
Gül di didi ey **Mesióî** bu ðayâlüÆdür senüÆ

LXXXVI

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - - . - . - - . - . -

1. Ey köÆül ger bolmadum hem ãóóbet ü yârı anıÆ
Bu maÆEa bes kim bilür boldum giriftârı anıÆ
2. Veh ne óâletdür ki mihri gün-be-gün olur füzûn
Her nice efzûn olur cânımda âzârı anıÆ
3. Yâr u ğam òâr ol gehî ol bî-kese dehrde
Yok durur ğayrı ğamuÆ yârı vü ğam òârı anıÆ
4. Ba'd-ı 'ömri ãora bir nevbet ger öz bî-mârımı
'Ömrler olmaú olur bi'llâhi bî-mârı anıÆ
5. Youú 'aceb ger 'âşıú-ı üftâde vü maólûm ola
Her kimüÆ bir óam u ôâlim ola dildârı anıÆ
6. Salûanat ger ârzû úılsa besî ile durur
Ola her kimüÆ cihândâr mihribân yârı anıÆ
7. Zinde ger itgey **Mesîóî** çün Mesîóânı 'aceb
Mürde-i âad sâleni cân-baðş-ı güftârı anıÆ

LXXXVII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - - . - . - - . - . -

1. Ey naôar ehliğa ãubó-ı 'ıyd-ı ruôsâruÆ siniÆ
'İşú ehliña Ka'be maúâûd-ı dîdâruÆ siniÆ
2. Dâne çúmakdın saÆEa görmek ğaraødur mâh-ı 'ıyd
MaÆEa bu kim göreyim òurşîd-ı ruôsâruÆ siniÆ
3. 'ıyd ile nevrûzdın köÆeli úaçan tapúay fûruó
Dermendi kim bola cânâ giriftâruÆ siniÆ
4. Derddin derd ehli vâúıfdur diyerler bes nidin
Òasta köÆelüm óalı bilmes çeşm-i bîmâruÆ siniÆ
5. Nuúú-ı 'Îsâ vü zülâl-i Òıörımı itgey òacil
Ger tekellüm iylegey la'l-i güher-bâruÆ siniÆ
6. 'Aúldın bîĝâne vü ârâmdın ayru mini
Eyleyipdür nergis-i câdû-yı òun-òâruÆ siniÆ
7. 'ıyd ğüni ğöz ucı birle **Mesîóî** óalıĝa
Luúf ile úılsaÆ naôar Îzid bola yâruÆ siniÆ

LXXXVIII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - - . - . - - - . - . -

1. Eylemiş óayrânımnı ol nev'-i câdu nergisüÆ
Kim baðam her yân úlur yüzümge úarşu nergisüÆ
2. Bir baúıřa nice târâc-ı şekîb ü hoş iter
Ger imes efsûnger ü mekkâr-ı câdû nergisüÆ
3. Ol sebebdîn tilbeler tek düşmişem ğam deştide
Kim men Mecnûn bile râm ola âhû nergisüÆ
4. Çeşm-i bîmârıĝa nisbet úılmaĝil ey bâĝbân
'Ayn-ı maðmûridin irür nice sayru nergisüÆ
5. Nergise göz yummak irmes resm-i mihr itgeç tulu'
Çün yüz açduÆ ni sebebdin eyler uyðu nergisüÆ
6. NergisüÆ il úanımnı tökeç bolur bir óâl-ı râk
Ĝûyiyâ kim ðalú úanımdın içer su nergisüÆ
7. 'İşve vü ĝamze bile veh kim **Mesîóî** ni úılıp
âabrdın bî-ĝâne vü ûâûâtdın ayru nergisüÆ

LXXXIX

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - - . - . - - . - . -

1. Ey leûâfet gülbüni úadd-ı òirâmânuÆ siniÆ
Âfitâb-ı evc-i òûbî mâh-ı tâbânıÆ siniÆ
2. Sebze-i òaùùdın tabıbdür öüsüniÆ özge âb-ı nâb
Zıb-ı ruðsârıÆ bolupdur òaùù-ı reyóânıÆ siniÆ
3. Mıhrüm artar her nice cevrüÆ maÆEa artuú bolur
Râóat-ı cándur gam-ı bî-óadd u pâýânıÆ siniÆ
4. 'Ömrüm otı gam bile vaâlıÆEa yit görgil meni
Yuúa úanumnı töker şemşîr-i hicrânıÆ siniÆ
5. Youú 'aceb ger 'ıyn-i luúf u merdümîdin ki gehî
Mıhr ile óálmğa baúsa çeşm-i fettânıÆ siniÆ
6. Luúf ile óálmğa baúsa ey köÆEül irmes 'aceb
Yârga ger ôâhir olsa söz-i pinhânıÆ siniÆ
7. Úaldı ger ùùù-i ùab'ım bî-zebân 'ayb eyleme
Lâl úılmışdur anı la'l-i suðandânıÆ siniÆ
8. Laf-ı İslâm u Òudâ tersî vurarsın bes nidin
Úaãddın eyler ol iki nâ-müselmânıÆ siniÆ
9. Youú 'aceb ger eylemes te'sîr ey dil bülbüli
Lâle ruðlar köÆElide feryâd u efgânıÆ siniÆ

10. Mîl-i bârân yaş töker göz gülmeye tabgay güzâr
Her cû dilde úlsa dil otuda peykânıÆ siniÆ
11. Youú enîsi ey köÆül kim zülfünüÆ sevdâsıdın
‘Arø ite dildârğa óâl-i perîşânıÆ siniÆ
12. Reşkdin âubó eyleyipdür câme-i cân çâk kim
Maùla‘-i òurşíd irür çâk-ı girîbânıÆ siniÆ
13. Zîb ile otduÆ semend-i nâz üze cevlân úlıp
Saldı rüst-â-òîz ‘âlem içre cevlânıÆ siniÆ
14. Evdin ol meh giçerek çıúdı maÆEa didi raúîb
Ey **Mesîóâ** ol úadardur kim çıúa cânıÆ siniÆ

XC

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

-. - - . - . - - . - . - . - . -

1. Òûblar bezmide la‘lüÆ güher-efşâne olsa nig
Gonce-i sîrâb gülzâr içre òandân olsa nig
2. Serv ü gül naôâresi ger òûb irür bostân ara
Lík naòl-i úâmet ü ruòsâr-ı cânân olsa nig
3. Òaùù-ı ‘anber fâmını úılma ‘aôâruÆdın tıraş
Kim benefşe meh nice zîb-i gülistân olsa nig
4. Òaùùını gül-gûn âafóadın óak itseÆ olur bed-nümâ
Óak yüzüÆdin olmaya ol òaùù-ı reyóân olsa nig

5. ‘ÂrızuÆ görgec köÆül mürği nevâ çılsa ni ‘ayb
Her nice bülbül gülistânda gazelòân olsa nig
6. Bil ü ağzıÆ remzi vü keyfiyyetin bilmes raúfb
Ğayrdın her nice sırr-ı ğayb pinhân olsa nig
7. Çü müyesser devlet-i vaâl olsam imiş hicsiz
Bes **Mesîóî** hamdümüÆ endûh-i hicrân olsa nig

XCI

Fâ’ilâtün / Fâ’ilâtün / Fâ’ilâtün / Fâ’ilün

- . - - - . - - - . - - - . - . -

1. ‘Ömrü bilgil muğtenem tut câm-ı bâde ey köÆül
Mundın artuğ birme evúatuÆnı bâde ey köÆül
2. Yâr ile gül-gün úadeó çıkmak arada eyledüÆ
Òûbdur ger olmaya ağyâr arada ey köÆül
3. Sâdelikdür selsebîl ü óúr meyli eylemek
Olsa câm-ı bâde-i ruðsâr sâde ey köÆül
4. Yâdlarğa tâ salıpdur âşinâlık ùaróını
Âşinâlarını ğitürmes hiç yâda ey köÆül
5. Veh ne óâletdür ki mihri gün-be-gün olur ziyâd
Her nice cevri olur cânğa ziyâde ey köÆül

6. Òúb imiş ol semt-i peymân birle úlmak yâdlú
Bar durur çün iltifât u meyli yâda ey köÆül
7. Çün **Mesîóî** zûd olur bîgâne ‘aúl u hûşdın
Her kim olur mâyil bir Türk-zâde ey köÆül

XCII

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

- . - - - . - - - . - - - . - . -

1. Ğam imes ger ‘ışú ara çekdüÆ melâlet ey köÆül
Nîş-i miónet birle irür nûş-ı râóat ey köÆül
2. Bolmagıl âzâde ger çıkdüÆ besî renc ü elem
Bî-meşauúat tapmadı hiç kim ferâgat ey köÆül
3. ‘Âşú irseÆ isteme āabr u selâmet kim imes
‘İşú vâdísíde cüz renc ü melâmet ey köÆül
4. ‘İşú-ı bî-dâd u cefâsı niredin min niredin
Sindin ötrü bizge yetmişdür bu âfet ey köÆül
5. Her nice didüm ki ‘âşú bolma kim youúdur saÆEa
Òûbrúlar cevriñi çekmege ùâúat ey köÆül
6. Pend işitmey ‘âşú olduÆ imdi fâş itmek ni-sûd
Her dem âh-ı hasret ü eşk-i nedâmet ey köÆül
7. ‘İşú vâdísíde úlmışsan **Mesîóî**ğa naāíb
Her nefesde yüz ğam u yüz miÆ melâlet ey köÆül

XCIII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - . - - - . - . -

1. Ey faøilet mesnediða õât-1 pâkuÆ bî-bedel
Ehl-i dâniş içre irürsen be bî-mi'li me'el
2. Server-i erbâb-1 fehmi ü mürşid-i ehl-i suðan
Menba'-1 idrâk u hoş u ma'deni 'ilm ü 'amel
3. Kâyinât irür muóîü ü mâder-i gaytı âadef
Ol âadefða güher-i zât-1 şerîfüÆ mâ-óaaal
4. Ni 'aceb sinse 'aùârınıÆ şükûh-1 âavleti
Rây u idrâkuÆ müdeúúú fikrler itgen maóall
5. 'ÂlemüÆ her emrine kim düşse müşki 'uúadeh
Dest-i tedbîrüÆ úlur ol 'uúdeni fi'l-óâl-i óal
6. Eymen olsun õât-1 pâküÆ óadi'ât-1 dehrdin
GörmesüÆ yâ Rab binâ-i devletüÆ hergiz óalel
7. Âfitâb-1 devleti ola şerefde dâyimâ
Tâ müşerrefdür **Mesîóî** mihrdin burc-1 óamel

XCV

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - - . - . - - - . - . -

1. Gün ırağ olğac çemendın sarğarur mendiñ nihân
Âfitâbıdın ırağ olğan tapur gûyâ bu òâl
2. Yine sarığ ağırğ u titretme beydâ eylemiş
Men kimi ger her güneş-i devr imes nevres nihâl
3. Men kimi ger bir güneş ruôsâredın ayru imes
Sarığ ağırğ birle titretme nidin tapmış nihâl
4. Òalú-ı eşkimni görüp her yan sarığ yüzüm üze
Bağ ara tüşge òazâna şebnem eylerler òayâl
5. Her òazânlú naòl okşar bâğ ara bir zâra
Kim sarığ yüzini gül-gûn eşki úlmış bolsa âl
6. Her ùarafda bîd tek yafrağları bostân ara
äarâar-ı bâd-ı òazândın sarğarıpdur çün hilâl
7. Youú òazân yafrağları kim bâğ ara ol şâh-ı óüsn
Seyr itgeç başı üzre zer ni'âr eyler şimâl
8. Vaútini bil muğtenem bolma **Mesîôî** 'ayşsız
'Ömr-i naòliğa òazândın nice kim youtur vebâl

XCVI

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - . - - - . -

1. Yâr ile bir òalveti ister dil-i âşüfte òâl
Kim o şol òalvetde olmay bâgda girmek maóâl
2. Ola bir mânâ mey-i ââfi ki òevú ü renkde
Yâr-ı la'li tek mükeyyif ola vü yüzi tek âl
3. Eyle òoş óâl olalı ol bâdedin kim arada
İki yandın úalmaya aâla óicâb u infi'âl
4. Barça óasbe'l-müdde'ây-ı òâùurum birgey cevâb
Muúteðâ-i ùab'adın her nesne kim úılsam su'âl
5. Ger diyem nâzik bilüÆni úuçayım disün ki úuç
Ver diyem kim boynuÆa úol salayım disün ki sal
6. Ger diyem kim pâyuÆa cân bireyim disün ki bir
Ver disem bûsî lebüÆdin alayım disün ki al
7. Ni ùaleb úılsam dađi óaúdın **Mesîóî** ger maÆa
Barça 'ömrümde müyesser ola bir gün bile óâl

XCVII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - - . -

1. Úılmasun bî-mârlú mâh-ı cemâlüÆni hilâl
Yetmesün òurşfd-i ruòsâruÆğa âsfb-i zevâl
2. Sâlim olsun naòl-i bâlâyuÆ òazân-ı târâcıdın
Eymen olsun ğam yelidin ol gülistân-ı cemâl
3. Sayrulıĝ òâr-ı ğamıdın gülşen-i devrân ara
Ol gül-i 'ârıø ilâhî tapmasun taĝyîr-i óâl
4. Tâb-ı tebdin úaùre úaùre ter midür cismüÆ üze
Ya çiçeklenmiş hevâ te'lîridin nevres nihâl
5. Nâ-tüvân cismümĝa irür her nefes yüz miÆ elem
Tâ saÆEa bîmârlıĝdın bar durur cânâ melâl
6. Çerò üze tâ mihr ü mehdin bar durur nâm u nişân
Olmaya mâh-ı cemâl ü mihr 'ömrüngâ vebâl
7. Tâ saÆEa bî-mârlú bardur **Mesîóîni**Æ irür
KöÆli ĝamĝın cânı maózûn beÆzi sarıĝ eşki al

XCVIII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - - . - . - - - . - . -

1. Zülf ü úaddüÆdin cüdâ bolmışdur ey nâzik nihâl
Mûyedin cismim mûy u nâledin úaddim çü nâl
2. Nev-bahâr-ı 'ârıø u şimşâd-ı úaddüÆdin cüdâ
Gülbün-i 'ayşım òazân úılmıřdur ey nevres nihâl
3. Terğa batıp geh úızarmak gâh sarâarmak nedür
Tabmayıpdur ger gül-i ra'nâ yüzüÆdin infî 'âl
4. Óâñıl itmişler ne kavlıñda müsellim bolmağa
Ser ü úaddüÆdin nişân u ğonce ağzuÆdın mi'lâl
5. Şâm-ı ğam miónetleridin ey köÆül incinmegil
Niş-i hicrân görmeyin hergiz görer nûş-ı viââl
6. HecriniÆ bî-dâdıdın irür maÆEa bir óâleti
Kim cihânda bolmasun heç kimsine yâ Rab bu óâl
7. Rûzgârı úara rûyı zerd ü eşki al irür
Çerò-ı zünnârı **Mesîóî**ğa úılıpdur tâ bu al

XCIX

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - . - - - . - . -

1. Devr-i ôulmidin úaçan kim tolsa köÆlüm şâm-ı ğam
Çün āurâói girye-i telò ile òâli eylerem
2. Gül gözümge òâr irür gülşen saray úılsam güzâr
Bâdeni nûş eylesem irür meõâkum içre sîm
3. Raóm úıl ey çerò maóremler nice maórûm olup
Ola nâ-maórem óarîm-i vaâl içre muóterem
4. Ey köÆül dünyâ vü mâfihâga çün youú i'tibâr
AÆlagil dünyâ vü mâfihâ vücûdını 'adem
5. 'ÂlemüÆ malını cem' itmek ğanîmet bilmegil
'Âlem içre bil köÆül cem'iyetini muğtenem
6. İstemessen ger elem bolma muúayyit malığa
Bir raúamdur āafóa-i devrânga çün mâl u elem
7. DehriniÆ bîş ü kemi úılma **Mesîóî** ârzû
Her ne köÆlüÆ bîş-i mâyildür aÆEa meyl ile kem

C

Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün

. - - - . - - - . - - - . - - -

1. İrür her kimse öz yâri bile hem ãóóbet ü hem-dem
MaÆEa youí hem-dem ü hem ãóóbeti cüz miónet ü mâtem
2. İrür her kimge dildârı vü ya ğam òârı vü yâri
MaÆEa ni yâr u ğam òârı ki hem-râzum bola bir dem
3. Cefâ vü cevrdür andın duyup min bi’llâhî cândın
Ne luùf ümîdi cânândın ne baòt-ı vâj-gûndın hem
4. Şeb-i ğam yârdın ayru irür ğam gencide her su
Refîú ü hem-demüm úayúu enîs ü ğam-küsârum ğam
5. FirâkuÆ itgeli menzil köÆül mülkini ey köÆül
Ne gördüm özümü òoş dil ne taptum köÆlümi òürrem
6. İrür bir yan ğâm-ı devrân u bir yan miónet-i hicrân
Bu ğamdın köÆlüm irür úan bu miónetdin gözüm pür nem
7. **Mesîóî** ol büt-i mevzûn saÆEa dildâr olur bir gün
Nice cevr eyleye efzûn sin aÆEa mihr úılma kem

CI

Mefâ‘ilün / Fe‘ilâtün / Mefâ‘ilün / Fe‘ilün

. . . - . . . - . . . - . . -

(fa‘lün)

(--)

1. ‘Arûs-ı dehr besî bî-vefâ imiş bildüm
Vefâ tevaúú‘i andın óatâ imiş bildüm
2. Firîb ü mekrıǵa aldanmayıp anı red idin
Úabûl-ı ðâûır-ı ðalú u Òudâ imiş bildüm
3. Kişi ki ãóóbetidin istemez cüdâ bolmaú
Zamâne ‘âfiyetidin cüdâ imiş bildüm
4. Felek ‘inâyetiǵa bolmagil ferîfte kim
‘Înâyeti hüma renc ü i‘nâ imiş bildüm
5. Bu devr-i merdümiǵa âşinâyılıú úılǵan
Belâ vü miónet ile âşinâ imiş bildüm
6. Delâ vefâ ùam‘a itdüÆ zamâne merdümidin
Ne kim yeter saÆEa ildin sezâ imiş bildüm
7. **Mesîó**aya güñe çúumaúıdın **Mesîó**anıÆ
Úaçıp ulusdın aÆEa müdde‘â imiş bildüm

CII

Müstef‘ilün / Müstef‘ilün / Müstef‘ilün / Müstef‘ilün

-. -. - -. -. -. - -. -. - -. -. - -. -. -

1. Hicrân yetende geceler irür maÆEa ğam òâr-1 ğam
Aĝzum úurusa nit görür bu dîde-i òûn-bâr-1 ğam
2. Ol bî-vefâ bî-dâdın irür maÆEa ey hem-nişîn
Derd ü ğam u miónet úarîn hem ãoóbet ü ğam òâr-1 ğam
3. Ni ansız irür ùâúatimni aÆEa yetmek úuvvetim
Bu ğamdın oldu úâmetim çün ùurre-i dildâr-1 òam
4. La‘lüÆdür ey ‘Îsâ nefes derd ehliĝa feryâd-res
Ni ‘ayb eger andın heves itgey dil-i bî-mâram
5. Dutma piyâle sâúıyâ kim la‘l-i cânândın cüdâ
Yutmak naâîb itmiş maÆEa bu çerò-1 gec reftâr-1 dem
6. Dehr ehlidin lutf u kerem bolmuş vefâ tek kez ‘adem
Bi’llâh ki yetmes heç ğam ger yetmeye âzâr hem
7. Maóbüblardın cüz cefâ umma **Mesióî** ‘iŝú ara
Kim bar imiş mihr ü vefâ bu úavm ara bisyâr-1 kem

CIII

Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün

. - - - . - - - . - - - . - - -

1. Feøâ-yi ‘âlem-i ‘irfânda ol şebbâzdur úöÆlüm
Ki úudsî ‘âşiyân kuşlarğa hem pervâzdur köÆlüm
2. Feããóat âsimâni üzre pervâz eyleyen her dem
Ma‘ânî ûâyerîn-i ãayd ilen şebbâzdur köÆlüm
3. Salur ebyât derd-âmiz ile ‘ışú ehline âteş
Suðan ûarzıda bir cãdû-i efsûn-sãzdur köÆlüm
4. Úılur güftâr-ı Şîrîndin suðan òânını pür-şekker
Feããóat içre ûûû-i suðan pervâzdur köÆlüm
5. Cünûn u ‘ışú rúlmide ey hoş u òired ehli
Gehi Mecnûn gehi Ferhâd ile hem-rãzdur köÆlüm
6. İşitmey pendümi maóbûblar mihrine aldanduÆ
SaÆEa bu úavmdin her nesne yetyer azdur köÆlüm
7. **Mesîóî** devlet-i ‘ışú u muóabbetdin bu devrânda
Suðan perverler içre ããóib-i i‘cãzdur köÆlüm

CV

Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün

. - - - . - - - . - - - . - - -

1. ‘Aceb yoú ey köÆül ger öerre tek bî-tâb ola cânım
Gelipdür miónet âbâdumğa çün òurşîd-i tâbânım
2. Úılıp ol pâdişâh-ı óüsn gülümğa úadem-rence
‘Aceb irmes eger itsem ni‘âr muúaddem-i cânım
3. Niçüñ pervâne tek dil bülbüli koydurmasa özni
Írür ol serv-i gül ruôsâr çün şem‘-i şebistânım
4. Cefâ vü cevri-terkin eyleyip cân-ı fekârımğa
Tereóóüm eyleyen kalbimğa kılmış köÆül alғанım
5. äorup óâlimni ...²⁰⁰
Elir úılmıř durur köÆelide güyâ súz-ı pinhânım
6. Didüm gülzâr óüsnüñde nidür ol gonce-i òandân
Tebessüm birle didi kim irür la‘l-i suðandânım
7. **Mesîóî** n’eylerem men serv ü gülni dehr-i bâğında
Çü ol gül çehrelik serv-i sehî úadd boldı mihmânım
8. Tiler úanumñı tökmek hicr çün eyyâm-ı viââl irür
Çikip şemşîr ü tök úanumñı yoksa boynuÆEa úanım

²⁰⁰ Mısra‘ metinde eksiktir.

CVI

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - . - . -

1. Kâfirem ger yârsız gülşen sarı rû itmişem
Yakılı kâmunca devrân bağıda bû itmişem
2. Ey köÆül pendim işit vaâln temennâ eyleme
Çünkü min bî-dâd-ı hicrânı bile òu itmişem
3. Bes ki úıldum mûyeler mûy-ı meyânuÆdın cüdâ
Øa'ifdin bu cism-i efkârımnı çün mû itmişem
4. Ol úadar vurdum şeb-i hicrîde göäsüm üzre taş
Kim köÆülüÆ otıdın taş bağırını su itmişem
5. Özmişem 'âlemde özge arzûlardın ùama'
Ârzû tâ câm-ı ââf u rû-yi ney-gû itmişem
6. Çü kenâr-ı serve çün çâdur úadüÆ naðli için
Gözüm eürâfını yaşdın yüz sarı cû itmişem
7. Yâr-ı ðalvetde **Mesîóî** gayre hem-zânû vü men
Giceler tâ rûz-ı bister rû-yı zânû itmişem

CVIII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - - . - -

1. 'İşve-i nergis-i bî-mâruÆa úurbân olayım
Ĝamze-i úâtil-i òûn-òâruÆa úurbân olayım
2. Saçılur gâh suðan la'l-i lebüÆdin tek güher
Ki leb-i la'l-i güher-bâruÆa úurbân olayım
3. Cângâ güftâr-ı mel'óúÆdin irür òevú ü neşâù
Ki melâóat bile güftâruÆa úurbân olayım
4. Dil irür vâlih-i òâl ü òaù u ruòsâruÆ kim
Ol òaù u òâl ile ruòsâruÆa úurbân olayım
5. Cân u dil òurrem irür úâmet ü refâtâruÆdın
Ki òirâman úad ü refâtâruÆa úurbân olayım
6. Ĝamze-i şeb-rû-yı 'ayyâruÆ alur cânımı kim
Ĝamze-i şeb-rû-yı 'ayyâruÆa úurbân olayım
7. Òûblar içre irür mâh-ı **Mes'óî** yâruÆ
Ki siniÆ mâh-ı âıfat-ı yâruÆa úurbân olayım

CIX

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - - . - . - - - . - . -

1. İtgeli 'azm-i sefer şûð-ı sitemkârum menüm
Gökdedür her-dem figân u nâle-i zârum menüm
2. Ger ceres tek nâle úlsam 'ayb úлма ey refîú
Çün sefer 'azmığa maómil baúlamış yârum menüm
3. Her kime dildârı eyler ki cefâ vü gâh mihr
Veh ki úlmas cüz cefâ vü cevr-i dildârum menüm
4. Dâyimâ yâ Rab naâíbüm eylegil âzurdelik
YâriniÆ ger müdde'âsı bolsa âzârum menüm
5. Ger âanemğa zâr u zülfigâ esîr oldum ne 'ayb
Kafir-i 'ışúum budur büt birle zünnârum menüm
6. Ey köÆül köp nâle úлма tökme úan ey dîde köp
Olmaya fâş olsa nâgeh ilge esrârum menüm
7. Òâurırımı görmedüm bir dem **Mesîóî** şâdmân
Tüşgeli ol sengdin birle ser ü kârum menüm

CX

Mef'ûlü / Mefâ'îlün / Mef'ûlü / Mefâ'îlün

--- .---- --- .----

1. Gözüm yine ûâlibdür ruôsâruÆa sulûânum
Şevküm yine ğâlibdür dîdâruÆa sulûânum
2. Ğayr ile óikâyet úíl cânım üze minnet bil
Kim köÆelüm irür mâyil güftâruÆa sulûânum
3. ÂzâruÆı itme kim bu dil-şüdedin bir dem
Kim cân ile müştâkım âzâruÆa sulûânum
4. GözüÆ gamıdın bî-mâr bolmış bu dil-i efkâr
İt la'lüÆ ile timâr-ı bî-mâruÆa sulûânum
5. Bostân ile gülşende seyrân heves itgende
Şemşâd olur bende reftâruÆa sulûânum
6. Dîvânedür vâb ile ol kim ki mehi geh geh
Teşbiye úılur bi'llâh ruôsâruÆa sulûânum
7. ÖzüÆe **Mesîóî** bil bir salûanat-ı kâmil
Kim geh geh olur mâyil-i eş'âruÆa sulûânum

CXI

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - -

1. Nâzlıú-ı nâzik cebînümsin menüm
Nâz úıl kim nâzenînümsin menüm
2. Hem nefeslik it demî bahr-ı Òudâ
Her nefes kim hem-nişînümsin menüm
3. Küfr-i zülf ü nergis-i câdû bile
Âfet-i îmân u dînümsin menüm
4. Ey ğam-ı cânân köÆüldin gitme kim
Mûnis-i cân-ı óazînümsin menüm
5. Şâm-ı ğamda ğam-ġüsâr u hem-demi
Òâûır-ı endûhgînümsin menüm
6. Ey òayâl-ı dost ġâyıp bolmagil
Şâdi-i cân-ı ġamînümsin menüm
7. Zülf-i perçîn ü òaù-ı müşkin bile
Ģayret-i âhû-i çînümsin menüm
8. NâzuÆı çekse **Mesîóî** youú 'aceb
Nâz-perver nâzenînümsin menüm

CXII

Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün

- - . - . - . - - . - -

1. Meyl itdi ki bisyâr ola aġyâr mu'aôôam
Aġyâr mu'aôôam ola bisyâr mu'aôôam
2. Yâr ola mu'aôôam naôar eliġa imes ôulm
Ôulm uşbu durur kim bola aġyâr mu'aôôam
3. Râz-ı dilümi yâre niçüñ şeró idem kim
'Âciz anıÆ şerhidin vü yâr mu'aôôam
4. Müşkil ki viââlġa yetişmesem n'îçün kim
Mın 'ışúdeyem bidel ü dildâr mu'aôôam
5. 'Uşşâúına ey biñ âabâ luûf ile (ki) söyle
Raóm itse gehî her nice kim bâr mu'aôôam
6. Ôulm eylemegil birr-i Óudâ ehl ü vefâya
Yâr itdi sini her gice cabbâr mu'aôôam
7. Müşkil ki **Mesîóî** aparam cân-ı sitemdin
Men zârum vü ol şûd-ı sitemkâr mu'aôôam

CXIII

Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlün

- . - - - . - . - - - . - . - - . - . -

1. Şükru'llâh kim münevver boldı ey ârâm-ı cân
'ÂrîølÆ òurşîdidin bu dîde-i kevkeb feşân
2. Gitdi köÆlümdin ùufeyl muúaddemüÆdin iki gam
Geldi cânumğa viââlüÆ devletidin yeÆi cân
3. Olmuş idüm hicriniÆ bî-dâdıdın gam gencide
Birdi vaãluÆ müjdesi bizge óayât-ı câvidân
4. Söylegil bahr-i Òudâsın sen gözüm karşusıda
Kim maÆEa baòt-ı siyedin hergiz irmes bu gümân
5. Bu menem ki devlet-i vaãluÆ maÆEa bolmuş nasîb
Yâ ki bu iúbâl bolmuşdur maÆEa tüşde 'ayân
6. Bu menüm gözüm midür yüzüÆdin olğan behremend
Yâ òayâlüÆdür naòarda cilve úlğan her zaman
7. Òûb eger irür **Mesîóî** görmeyim bî-dârlıg
Ver òayâl irür gözidin bolmasun yâ Rab nihân

CXIV

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

. - - - . - - - . - - - . - - -

1. Bióamdu'llâh ki rûşen boldı göz mâh-ı cemâlüÆdin
Dil-i gam dîde hem òurşîd-i óüsn-i bî-zevâlüÆdin
2. Eger şâm-ı firâúuÆ cânuma yet gördi köp âzâr
Velî yüz şükr barça ref' irür âubó-ı viââlüÆdin
3. Ten-i zârum eger gam şiddetidin çün òayâl irdi
Velî köÆlüm demî òâlı imes irdi òayâlüÆdin
4. Felekğa dûd-ı âhum baş çıkar irdi mi'lâl üsrûş
Úııurdum yâd çün gam gicesi nâzik nihâlüÆdin
5. Úadüm andın òam irdi mâh-ı nev tek kim gözüm görmey
Felek üzre yeÆi aynı cüdâ müşkin hilâlüÆdin
6. Mi'lâl-i bülbül andın yârdi işim nâle vü efgân
Ki irdüm ayru gülzâr-ı cemâl-i bî-mi'âlüÆdin
7. Bióamdu'llâh ki devrân rağmına yine münevverdür
MesîóîniÆ gözi òurşîd-i óüsn-i bî-zevâlüÆdin

CXV

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - - . - . - - - . - . -

1. Öûbrûlar mecma'ide gevher-i yek dânesin
Veh nitey ta'rifüÆi bi'llâh ki ðoş cânânesin
2. Rûşen ol göz kim göre her gün senüÆ ruôsâruÆı
Baðtiyâr ol kimse kim anıÆ bile hem-ðânesin
3. äöóbet-i óúr u şarâb-ı kev'ler itmes ârzû
Kimgе ey Öûrî âifat hem sâgâr u peymânesin
4. Mülket-i Cem birle tâc-ı niúbâdı istemes
Ol kimi kim dergehüÆ ðâdimleridin âanasın
5. Çün úılıp sin ðalú ile bî-gânelerni âşinâ
Âşinâlardın nidin bes bu âifat bî-gânesin
6. Bûse eh kim va'de úılduÆ úıl edâ ey terk-i mest
Úordaram kim nâgehân hoşyâr olanda dânesin
7. Ey perî zincir-i zülfüÆe mini úaydit didüm
Güldü didi ey **Mesîóî** sen meger dîvânesin

CXVI

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - . - . -

1. Cismümi koydurdı cânâ dâğ-ı hicrân sinsizin
Raóm úl kim úalmadı cismüm ara cân sinsizin
2. Bideli kim her güneş āubó-ı viāâlü/Edin cüdâ
Düşe bilgey ni çıkar min şâm-ı hicrân sinsizin
3. Ôâròâr-ı hicrdin gül goncesi tek bağlamış
Ey bahâr-ı öüsn-i köÆlüm teh-be-teh úan sinsizin
4. Derdümi ister ki dermân eylegey miskin ùabîb
Bilmeyipdür kim imes derdümga dermân sinsizin
5. Dime ref' it mey bile dildin ğâm-ı hicrânı kim
Zehr-i úâtildür içsem âb-ı óayvân sinsizin
6. äabr úılmak barça òüblardın eger mümkün irür
Lík ey sulûân-ı òübân yoðtur imkân sinsizin
7. Úaldı çün Mecnûn **Mesîóî** vâdî-i hicrân ara
Cismi 'uryân bağırı biryân gözi giryân sinsizin

CXVII

Müstef‘ilün / Müstef‘ilün / Müstef‘ilün / Müstef‘ilün

--- -- --- -- --- -- --- --

1. Hiç kimse mehcûr olmasun mind yek diyâr u yârdın
Âvâre dâñ u mânidin ayru dil ü dildârdın
2. Óâlimni bilgey yek-bi-yek ol kimse kim cevr-i felek
Úılmıřdur anı bende tek ayru diyâr u yâridin
3. Veh kim ğam ile yâr imiş bânı ğamı bisyâr imiş
Âzâde ey kim zâr imiş min tek zamân âzârıdın
4. Ğurbetdeyem ey hem-nefes dermânda vü bî-kev ü kes
Çün mürĝ-i zindân-ı kafes ayru gül ü gülzârıdın
5. ‘Âlem ara ðoř óâl irür peyveste feraó fâl imiş
Her kim ki fâriĝ bâl irür dünyâ kim ü bisyârıdın
6. Devletĝa irür reh-nümûn dehr içre ey ehl-i fûnûn
Her kimse kim çıısun birûn öz perde-i pindârıdın
7. Serv ü úad urur cânı ara gül göziña ðâr-ı belâ
Tüşĝe **Mesîóî** tek cüdâ öz serv gül-i ruðsârıdın

CXVIII

Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün

- - . . - - . . - - . . - -

1. Ger bu dil-i zârumnı diler yâr-ı perîşân
Yâ Rab bola dâyim bu dil-i zâr-ı perîşân
2. Veh kim ... ðâtırını eylemedi cem²⁰¹
Tâ ðâtırını eylemedi yâr-ı perîşân
3. KöÆlümni perîşân úılıp ol zülf-i ðayâlî
Sevdâdur imes tâ bola bîmâr-ı perîşân
4. Úaş üstide o nergis-i ãahbâ-zede maðmûr
Yüz üstide ol ùurra-i ùarrâr-ı perîşân
5. Mîórâb ara yâl úan irür kâfir-i mesti
Kim muãóafa úılmıř bola zünnâr-ı perîşân
6. Ey 'aúl-ı perîşânluğıma gülme ki bardur
'İřú içre men ü sen teki bisyâr-ı perîşân
7. Bir köÆlini cem' eylemedi çerð-ı **Mesîóî**
'İřú içre men ü sen teki bisyâr-ı perîşân

²⁰¹ Mısra' metinde eksiktir.

CXIX

Mef'ûlü / Mefâ'ilün / Fe'ûlün

- - . . - - . - -

1. Nice koya cân senüÆ gamuÆdın
Feryâd u figân senüÆ gamuÆdın
2. Nice bola çeşm-i eşk-bârum
Òunâbe-feşân senüÆ gamuÆdın
3. Efsûs ki úıldı naòl-i ömrüm
Ey serv-i òazân senüÆ gamuÆdın
4. Nice bolacak durur çü gonce
KöÆlüm tolu úan senüÆ gamuÆdın
5. Feryâd ki koydurur köÆülin
Bu sûz-ı nihân senüÆ gamuÆdın
6. Ey serv-i revân gözümdin irür
Seylâb-ı revân senüÆ gamuÆdın
7. Müşkil ki **Mesîóî**-i perîşân
Ger úurtara cân senüÆ gamuÆdın

CXX

Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün

---

1. Bezm içre nice la'lüÆi òandân iteceksin
Gönce kimi köÆlümni tolu úan iteceksin
2. Gül tek güleceksin nice her òâr yüziña
Bülbül tek işim nâle vü efġân iteceksin
3. Ğayr encümenin yâr öteceksin nice çün şem'
Ol encümen içre meni giryân iteceksin
4. Cân içre nice yaşuracak min ġam-ı 'ışúÆ
Sin ġayr bile ãóbet-i pinhân iteceksin
5. Nice bireceksin meni vaãluÆ bile va'de
Âðirine ol va'deni yalġan iteceksin
6. Ümmîd-i viãâl ile nice ehl-i naðarnı
Ey çerò esîr-i ġam-ı hicrân iteceksin
7. Raóm ile **Mesîóġa** nice ey büt-i bed-'ahd
Munca sitem-i bî-óad u pâyân iteceksin

CXXI

Fe`ilâtün / Fâ`ilâtün / Fe`ilâtün / Fâ`ilâtün

..... - .- - .- - .- - .- -

1. Özüme òayâl iderdüm ki menümle mihribânsın
Ğalaù itmişem nigâra maÆEa bir belâ-yı cânsın
2. Ne gümân-ı bâtl irdi ne òayâl-i serv ü fâsid
Ki seni gümân úlurdum maÆEa yâr u mihribânsın
3. Bâri ilge luûf-ı bî-óad çü úlursın ey sehî úad
Ne durur menüm günâhım ki menüm bile yamansın
4. Dir idüm ki mihr úlsaÆ ne bilürdüm ey perî men
Ki canın adüvv-i cânımni zâr-ı nâ-tüvânsın
5. Gehi dilge úaâd itersin gehi cân-ı nâ-tüvânsın
SaÆEa degmesün yamân gözge ğarîb-i dil-sitânsın
6. N'ola bir göz ucı birle baúasın esîrlarĝa
Ey ki óüsn-i òûblıĝ kişveri üzre kâmurânsın
7. Ğam u ğuããadın **Mesîóí** bolup ile nâ-tüvân kim
Ne gözide eşk úalmış ne tenide úan saúansın

CXXII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - . - -

1. Gözlerümğa serv oudur gül tiken ey bâğbân
Tâ ki ol serv-i gül endâmun irür gözdin nihân
2. Niyelerem men ùavf-ı bostân birle geşt-i gülşeni
Sinsizin çün bâğ-ı 'ömrüm gülbüni úılmış òazân
3. 'İşú ara Mecnûn u Ferhâd-ı belâkeş çekmedi
Bu cefâlar kim cigermîn firúatüÆdin her zamân
4. Aytabilmesler ğamuÆ şaróını kim köÆlümdedür
Ger bola cism-i figârum üzre her úayl bir zamân
5. Firkatidin cân birür óâlet devâm aóvâluma
Yığlagil ey dîde-i úan ey köÆül itgil figân
6. Ger men olsam türbetüm başığa mâr tek munı kim
Geşte-i bir şûd-ı sengin dil irür bu nâ-tüvân
7. 'İşú-ı esrârın **Mesîóî** ilge ióhâr itmedi
Rû-yi zerd ü eşk-i âlîdin bolup ilge 'ayân

CXXIII

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

---

1. Vaâl içre hicr úordusıdın vehmnâk min
Hicr içre vaâl óasretidin òod helâk min
2. Vaâl içre bar bu óâl maÆEa hicr arâ bu óâl
Derdâ ki barça óâlet ara derdnâk min
3. Naôôâre ile çâk-ı girîbânıdın tanîn
Tâ fehm itgesin ki nidin sîneçâk min
4. Bu şevúdin ki gözüm úze basúasın úadem
'Ömri durur ki râh-ı vefâ içre òâk min
5. Òâkî benim gam otıda tâ pâk koymaya
Bilmes hevâ-yi 'ışúıda çün âb-ı pâk min
6. Cân birmeyip viââlde boldum esîr-i hicr
Veh kim ùarîú-i 'ışúıda bî-vehm ü bak min
7. Youútur mey-i neşâù **Mesîóî** bu deyr ara
Giryân eger bolam ne 'aceb hem çü tâk min

CXXIV

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - - . - . -

1. NâveküÆdin zaðmlar cismümga kim bolmış 'ayân
Her biri bir göz durur kim yıǵlar aóvalımga úan
2. äanma óúuÆ biri tende raðne úılmıřdur köÆül
'ÂrıøuÆnı görmeñe úânî irür andın revân
3. Ol hilâl-i ebrû iziǵa na'l-bîri äanmayıÆ
Yüzümi iziǵa úoydum úaldı úanumdın nişân
4. 'ÂrıøuÆnı açıban aǵzuÆ nidin beydâ imes
Çün güneşde ðerre hergiz bolmamış gözdin nihân
5. Her ùaraf úılsam naøar zülfüÆ maÆa manôûr irür
Uşbu sevdâdın özümge tîre bolmışdur cihân
6. MerkebiÆ gök tevseni irür meger kim gâh dü
Na'ledin ôâhir hilâl oluna tozıdın kehkeşân
7. Úıl **Mesîóî** yâr-i úadd ü zülf ü fâsıǵa naøar
Ger dilersin kim saÆa cân hey'eti bolǵay 'ayân

CXXV

Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün

--- . --- . --- . --- . ---

1. Ey gülşen-i óüsni içre lebiÆ gonce-i òandân
V'ey bâğ-ı leuâfetde úadüÆ serv-i òirâmân
2. Düşmüş yine ol gonce-i òandân üze şebnem
Yâ la'l-i lebiÆdin görünür ol dür-i dendân
3. Dîn mülkini yağmaladı ol nergis-i câdû
Cân kişverini yıúdı o şol gamze-i fettân
4. Ol òaùu mı durur la'lüÆe ya kim raúam itmiş
Cân âafóasığa kâtib-i úudret òaù-ı reyóân
5. Didüm dehenüÆ fikri 'adem úıldı vücûdum
Didi ki vücûd u 'ademiÆ bar maÆEa yeksân
6. Úıldı men dîvâne ni òâl ü òaù u zülfüÆ
Sevdâ-zede vü şifte-i aóvâl ü perîşân
7. Ger bar **Mesîóî** saÆEa 'aúl u òired ü hoş
Cânân yolıda âarf eylegil dîn ü dil ü cân

CXXVI

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - . - . -

1. Ğayr ile tâ yâr irür hem-nişîn
Sancıladur bağrım ara tığgin
2. Nice tûriÆ min bolayım kim görem
Yârimi ağıâr bile hem-nişîn
3. Ğayr ile ol bâde-i gül-gûn çeker
Úan yutaram min ğam u endûhdin
4. Veh nice her naós ile ol meh-úrân
Úılsa vü min ğam bile bolsam úarîn
5. İsteme ey şeyh-i perîveşlerüÆ
Vâlih ü dîvânesidin 'aúl u dîn
6. Her sarı yok lâle ki tutmuş durur
Úanlı sirişkim bâri rû-yi zemîn
7. Nice **Mesîóî** bola hicrân ara
KöÆli ğamın ðâûırı endûhgîn

CXXVIII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - - . - . - - - . - . -

1. Su içindin mâh-ı óüsñüÆdür nümâyân her zamân
Ya güneş 'aksi dñrur kim su ara bolmış 'ayân
2. Úaùre úaùre su ten-i simîñüÆ üzre her ùaraf
Berg-i nesrin üzre tüşgen jâledin birür nişân
3. Suda ger úıldı mekân cism-i laùîfüÆ ni 'aceb
Gevher-i sîrâbığa irür hemişeh su mekân
4. Ôâhir olğan mevçler suda ...baórıdan²⁰²
Gün ile meh çevreside hâleler eyler gümân
5. Oldı köp köÆlüm cünûmı su ara görgeç anı
Çîn imiş kim su úaraúı tilbeğa irür ziyân
6. Ger Mesîóüm gavúa urúan sudın irmes münfa'ıl
Âb-ı óayvânuÆ nidin ey Óîôr gözðindür nihân
7. Saldı zülüfdin **Mesîóî** çeşme-i ðurşıddin
Ol büt-i ðurşıd-i peyker su ara girgen zamân

²⁰² Mısra' metinde eksiktir.

CXXIX

Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlün

- . - - - . - - - - . - - - - . - -

1. Ey sipihr-i devlet üzre zât-ı pâküÆ bî-úarîn
Ehl-i dâniş òarmen-i faøluÆdın olğan rîze-çîn
2. Mîhr-i enver faúr-ı úadrüÆ úabasıdın şemse ey
MevkibiÆde çerò gerdûn gulâm-ı kemterin
3. Gâh iósân u 'atâ irmes 'aceb cûduÆ kefi
Óâuem-ı úay ne òacâletdin úlur rûber zemîn
4. Çün ezeldin ... irdi saÆa²⁰³
Tâ ebed bolsuÆ 'aceb youú dehr ara mesned-nişîn
5. Veh ne õât-ı aúdes irürsin ki ser-tâ-pâsını
Eylayıpdür òulú-ı maðøa óalúdn cân âferîn
6. Pây-ı himmet her ki ey pâkize gevher gûyesin
Dehr-i işinde saÆa erbâb-ı nuâretdür mu'în
7. Çün şi'ârıdır **Mesîóî** ehl-i derke yârlú
Ol bola derk ehliğa yâr aÆa rabbü'l-'âlemîn

²⁰³ Mısra' metinde eksiktir.

CXXX

Mef'ûlü / Fâ'ilâtün / Mef'ûlü / Fâ'ilâtün

--- . --- . --- . --- .

1. Tâ gözü köÆlüm içre çaúıldı ol perî rû
Úaçdı köÆüldin âram uçdı gözümdin uyòu
2. VaãluÆ gamıdın ey deryûz vay kim bolubdur
Cânım esîr-i miónet köÆlüm esîr-i úaygu
3. AçduÆ cü yüz 'aceb youú ùab'um eger açılsa
Úûûfga bâ'îl irür gâhi óadfl gözgü
4. YüzüÆde iki zülfüÆ kim tolğanur āabâdın
Yâr gülşenî ki anda raúā ite iki hindû
5. Luèf-ı hevâdın irür gül-berg üzre şebnem
Yazıp içün úoyusan ruòsâruÆ üzre incû
6. Úılsam çü girye ol gül òandân ola 'aceb youú
Bülbülga giryedür iş bâg içre gülge gülgû
7. Vaãlı niçüñ müyesser bolsun saÆEa **Mesîóî**
Sin bî-óayâ vü bed-nâm ol bî-vefâ vü bed-òû

CXXXI

Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün

. - - - . - - - . - - - . - - -

1. Úad ü úaşıÆ ki anı óüsnidin iki raúamdur bu
CemâlüÆ ãaóafıgá sûre ‘-i “نون والقلم”²⁰⁴dür bu
2. Salur cân riştesıgá hece eyler úâmetimni òam
Mu‘teber kâkülüÆ pıç ü òamına pıc ü òamdur bu
3. Nice àayr ile yâr olmaú enís ü gám-güsâr olmaú
Vefâ erbâbıgá va’llâh sitem bi’llâh sitemdür bu
4. Raúîbâ dem-be-dem cevrin görüp cânımga şâd olma
MaÆa ol tende-òûdın iltifâtı dem-be-demdür bu
5. KöÆüldin çıúmadı ol büt òayâlı ey müselmânlar
âamed òalvetgehıde menzil itmiş ni âanemdür bu
6. Eger zincir-i zülfüÆdin köÆül çıúmas ‘aceb irmes
Cünûn vâdiside Mecnûn kimi lâbit úademdür bu
7. Didüm hicriÆde cân birdi **Mesîóî** yüz elem birle
Tebessüm birle didi cânı çıúsun aÆa kimdür bu

²⁰⁴ “nûn ve’l-úalem”, Kur’ân-ı Kerim : 68 Kalem 1.

CXXXII

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

. - - - . - - - . - - - . - - -

1. Menüm hicrân ara olduğumnu yâr bilmes mü
Ĝam u derde giriftâr olduğumnu yâr bilmes mü
2. Gül vaâli temennâsı için gülzâr-ı devrânda
Figâr-ı neşter-i ðâr olduğumnu yâr bilmes mü
3. Gözi yâdı bile Mecnûn kimi deşt-i cünûn içre
Ĝazel-i mest ile yâr olduğumnu yâr bilmes mü
4. Mi'âl-i âûret-i dîvâr tek tâ âubó-dem her şeb
Ĝam-ı hicride bî-dâr olduğumnu yâr bilmes mü
5. Dime yâr incinür aĝyâr ile yâr olduĝuÆ bilse
AnıÆla yâr-ı nâçâr olduğumnu yâr bilmes mü
6. Sorar çün mihribânlıú yüzidin bî-mâr-ı 'ışúını
Meni 'ışúıda bî-dâr olduğumnu yâr bilmes mü
7. Temennâyi viââlidin **Mesîóî** künc-i ĝurbetde
Ĝarîb ü bî-kes ü zâr olduğumnu yâr bilmes mü

CXXXIII

Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün

--- . --- . --- . --- . ---

1. Ref' oldı köÆüldin elem el-minnetu'llâh
Cândın elem oldı 'adem el-minnetu'llâh
2. Eyyâm-ı feraó úıldı vü hengâm-ı ferâgat
Boldı 'adem eyyâm-ı gam el-minnetu'llâh
3. Dil ðalvetide şâdlıú irdi kem ü gam köp
Şâdı köp u gam boldı kem el-minnetu'llâh
4. Gitdi gam u endûh u kılur cân u köÆülge
Şâdı vü feraó dem-be-dem el-minnetu'llâh
5. Pâyânsız idi ger sitem ü miónet-i devrân
Pâyânga yetip ol sitem el-minnetu'llâh
6. Óaú luùfi ile yine **Mesîóî** şeh-i gâzi
Tebrîzga bastı úadem el-minnetu'llâh
7. KöÆelüm teki bu vâúı 'adın dost irür şâd
Deşmen elemüm tek 'adem el-minnetu'llâh

CXXXIV

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

-. - - -. - - -. - - -. - -

1. Servğa úlman naðar nevres nihâlüÆ bâride
Ayğa hem òurşîd-i óüsni-bî-zevâlüÆ bâride
2. Servğa úlmak naðar kevne naðarlıkdur besî
Bústân-ı óüsni-ara nâzik nihâlüÆ bâride
3. Mîhr ü meh naðâresi itmek irür inkâr-ı óüsni
Ey meh-i bed-mihr òurşîd-i cemâlüÆ bâride
4. Bî-baâarlıkdur yeÆi ey sarığa úlmaú naðar
Óüsni-evcidin doğan müşkin hilâlüÆ bâride
5. Òıør suydın dem urmak esr ü bî-ma'ni irür
Òıør-ı òaùùuÆ içre rûó-ı efzâ lâlüÆ bâride
6. Ey nesîm-i âubó çün ol kûy ara úlsaÆ naðar
Âsitânın öpgil ağzumdın maóâlüÆ bâride
7. Ey **Mesîóî** óâlğa hem luùf ile baú bir naðar
IytlerüÆ sarı naðar salmağa óâlüÆ bâride

CXXXV

Mef'ûlü / Fâ'îlâtü / Mefâ'îlü / Fâ'ilün

- - . - . - . - - . - . -

1. Çün yâr cevr ister imiş mübtelâsına
Men hem köÆülni cevrine úoydum devâsına
2. Úanumnı tökmek ola eger yâre müdde'â
Billâh ki müttefiú min anıÆ müdde'âsına
3. Berme köÆül rıðâsına kim òâr u zâr olur
Her kim ki bere min kimi köÆülüÆ rıðâsına
4. Óüsn-i edâ bile dil ü cânımmı úıldı ãayd
Kim cân u dil fedâ ola óüsn-i edâsına
5. Yâ Rab ki 'âlem içre min mübtelâ kimi
Hec kimse tüşmegey gam-ı 'ışúıÆ belâsına
6. Çün ehl-i derd úatlı için tiz eyledüÆ
ĞamzeÆ òadiÆini kerem ile mingâsına
7. Sin óüsn pâdişâhısın vü min gedâ-i 'ışú
Ey şâh-ı óüsn raóm eyle 'ışúuÆ gedâsına
8. İncinmegil **Mesîóî** eger yâr ider cefâ
Yâr ol durur ki úatlana yâruÆ cefâsına

CXXXVI

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - - . - -

1. Sebze-i óaùùdur ki bitmiş la'l-i cânân üstine
Yâ úuyundur òayl ùùùî şekeristân üstine
2. Şekeristân üzre ùùùî òayli irür her ùaraf
Yâ benevşe berkidür gül-berk-i òandân üstine
3. Ni benefşedür ni gül ni ùùùî vü şekersitân
Òıør irür kim menzil itmiş âb-ı óayvân üstine
4. La'lüÆ üzre óaùù mıdur ya òûbluğuÆ tuğrası
Münşi-i úudret yazupdur âafó-a-i cân üstine
5. Yâ ki ism-i a'óam irür ins ü cân tesòîrğa
Yazğalı kıl-k-i úaøâ mühr-i Süleymân üstine
6. Yâ irem gülzârıdın bir gonce-i seyrâb irür
Kim düzülmüş her ùarafdın berg-i reyóân üstine
7. Ol leb üstide **Mesîóî** āanma òaùù kim sun' eli
Zîb içün úoymuş zümürüd la'l-i raðşân üstine

CXXXVII

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

. - - - . - - - . - - - . - - -

1. İmes bâğ içre ey gül lâle üzre her ùaraf jâle
YüzüÆ görgeç òacâletdin 'iraú úılmış durur lâle
2. Töker göz úaùre úaùre şâdlık eşki yüzüÆ görgeç
Belí irmes 'aceb yaúa bahâr eyyâmide jâle
3. YüzüÆ incü bile ey sîm-i gâbgab ùurfe-i mâh irür
Ki anıÆ devride seyyâreler bolmuş durur hâle
4. Óabâb irmes úadeh-i devride sâkî la'lüÆ gûyâ
Görüp sâgar-ı óarâretdin lebîga boldı tebdâle
5. Sin içip gayr ile mey gül gül olmuş bâğ-ı ruôsârıÆ
Menüm köÆlüm bolupdur gonce tek pergâle pergâle
6. ÚaşuÆ birle úad ü zülfüÆ òayâlı nâle tek úıldı
MesîóînüÆ tenin ez-bes ki úıldı derddin nâle
7. 'Ârus-ı dehrdin kâm-ı dil almaú ârzû úılma
Ki ilni tîg-i nâ-kâmıga úatlı eyler bu úattâle

CXXXVIII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - . - - - . - . -

1. Nice 'ömrüm giçe sinsiz miónet ü mâtem bile
Nice cânum mübtelâ bolsa belâ vü gam bile
2. Nice yutsam âubó-ı vaãluÆdın cüdâ gam birle bar
Nice olsam şâm-ı hicriÆ nevóa vü mâtem bile
3. Nice koysam firúatiÆdin âteş-i hicrân ara
Nice bolsam óasretiÆdin dîde-i pür nem bile
4. Şem' tek súz u güdâz u girye devrândın işim
Kim itebilmen köÆül râzını her hem-dem bile
5. Merhem ile köÆelümüÆ zaðmın 'ilâç itme ùabâb
Kim òoş olmas 'ışú-ı tîgi yâresi merhem bile
6. Veh ne óâletdür ki hergiz bolmamışlar dehr ara
Derd ehli òâùır-ı şâd u dil-i òurrem bile
7. Ey **Mesîóî** ger dilersin çerò tek 'âlî maúâm
Çün **Mesîóâ** muóтелиù bolma benî âdem bile

CXXXIX

Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlün

- . - - - . - . - - - . - . - - . - . -

1. Ayru cânândın tüşüptür âteş-i gam cânuma
Hiç kim you'arø ite aóvålumı cânânuma
2. Gonce tek úan boldı köÆlüm ey nesîm-i âubó-ı dem
Luüf itip óålumnı 'arø itgil gül-i òandânuma
3. Di gil ey naòl-ı murâdum óââîl-ı 'ömrüm menüm
Òâk-ı pâyuÆ üüüiyâ tek çeşm-i òün efşânuma
4. Míonet-i şebhâyi hicrânumnı bilgey bideli
Kim şebi menzil úılıpdur külbe-i aózânuma
5. Tâ ki sindin ayruyam Îzid bilür kim her gice
Òâb rahat girmeyipdür dîde-i giryânuma
6. Şeróini mektûb ara derc eylemek mümkün imes
Kim neler giçer firâúuÆdın dil-i biryânuma
7. İtimâsum bu durur óáúdn ki bir nevbet daòî
Göreyim eyyâm-ı rağmıga sini öz yanuma
8. Ol úadar bî-dâd-ı hicrândın şikâyet eyleyim
Kim diseÆ besdür **Mesîóî** ot bıraòduÆ cânuma

CXL

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - - . - . - - . - . -

1. Veh ki bir güldin cüdâ dil gonce tek úandur yine
Bülbül-i şeydâ tek işim her dem efgândur yine
2. Boldı faâl-ı nev-bahâr u ayru ol gül çehredin
Lâle tek bağrım içinde dâğ-ı hicrândur yine
3. Nergis üzre āanmayıÆ şebnem ki bir güldin cüdâ
Çeşm-i bostândur ki aóvâlmğa giryândur yine
4. Úılmagil teklîf-i gül-geşt-i çemen ey bâğbân
Kim maÆEa ansız gülistân beytü'l-aózândur yine
5. Sancılur köÆlümda bir güldin cüdâ yüz òâr-ı gam
Uşbu mevsim içre kim 'âlem gülistândur yine
6. Sünbül-i zülfi bile hindûyi òâlidin cüdâ
Rûzgârum tîre vü óâlum perîşândur yine
7. Tâ ki ayru tüşdüm ol gül gülşen-i ruòsârıdın
Gonce tek köÆlüm **Mesîóî** teh-be-teh úandur yine

CXLI

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - - . - -

1. DevletüÆ bî-dâr u necm-i ûâli'üÆ mes'ûd ola
Her ùaraf úlsaÆ teveccüh 'âúbet maómûd ola
2. Eyle kim sindin irürlar râøı vü ðoşnûd-ı ðalú
Dâyimâ Allâh sindin râøı vü ðoşnûd ola
3. Bâri işde devlet ü iúbâl yâr u yâverüÆ
Barça âfetdin nigehdâruÆ senüÆ ma'bud ola
4. Bar durur köÆlüÆde çün bihbûd-ı óâl-i ehl-i dil
Her ne kim köÆlüÆdedür andın saÆEa bihbûd ola
5. Her kişi red-i kelâmuÆ eyleye 'âlem ara
Hem çü şeytân-ı la'in dergâhdın merdûd ola
6. Bâ-vücûd-ı zât-ı pâkuÆ düşmanuÆga ni vücûd
Tîrelik ma'dûm olur ðurşîd çün mevcûd ola
7. Óââıl itseÆ ger **Mesîóî** óazîn-i maúâûdını
TiÆeri óââıl eylesün her ni saÆEa maúâûd ola

CXLII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - - . - -

1. Úoròarum ol tünd-òù mindin cüdâhú eyleye
Ragmuma agyâr birle âşinâhú eyleye
2. Óayf irür óayf kim birsin teki mirzâ yigit
'Ömr tek ehl-i vefâya bî-vefâhú eyleye
3. 'ÂlemüÆ sultânluğına āanma kim bûsın eger
Òûbrûlar kûyıda her kim gedâhú eyleye
4. Yâre geh maúbûl u geh merdûd men eyle ki ùfl
Geh oyunda uđrnlú geh pâdişâhú eyleye
5. Veh nice eûfâl-i eşkim yüzüm üzre yoàurup
Laóôa laóôa merdüm içre óod nümâhú eyleye
6. Aldı cânım naúdini kim bûse ey birgey maÆa
Úoròaram ol süst-peymân bed-edâhú eyleye
7. Fâni öz boymğa irür her kişi kim isteye
Òûblar birle **Mesîóî** âşinâhú eyleye

CXLIII

Fe'ûlün / Fe'ûlün / Fe'ûlün / Fe'ûl

. - - . - - . - - . -

1. İrür òûblardın cüdâlıú belâ
Cüdâlıú belâ âşinâlıú belâ
2. KöÆül mübtelâ bolma óüsn ehliğa
Ki bu úavma bar mübtelâlıú belâ
3. Reh-i 'ışú ara òod-nümâlıúını úoy
Ki bu yoldadur òod-nümâlıú belâ
4. Dil-i bî-nevâ girme 'ışú içre kim
İrür 'ışú ile bî-nevâlıú belâ
5. Raúîbâ óayâ eyle kim gel durur
Ulus başığa bî-óayâlıú belâ
6. **Mesîóî** çü olduÆ ot-ı 'ışúıdın
İrür 'ışú ile ked-òüdâlıú belâ
7. Sorup òûblarnı ne bildüm ki bar
Bu merdüm bile âşinâlıú belâ

CXLIV

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - - . - -

1. Yâr gösterse eger yek-reh maÆEa ruòsârını
Göreyim kim göz açıp göre Òudâ dîdârını
2. Mîn ki anı görmeyip sevdâsıdın âşüfteyem
Bes ne olur óâletüm görem eger ruòsârını
3. Pâ-be-gül serv ü ãanevber úaldılar bostân ara
Görgeli serv ü ãanevber úâmetüm reftârını
4. Òârdın ger eyleye bülbül figân 'ayb itmeniÆ
Kimse hem-dem görebilmes ğayr ile dildârını
5. 'Ömrler bulmak olur bi'llâhi bîmârı anıÆ
Ba'd-ı 'ömri ãora bir nevbet ger öz bîmârını
6. Kî Mesîóâ nuúúına mâyil bolurdı ber hemen
Ger işitseydi **Mesîóüm** cân fezâ güftârını
7. Hiç òevúı ãanma kim yitge **Mesîóî** aÆEa kim
Bîçiz 'âşúú göre özine yâ mihmân yârına

CXLV

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - - . - . - - - . - . -

1. Köp oñarsın bâğbân serv-i úadüÆ bâlâsını
Görmeyip sin serv-i nâzum úâmet-i ra'nâsını
2. Zâhidâ ma'ôûr tuúaysın menüm bî-òúdlugum
Görgesin ger ol berînüÆ 'ârıø-ı zîbâsını
3. Úoy füsûn u pendî ey nââıó ki irmes sûd-mend
Pend ü efsûn òûbrûlar vâlih ü şeydâsını
4. Óaú bilür cân tende úalmas çün suðan âğâz itip
Oynatur yüz 'işve birle nergis-i şehlâsını
5. Tilbe köÆlüm kim itip irdi sürâğın eyleyip
Zülf-i pür tâbıda tapdum menzil ü mevâsını
6. Gâh ôulm ü cevr ile gâh istignâ vü nâz
Cevr ü ôulmi ni diyem ya nâz u istignâsını
7. Çeşme-i òurşîd ara óayvân suyudur ãanasın
'Ârıøı birle Mesîóî la'l-i rûó efzâsını

CXLVI

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - - . - . - - - . - . -

1. Geldi faâl-1 nev-bahâr u gülsitânum gelmedi
Güldi her yan gonce vü gonce-dehânum gelmedi
2. Sünbül ü serv ü gül oldı gülşen içre cilvekâr
Zülfi sünbül yüzi gül serv-i revânum gelmedi
3. Lâle açıldı vü çıkdı serv-i bostân içre úadd
Servi boylu lâle yüzlü dil-sitânum gelmedi
4. Veh ki ğamdın köÆlüm oldı úan u cânım nâ-tüvân
Ol köÆül maúãúdı vü âram-1 cânım gelmedi
5. Dür-feşân gözümge 'âlem tîre bolsa ni 'aceb
Rûşenâyi baðş-1 çeşm-i dür-feşânum gelmedi
6. Úordaram sırr-1 nihânum olsa nâ-maóremġa fâş
Âh kim ol maórem-i sırr-1 nihânum gelmedi
7. Lâ'l eger olsa **Mesîóí** mürġ-1 rûóumnı 'aceb
Geldi faâl-1 nev-bahâr u gülsitânum gelmedi

CXLVII

Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlün

- . - - - . - . - - - . - . - - . - . -

1. Âh kim bir dem maÆa dildâr hem-dem bolmadı
Hem-demüm bu guããadın cüz çeşm-i pür nem bolmadı
2. 'Ömrler úıldum temennâ yâreniÆ hem-demliğı
Veh ki geçti barça 'ömr ü yâr hem-dem bolmadı
3. Bu hevesde veh ki hem evúâtum ötdi hem-demüm
Kim demî hem-dem maÆa yâr ola ol hem bolmadı
4. Künc-i tenhâyide hem-demler şeb-i hicrânide
Hem-demüm cüz nâle vü âh demâ-dem bolmadı
5. Dir idüm kim sûz-ı dil hem-demliğıdın kem bola
Veh ki ol sûz oldı bîş ey hem-dem ü kem bolmadı
6. Ey köÆül meyl eyleme ehl-i zamân hem-demliğın
Kim bular hem-demliğıdın kimse òurrem bolmadı
7. Köp ùaleb úıldum **Mesîóî** 'adem olmaú yâr ile
Bu ùalebđin hem-demüm cüz miónet ü ğam bolmadı

CXLVIII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - . - - - . - . -

1. Úaysı bostân servidür úadd-ı òirâmânuÆ kimi
Úaysı gülşen goncesi la'l-i dür-efşânuÆ kimi
2. Úaysı gülzâr içre bir gül yüzüÆe mânend irür
Úaysı bir sünbül irür zülf-i perîşânuÆ kimi
3. Úaysı bâğ içre yetipdür sin tekî bir şâd-ı gül
Úaysı bir gül-berg irür pâk-i dâmânuñ kimi
4. Úaysı òevú ü leõõet irür 'âşú-ı bîçârega
İltifât-ı âşikâr u nâz-ı pinhânuÆ kimi
5. Dime nââıó úaysı bir bidel siniñ tek zâr irür
Munı di kim úaysı bir dilber irür anuÆ kimi
6. Úaysı cennetnüÆ na'îmüdür viââlüÆ âubóı tek
Úaysı düzaònuÆ 'azâbı şâm-ı hicrânuÆ kimi
7. Úaysı bir 'âşú **Mesîóî** sin tek irür cevr-i keş
Úaysı dilber bî-vefâdur köÆül alganuÆ kimi

CXLIX

Müfte'ülün / Müfte'ülün / Fâ'ülün

- . . - - . . - - . -

1. Derde devâ eylemedüÆ eyle mi
 Raóm maÆEa eylemedüÆ eyle mi
2. Mihr ü vefâ ehli ile hiç-kes
 Mihr ü vefâ eylemedüÆ eyle mi
3. Dîde-i giryânüm ara òûb tek
 Bir gice câ eylemedüÆ eyle mi
4. Kişver-i òûbi üze ey şâh olan
 Yâr-ı gedâ eylemedüÆ eyle mi
5. Va'de maÆEa itmiş idüÆ bûse ey
 Anı edâ eylemedüÆ eyle mi
6. Bir nefes ey nâvek-i dil-dûz-i yâr
 Câ dil ara eylemedüÆ eyle mi
7. Yâr ayagına **Mesîóî** revân
 Câmı fedâ eylemedüÆ eyle mi

CL

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - - . - . -

1. Bir cefâ-cû ger imes 'âlemde dildârum kimi
Bir cefâkeş hem imestür bu dil-i zârum kimi
2. Ger irürler şûðlar barça sitemkâr ey refûú
Veh ki irmes heç kişi şûð-ı sitemkârum kimi
3. Nice cân-ı nâ-tüvânüm ârzû-yı vaâlıdın
Âteş-i hicrânga koysun cism-i bî-mârum kimi
4. Her ðadeÆiÆ zaðmı cismim üzre bir göz şeklidür
Kim menüm óalımğa yıglar çeşm-i ðûn-bârum kimi
5. Ger cüdâ bir şâð-ı güldin youú ðırâş-ı çehredin
Gül nidindür garúa-i ðûn cism-i efkârum kimi
6. 'İşú ara Ferhâd u Mecnûn youú imişler min teki
Óüsn içinde Leyla vü Şîrîn dağî yârum kimi
7. Òûbrûlarga eger bir óamlú-ı âyin irür
Ey **Mesîóî** kimdür ol bir óam-ı ðûn-ðârum kimi

CLI

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - - . - . - - . - . -

1. Sâúiyâ faâl-ı dey oldı dolu bir sâgar-ı mey
Geh sâvûú-ı miónetini bâde bile ref' úlay
2. Yâr-ı sâvuú mehlik ü la'li mey anuÆ dâf'idür
Úanı öz boynuğa kim içmeye bu faãilda mey
3. Zâhidâ men'-i mey itme geh-i òink ağzuÆdın
Ehl-i meşreb úaşıda bar Îsâ-râk "celle"²⁰⁵ di
4. Şeyò-i zü'âmığa sâvûú def'i içün ey sâúî
Dut nice câm maÆEa tolu tolu vü pey-i pey
5. İsterem encümeni kim bola dildârâne de
Sâz olup birbirine berbâù ü cenk ü def ü ney
6. Yâr yüz nâz bile anda durup raúã ite
Ol úadar kim otura 'ârıø-ı her óâlğa òuy
7. Gelip ol óâlet ile tüşe **Mesîóî** maÆEa câm
Kâfirem ger dilesem câm-ı Cem ü mülket-i key

²⁰⁵ "Yüce ve aziz olan" anlamında bir dua.

CLII

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

. - - - . - - - . - - - . - - -

1. Ne ferað sâ'ati ola ki göz görgey cemâlüÆni
İşitse dem-be-dem guşum revân efzâ maúâlüÆni
2. Ola âyâ zamânı kim zamâne rağmına bir dem
Çerâğ-ı ðalvet-i dil göreyim şem'-i cemâlüÆni
3. Úaçan ola ki bir nevbet dağî mânend-i şâð-ı gül
Òırâmân göreyim göz yanında nâzen nihâlüÆni
4. Ne gün ola ki âdir olmuş eyle şâm-ı hicrânuÆ
Ne dem ola ki tabmış ola âubó-ı viââlüÆni
5. Óoş oldum kim görgeç köÆül ıðırâbdın
Zebânum olmaya úâdir cevâbıga suâlüÆni
6. Eger çi cevr ile sindin felek itdi mini ayru
Dil-i mehcûredin ni nev'i ayrılıgay cemâlüÆni
7. **Mesîóî** ey ðoş ol sâ'at ki rûz-ı vaâl-ı cânânga
Óikâyet itesin gicen şeb-i hicrîde óâlüÆni

CLIV

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - - . - . - - . - . -

1. Sinsiz ey ârâm-ı cân âabr u úarârum úalmadı
Ni úarâr u âabr 'aúl u iðtiyârum úalmadı
2. Nice bolsam mübtelâ-i hicr vaâl ümîdiğa
Cism-i bî-mârıda veh kim cân-ı zârum úalmadı
3. Eşk ü âhımdın bolup bî-gâne yâr u ğam güsâr
Ĝayr-i âh u eşk-i yâr u ğam güsârum úalmadı
4. Raóm úlgil óaluma kim mundın artuĝ bi'llâhî
Ûâúat-ı dûrî vü tâb-ı intiôârum úalmadı
5. Çâre-i kârı meni bî-mâr úıl andın birûn
Kim diseÆ ol derd mend-i ôâksârum úalmadı
6. Úulluúıda şeró úılmak ister idüm derd-i dil
Yüziñe baú úaç **Mesiôî** iðtiyârum úalmadı
7. Bes ki her dem biririğa meyl iter şeydâ köÆül
Òûblar yanında veh kim i'tibârum úalmadı

CLV

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - - . - . - - . - . -

1. Baòt-1 gümreh tâ viââlüÆdin cüdâ úıldı meni
Ğam belâ vü miónetiĝa mübtelâ úıldı meni
2. Aldı hicrânuÆ elimdin dil-òoşı vü ayşını
Hem-dem ü hem-ãóóbet-i derd ü belâ úıldı meni
3. Her nefes yüz nîş-i ĝam cânúmĝa yet gördi firâk
Her zamân yüzniÆ elimĝa âşinâ úıldı meni
4. Veh ki kûy-1 ĝabĝab u çevĝân-1 zülf-i serĝeşüÆ
Kûy tek serĝeşte çevĝân tek duta úıldı meni
5. KâkülüÆ tek oldı bu köÆül belâ serĝeştesi
Tâ saÆEa serĝeşte ey şûò-1 belâ úıldı meni
6. äubó-1 'ayşum şâm-1 hicrânuÆ teki boldı úara
Tâ viââlüÆdin cüdâ baòt-1 úara úıldı meni
7. Şeróidin irür **Mesíóí** 'âciz ü úâãır zebân
Kim ne ĝünlerĝa firâúı mübtelâ úıldı meni

CLVI

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - - . - . - - . - . -

1. Görmeyeydüm ol dü zülf-i 'anber asa kâşki
Tüşmeyeydi başım içre munca sevdâ kâşki
2. Yoú imiş mihrüÆ meni baðt-ı úarağa ðerrre ey
Görmeyeydüm sini ey ðürşîd sîmâ kâşki
3. Çünkü cân birmek imiş hicrüÆde yüz óasret bile
Úılmaúay irdüm viââlüÆni temennâ kâşki
4. Óâãıl-ı 'ışúuÆ çü âðir miónet ü óarmân imiş
Ítmeyeydi bu köÆül mihrüÆni beydâ kâşki
5. Âteş-i cânsuz imiş çün dâğ-ı hicrânuÆ senüÆ
Ítmegey irdüm anı köÆelüm ara câ kâşki
6. Yoú imiş çün sin naðar ehliğa yâr u mihribân
BolmayayduÆ munca hem zîbâ vü ra'nâ kâşki
7. Çün **Mesîóî** göziğa 'âlem úaradur yârsız
Görmeyeydi ol cemâl-i 'âlem ara kâşki

CLVII

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Fe'ûlün

. - - - - . - - - - . - -

1. İrür nâmıÆ maÆEa ey yâr-1 cânı
Sipâh-1 hicrdin òaùù-1 emânı
2. Olup irdüm velî nâmıÆ1 görgeç
MaÆEa yetti óayât-1 câvidânı
3. Çü maømûnı vefâ vü mihr irdi
Men ğamgîn çü gördüm ol beyânı
4. Gehî yerini úıldum cânım içre
Gehî köÆül ara úıldum mekânı
5. Gehî gögsüm üze úoydum ki bolğay
Bire teskîn köÆül sûz-1 nihânı
6. İmes sarıĝ varaú kim yüzge úoydum
Anı sargardı rû-yi za'ferânı
7. **Mesîóî** tâ viãâlüÆdin cüdâdur
Sağasın úalmamıř cismümde cânı

CLVIII

Fe‘ilâtün / Mefâ‘ilün / Fe‘ilün

.. - - . - . - . . -
 (Fâ‘ilâtün) (Fa‘lün)
 (- . - -) (- -)

1. Ey gül-i gülşen-i cefâkârı
Kim imes cüz cefâ saÆEa kârı
2. Sin ki nâ-mihribân idüÆ bu âifat
Ni idi munca mihr-i eôhârı
3. Dimes idüÆ ki tâ bola cânum
Olmayam sindin özge dildârı
4. Ğayr ile nice hem-nişîn olduÆ
Bezidin üzdüÆ ‘alâúa-i bârı
5. Bâreka’llah yüzüÆ aú olsun
Ancaú ola óaú-ı vefâdârı
6. Lîk her nice ğayre yâr olduÆ
Kılmak olur gehi bizüm sârı
7. Sonı budur **Mesîóî** her kiminiÆ
Ola sonsuzı bile servkârı

CLIX

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - - . - - - - . - - - - . - . -

1. Ey felek itdüÆ esîr-i miónet ü úaygu mini
DüşmeniÆ kâmiğa úlduÆ dostdın ayru mini
2. Cânum u köÆlümni úlduÆ yüz 'uúûbetğa esîr
EylediÆ hem ãóóbet ü yâr gam u úaygu mini
3. 'Işú-ı dâmiğa köÆül müràını úlduÆ pâ-yı best
EylediÆ dâg-ı cüdâyı derddin sayru mini
4. Geh cefâ-i ğayr çekdüdüÆ gehî cevr-i óabîb
İtdiÆ el-úîããa esîr her bed ü ney-gû mini
5. Hem-demüm endûh úlduÆ mûnisüm ğam bilmenem
Bu 'uúûbetler ara salduÆ nidin ayru mini
6. Sehl irür bu ôulm ü bî-dâduÆ eger luûf eyleyip
İtgesin yek-reh daĝî ol ayğa hem-zânû mini
7. Bes ki gözümdin **Mesîóî** ağırur seyl-i sirişk
Yâr suyığa ayırur 'âúûbet-i bûsu mini
8. Bilmedüm ey hem-nişîn ãubó-ı viããlin úadrini
Saldı hicrân şâmınıÆ miónetleriğa bu mini

CLX

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - - . - - - . - . -

1. Ey ðoş ol kim yâr kûyıda güöârum bar idi
Iytları yanında úadr ü i'tibârum bar idi
2. İsteme mindin dağî āabr u úarâr ey hem-nişîn
Gitdi ol günler ki āabr u úarârum bar idi
3. Ey ðoş ol kim ba'de merdin kûyıma yetgeç disen
Munda birgün bir ğarfb-i ðâksârum bar idi
4. İðtiyâr u 'aúl daðı itmenmiñ mindin ùaleb
Bar idi birgün ki 'aúl u iðtiyârum bar idi
5. Ey köÆül sin âşinâ itdüÆ meni aóbâb ile
Yoúsa bu bir óam-ı úavm ile ne kârum bar idi
6. Ni 'aceb ger didedin töksem sirişk-i lâle-gûn
Bu gülistân içre bir gül yüzlüm yâr bar idi
7. Ey **Mesîóî** yârdm ayru niçüñ úalduÆ tirig
Ehl-i 'ışú içre saÆa bir î'tibârum bar idi

CLXI

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - - . - . - - . - . -

1. Bu dür-efşân gözüme sürme irür òâk-1 rehi
Òâk-1 râhını óadûm-i bar gubâr-1 sipehi
2. Ey felek luûf eyleyip òâk-1 rehî eyleneni
Ki rehî devletidür bolmaú anıÆ òâk-1 rehî
3. Budur ol úble-i maúsûd-1 dîn ey dil tile kim
Ki naðar úlsa maÆEa bir göz ucı birle gehi
4. Ğayrına youú nefesi köÆlüm ara câ ki imes
Òalvet-i òâã-1 şeh ey dost-1 gedâ cilvegehi
5. Serfirâzı diler irseÆ aÆEa cân birle úul ol
Ey **Mesîóî** ki aÆEa fiür efseridür tâc şehi

VIII- KİT'ALAR VE RUBÂ'İLER

KİT'ALAR

I

Fe' ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün

.. - - . - . - . . -
 (Fâ'ilâtün) (Fa'lün)
 (- . - -) (- -)

1. MaÆa ğurbet vatandın irdi besî
Yaúşırâú devlet-i viââlũñ ilen
2. Tüşmişem tâ cüdâ viââlũÆdin
Vatan içre ğarîb bolmış men
3. Kâfirem ger ùabîb visâliÆni
Eyleyim ğurbet içre yâd-ı vaùan

II

Fe'ûlün / Fe'ûlün / Fe'ûlün / Fe'ûlün

. - - . - - . - - . - -

1. Vatanda çü yoú irdi tâb-ı firâúım
Barıp iðtiyâr eyledüm cevr-i ğurbet
2. Naðar eyleyiÆ kim ne aóvâlım olğay
Ki ğurbetde boldum giriftâr-ı firúat

III

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Fe'ûlün

. - - - . - - - . - -

1. İmes nâmıÆ maÆa gül-gûn varaúda
Ki irsâl eylediÆ ey yâr-ı cânî
2. Gözümge sor tüyem şevküÆdin ince
Ki gül-gûn úldı anı dîde úanı

IV

Fe'ûlün / Fe'ûlün / Fe'ûlün / Fe'ûl

. - - . - - . - - . -

1. Çü küstâð küstâð öper la'lüÆi
Úadeó dem-be-dem ey büt-i sîm-ber
2. Bu aóvâldın bezm ara her nefes
SürâóîniÆ ağızдын âteş yaúar

V

Fe'ûlün / Fe'ûlün / Fe'ûlün / Fe'ûl

. - - . - - . - - . -

1. **Mesîóî** zamâne yamanın dime
Ki olmay yaman saÆa bolğay zamân
2. Ki kimse bir kim yamanın dise
OÆa ol dağî bî-şek olur yamân

VI

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- . - - - . - - - - . -

1. Bar mezâúum ki öpem la' lüÆ didüm
Didi bolma bile hem sâoib mezâú
2. Didi ağzuÆı demî úoy ağzuma
Òande birle söyledi ağzına baú

VII

Fe' ülün / Fe' ülün / Fe' ülün / Fe' ülün

. - - . - - . - - . - -

1. Ni nistedür ol ki âaf irür çü mirât
Çün âb-1 óayât irür ü ni òulümât
2. Ger âb-1 óayât cân baúıřlar ilga
Likin andın ilge irür úaù-1 óayât

VIII

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- . - - - . - - - - . - - - - . -

1. Ya öpüş ya sevgüş ey dil maÆEa (ki) luuf eylesi
Òoř durur ola **Mesîóî** ikisidin birisi
2. Ey köÆül mülki yúan caÆEa sitem úlma besî
Bu mi'lâlğa ki dimişler ikisidin birisi

RUBÂ'ÎLER

I

Aðreb

1. Ol ðâlü-1 öü'l-celâlga óamd ü senâ
Kim úldı dü óarfdın dü 'âlemni binâ
2. Hem 'âlem iliğa úldı ol luùf-1 'atâ
Kim óamdı bile tilleri boldı gûyâ

II

Aðreb

1. Ger mescid ara barsam vü ger dir ara
Sinsiz nefesi özümni görmen aâlâ
2. VaãluÆnı ùaleb iraúđın eyler câhil
Óâøır sini barça yerda bilür dâñâ

III

Aðreb

1. Ni evvelüÆe bolup bedâyet beydâ
Ni âðirüÆe bolup nihâyet beydâ
2. Ni lecce-i raómetniÆğa encâm-peðîr
Ni baór-1 'inâyetiÆğa gâyet beydâ

IV

Aðreb

1. Yâ Rab göster ùaríú-1 taãđú maÆa
Taãđú-i ùaríú ile taóúú maÆa
2. Taóúú ol reh ki muvâfíú irür
Virgil varmaú ola yola tevfiú maÆa

V

Aðreb

1. Yâ Rab ki ma'âiyet ü ôulmet ara
Úoyma nice kim 'ââim u nâme úarâ
2. Ol reh ki ümîd-i rest-gârı irür
Ol râhğa bol gilen meni râh-nümâ

VI

Aðreb

1. Ol rûó ki meyl oldı felek sarı aÆEa
Eflâk ehli muùi' olup bara aÆEa
2. Hem úaş idi iki 'âlem esrârı aÆEa
Hem biz ile kûyûnıÆ youú u barı aÆEa

VII

Aðreb

1. Ger ister iseÆ sa'âdet her dü serâ
Ol kimse muóabbetini it köÆliñe
2. Kim her ne dimişler idi maóbûb u óabîb
Öz menzilide ôâhir idi barça aÆEa

VIII

Aðreb

1. RuôsârıÆ üze òâl duray meh-sîmâ
Yâ berk-i benevşedür biten gülşen ara
2. Ol óaùù mıdur la'l-i revân baðşıÆEa
Yâ beyti óayât suyuña mihr koya

IX

Aðreb

1. Hiç kimsedin itmeÆ ùaleb mihr ü vefâ
Kim mihr ü vefâ imes benî âdem ara
2. Her kimge vefâ vü mihr úıldum gördüm
Andın aveø mihr ü vefâ cevr ü cefâ

X

Aðreb

1. İldin dileme ey dil-i gümrâh-ı vefâ
Kim eyleses ilge nidâ vü şâh-ı vefâ
2. Hergiz meni zâr görmedüm merdümde
Bi'llâh vefâ vü lümme bi'llâh vefâ

XI

Aðreb

1. Çün úılmas imiş kimsege dil-òâh-ı vefâ
Ni 'ayb ger itmes bize ol mâh-ı vefâ
2. Çün 'ışúıda cevr ü mihr boldı maÆEa bir
Ol òâh-ı cefâ itse maÆEa òâh-ı vefâ

XII

Aðreb

1. Yüzü ki úılamas maÆEa dildâr vefâ
Her nice ki eylerem meni zâr vefâ
2. Ey 'ışú ehli cefâ bile òutûtıÆız
Çün 'âşúına úılmas imiş yâr vefâ

XIII

Aðreb

1. La'l-i mey içip ni 'aceb ol meh-sîmâ
Ger TiÆri úzıl bola cü vü verd-i óamrâ
2. Meşhûr me'eldür ki yutar her kim la'l
Úızılığı yüzi üze olur beydâ

XIV

Aðreb

1. KöÆlümde didüm ki saldı ot cânım ara
Her serv-i úad-i sîm-ten-i meh-sîmâ
2. KöÆlüm didi âşinâ neşâleler birdin
Olmadı ki yola bizüm fülânı mirzâ

XV

Aðreb

1. Gül-gûn tün ile úadüÆdür ey meh-sîmâ
Yâ serv-i revân irür úzıl ðıl'at ara
2. Ol câme-i gül-gûn bile ruðsâruÆ irür
Yâ mâh bolup durur şafaúdn beydâ

XVI

Aðreb

1. Her nice saÆa yâr úılur cevr ü cefâ
Çek cevrini mihr ü vefâ ile aÆa
2. Meşhûr me'eldür cü bu 'ışú ehli ara
Kim cevr ü cefâ tapar mihr ü vefâ

XVII

Aðreb

1. Maóbûb eger 'âşuúa ey meh-sîmâ
Evvel cefâ eyler vü âðirde vefâ
2. Sin 'aks ile úlduÆ maÆEa bu úâ'ideni
Evvelde vefâ úlduÆ vü âðirde cefâ

XVIII

Aðreb

1. Diler ki úılan yaðşî yaman 'âlem ara
Öz ef'âli dûçâr olup yine aÆEa
2. Min mihr ü vefâ úılıp cefâ gördüm vü cevr
Bes ni görecekdür eyleyin cevr ü cefâ

XIX

Aðreb

1. Her geh ki baðârı yanında ol zîbâ
Meyl itse kebâbğa men bî-ser ü pâ
2. Dildin salayım baðârı içre âteş
Cân mürği kebâb eyleyim ol âteş ara

XX

Aðreb

1. Koysa nice bir ot içre bu dil yâ Rab
Kim şeróin ittürge bilmeye til yâ Rab
2. Tüşmiş maÆEa müşkili anıÆ 'ışúıdın
Kim hiç kime tüşmegey bu müşkil yâ Rab

XXI

Aðreb

1. Yâ Rab maÆEa bolmasun ğam u derd naâîb
Nâzik bedeniÆ olmaya muótâc-ı ùabîb
2. Her derd ü ğamı ki sinde bardur yâ Rab
Óaú itse naâîb min bî-mâr-ı ğarîb

XXII

Aðreb

1. Ey bâd-ı úarârsız men ol ğülni ğörüþ
Dur mindin aÆEa yana övüt görgil köþ
2. Ger tüþe mecâl-i òalúđın nihânı
Aĝzındın anıÆ òâk-ı keþ pâyıını öþ

XXIII

Aðreb

1. Ger Òıþur bile âb-ı óayât u òulmât
Bardur bu kühen dirde ey nîk âîfât
2. Ol Òıþur yaúın bil ki irür bir muĝân
Òum-òâne aÆEa òulmât u mey âb-ı óayât

XXIV

Aðreb

1. Sergeþteliĝimĝa boldı devrân bâ'î
Âvâreliĝimĝa ğam-ı hicrân bâ'î
2. Rüsvalıĝıma dîde-i giryân bâ'î
Mecnûnlıĝıma firúat-i cânân bâ'î

XXV

Aðreb

1. Dîvâneliğimğa boldı hicrân bâ'îl
Âşüfteliğimğa zülf-i cânân bâ'îl
2. Úan yığlamağımğa ôulm-i devrân bâ'îl
Bu barçağa ol va'desi yalgân bâ'îl

XXVI

Aðreb

1. Ey mülket-i inââf üze ââóib-i tâc
Sindin tapmış úâ'ide-i 'adl-i revâc
2. Tâ pâdşâh u ðandın ola nâm u nişân
Òanlar saÆEa bende pâdşâhlar muótac

XXVII

Aðreb

1. Gil ey köÆül ol va'desi yalgândın geç
Ol 'ahdi ðilâf u sit-i peymândın geç
2. Sindin giçip ol ğayr ile ðûn-bâr oldı
Sin hem mindin işit gilen andın geç

XXVIII

Aðreb

1. Her geh ki tekellüm úlur ol sebz-i melfó
Sûzi oluňa rûó-ı baúıřlar çü Mesfó
2. Göz görmedi hergiz fuâaóâ zümreside
Andın teki bir zamân ðoř u lafô faâfó

XXIX

Aðreb

1. Youı dehrde bir sin teki ey sebz-i melıó
İdrâk-ı pesen-dıde vü elfâô-ı faâfó
2. Her kim işidür lafô-ı revân baðşuÆEa
Gökdin sağınur ki yerge yitmiş **Mesfó**

XXX

Aðreb

1. Kâş itse benim òâkini eyyâm-ı úadeó
Tâ her gehî tutsa ol gül-endâm-ı úadeó
2. Mın kâm-ı dil alayım andın la'lidin
Ol laóóada kim ol bola âşâm- úadeó

XXXI

Aðreb

1. Nice úılasın gözümni giryân ey çerò
Nice itesın bağrumı büryân ey çerò
2. Úâyıda úılayım dâd senüÆ öülmüÆdin
Kimga iteyim elüÆdin efgân ey çerò

XXXII

Aðreb

1. Nice úılasın úadımni çün nâl ey çerò
Ruôsârımı zerd ü eşkümi âl ey çerò
2. Sin mihrsiz ü yâr cefâ-cû dılzâr
Bes ni bolacakdur maÆEa óâl ey çerò

XXXIII

Aðreb

1. Yüz Şükür ki ğamdın köÆül oldu âzâd
Bî-dâd ü sitemdin köÆül oldu âzâd
2. Sinsiz irdi köÆülñe köp derd ü elem
Ol derd ü elemdin köÆül oldu âzâd

XXXIV

Aðreb

1. Ey la'l-i lebüÆ peste-i ðandândın eleðð
Şîrin dudaĝuÆ zülâl-i óayvândın eleðð
2. Acıĝ acıĝ sözlerüÆ ey 'ömr-i 'azîz
Bi'llâh ki irür maÆEa çü çok cândın eleðð

XXXV

Aðreb

1. Mecnûn imes irdi 'ıŐú-ı ârâmındıñ zâr
Niçün güÆEe Leylâ irdi yâr u ğam ðâr
2. YıĝlaÆ min Mecnûnga ki Leylâ ârfatum
Aĝyârğa yâr irür vü yârğa aĝyâr

XXXVI

Aðreb

1. Gülzâr-ı cihânda gül irür gözüme ruðsâr
BirmiŐdür ðâr-ı gülbün-i 'ayşım bar
2. Òâr-ı müje yüzümni úlupdur gülzâr
Ol bâr-ı ğamıdın ki kıyıp durur gül

XXXVII

Aðreb

1. Aú tün bile meclis içre ol óuri irür
Yâ bezm-i firûz sem'-i kâfûri irür
2. Ruôsârı midür libâs-ı kâfûri ara
Yâ ðarmen-i nesrînga gül-i servi irür

XXXVIII

Aðreb

1. RuôsâruÆ üze zülf duray lâlezâr
Yâ sünbüldin zîb-i ùabîbdür gülzâr
2. Nûreste úadüÆ libâs-ı kâfûri ara
Ol naðlga ouşâr ki çiçek úlsa bahâr

XXXIX

Aðreb

1. Giymiş mü úabâ-yı sûseni ol dilber
Yâ servga sevgidin olupdur zîver
2. Eknide úabâ-yı sûsenidür anıÆ
Gül şaðoıga yâ ðil'at irür sûsenter

XL

Aðreb

1. Âbı tün ile yüzüÆdür ey sîmîn-ber
Yâ saldı su ara 'aks-ı úamer
2. Ol yüzü müdür âbı tün ile tâ irür
Bu ûârem-i âb-ı günga mihr-i enver

XLI

Aðreb

1. YüzüÆ bile gûşuÆdur ey sîmînber
Bar irdi meh ü her ùurfîde aðterler
2. Kûyî ki bolupdur imdi ol meh-i ðurşîd
Kim çevreside gözükmes ol aðterler

XLII

Aðreb

1. Her laóða turunc-ı ğabġabuÆ ey dildâr
Bu sîne-i efkârûm ara salur nâr
2. Sîb-i zenedüÆdin ayru ey peste dehen
Be rengi teki maÆEa bolup durur ðâr

XLIII

Aðreb

1. Yüz vâý ki ol serv-i revânûm gideyer
Ol râóat-ı rûó-ı nâ-tüvânûm gideyer
2. Men´ eylemeyiÆ mini ki ġamġîn bolma
ġamġîn nice bolmayım ki cânım gideyer

XLIV

Aðreb

1. Ni kevkeb irür söylegil ey nîk-ahter
Kim ðafîde müctemî´durur şems ü úamer
2. Bu ùurfe ki hiç bâb ile youú aÆEa der
Ġâhî andın müeððin-i âubó çıðar

XLV

Aðreb

1. Ol sâóir-i keşmîri ´uyarandur
Kim dâyim aÆa libâs-ı şeb-renk irür
2. Sâóirlik ile gözlere câ ile úlur
Kim görgeñ anı merdümek dîde ãanur

XLVI

Aðreb

1. Ni nistedür ol la'lgâ yarur pür güher
Kim teÆ irür ðûn-ı dîl erbâb-ı naðar
2. Gâhî ki olur çü gonce-i ðandân ouşar
Ol gülge ki pür şebnem ola vaút-i seóer

XLVII

Aðreb

1. Yâ Rab ne úlay min óazîn-i ebter
Ol mihr-i kesel-mâh ile ey hem-demler
2. Youú ta' madın ötrü ıðdırâbı anıÆ
Bu óayle ilen elüÆeni öpmek ister

XLVIII

Aðreb

1. Bir gice diler min ol meh-i mihr-efrûz
Rûşen úıla külbemi yüzidin çün rûz
2. Serðoş düşeli şarâbdın tâ dem-i ãubó
Ol yüzüme pâ úoysa vü min pâyne yüz

XLIX

Aðreb

1. Nice koya hicr-i âteşîğa cân sinsiz
Nice bola guããadın köÆül-i úan sinsiz
2. Nice bola bu cism-i øa'îf-i zârum
Endûh u gam âteşide biryân sinsiz

L

Aðreb

1. Olma nefesi **Mesîôâ**ya hem-demsiz
Kim hem-demsiz imes cihânda gamsız
2. Hem-dem birle müdâm-ı 'ömrüÆni giçür
Kim óayf irür 'ömr giçe hem-demsiz

LI

Aðreb

1. Ğam birle zamân zamân geçer 'ömr-i 'azîz
Veh veh ne diyem ne sân giçer 'ömr-i 'azîz
2. Ey 'ömr-i 'azîz dem-be-dem sindin ırâğ
Bi'llâh ki yaman yaman giçer 'ömr-i 'azîz

LII

Aðreb

1. Úaddüm bolmış ùurre meyânen tek kej
Baðtum bolmış gerdiş-i devrân tek kej
2. Ol kûy zeúan ârâzuÆ vü óasretidin
Bolmış bu ten-i øa'îf-i cevgân tek kej

LIII

Aðreb

1. Yârı ki anıÆ yârı bola her nâ-kes
Zinhâr anıÆ ile yârlú úlma heves
2. Her nice köÆül özüÆ irür andın sa'b
Kavî özüÆi şiddet içre andın kes

LIV

Aðreb

1. İncinme eger min ğarîb-i bî-kes
Her dem úlayım devlet-i vaáluÆnı heves
2. Bi'llâh ki dehrniÆ youú u barıdın
Maúâúd maÆEa siniÆ viââlüÆdür vü bes

LV

Aðreb

1. Yârı ki aÆEa yâr bola her nâ-kes
Zinhâr anıÆ ile yârlú úlma heves
2. Her kim úla yârlú bu ùavr âdem ile
Bi'llâh ki ãon ki baðr-ı peşîmanlıú imes

LVI

Aðreb

1. Yüz vay ki yârum maÆEa aġyâr olmış
Aġyâra menüm raġmum ile yâr olmış
2. Gül tek naðar ehliġa cefâkâr olmış
Bülbülni úoyup hem nefes-i ðâr olmış

LVII

Aðreb

1. MüjgânuÆ aútdın ey büt-i kâfir-kîş
Bu rîş-i bağırda nice sancılasun nîş
2. Nice bola tîğ cevır ü bîdâduÆdın
Gögsüm mecrûó u nâ-tüvân köÆlüm rîş

LVIII

Aðreb

1. Ey gül meni ğam miónetidin eyle ðalâã
Endûh u elem şiddetidin eyle ðalâã
2. Yâ luûf ile bir dem maÆEa bol hem ãóóbet
Yâ öldür vü ğam ãóóbetidin eyle ðalâã

LIX

Aðreb

1. Ey taÆ yeli óâlumnu úıl ol mâhğa ‘arø
Ol arzû-i cân büt-i dil-òâhğa ‘arø
2. Ol óüsn-i şehidür men âvâre gedâ
Úılgil bu gedâ óâlnı ol şâhğa ‘arø

LX

Aðreb

1. ‘Âşıú ki diler kâm u vefâdur aÆEa şarù
Çekmek sitem ü cevır ü cefâdur aÆEa şarù
2. Cân yârga eylemek fedâdur aÆEa şarù
Ni kim yite yârdın rıøâdur aÆEa şarù

LXI

Aðreb

1. Her kimse diler kim tapa cânândın ðaùù
Cânâmı bile gerdiş-i devrândın ðaùù
2. Cânânığa 'ömr ü cân gerek úlsa fedâ
Tâ dehrde tapsa 'ömr ile cânđın ðaùù

LXII

Aðreb

1. Gözüm nice bolsa kevkeb-efşân çün şem'
KöÆlüm elem âteşide biryân çün şem'
2. Nice bola ğamdın giceler taÆEa digin
Sarığ yüzüm üzre eşk-i ğaltân çün şem'

LXIII

Aðreb

1. Ol gül ki cihân-ı gülşenîdin boldı ırâğ
Köp bağrlara lâle teki úoydu dâğ
2. Ger boldı ecel ðârıdın ol pejmürde
Bu gülşen arasın bulasın yâ Rab sâğ

LXIV

Aðreb

1. Gögsüm nice tîğ-i hicr ile bolsa şikâf
Dil nice sipâh-ı ğam bile úlsa muââf
2. Óaddin ötedi ôulm bile bîdâduÆ
Ey ôâlim-i bî-mürüvvet inââf inââf

LXV

Aðreb

1. KöÆlümni alıpdur yine bir şûð-ı ôarîf
Kim ‘aúıl anı eyleyebilmes ta‘rîf
2. Hem rûy irür laúîf ü hem ðûy laúîf
Hem ðâtu irür şerîf hem âtu şerîf

LXVI

Aðreb

1. Yüz vâý ki bağrumnı figâr itdi firâú
KöÆlümni óazîn cânımı zâr itdi firâú
2. Bu çehre-i zerd ü eşk-i gül-gûnumdın
Esrârımı ilge eşkâr itdi firâú

LXVII

Aðreb

1. äabrum evini veh ki ðarâb itti firâú
KöÆlümni gam otıga kebâb itti firâú
2. VaãluÆga dir idüm ki yetip cân bireyim
Yüz vâý ki úatlmğa şitâb itti firâú

LXVIII

Aðreb

1. Veh kim mini gamğa âşinâ úıldı firâú
Cânımnı elemğa mübtelâ úıldı firâú
2. Heç kimse úılamamış durur ‘âlemde
Bu ôulm ü sitekler ki maÆEa úıldı firâú

LXIX

Aðreb

1. ÚařuÆ teki úadümni duta eyledi 'ıřú
GözüÆ teki günümni úara eyledi 'ıřú
2. ZülfüÆ teki saldı tâb-ı cân riştesiğa
Tâ kim mini saÆEa mübtelâ eyledi 'ıřú

LXX

Aðreb

1. Ey 'ârıøuÆEa dıde-i giryân müřtâú
V'ey kâkülüÆEe dil-i perışân müřtâú
2. Ey lafô-ı güher-bâruÆEa ðâıır-ı mâyil
V'ey la'l-i óayât-baðřuÆEa cân müřtâú

LXXI

Aðreb

1. Sâzıdın irür recminde gül köÆlegi çâk
İrür önidin dıde-i bülbül-i nem-nâk
2. Bir zâr-ı köÆülsiz ey **Mesîóî** ðaıdın
İtgey n'ola câme çâk ya özni helâk

LXXII

Aðreb

1. Nice bola bu dil-figârum ğamnâk
Nice bola tığ-i 'ıřú ile bağrum çâk
2. Nice bola bu cism-i øa'ıf-i zârum
Endûh u ğam âteşi ara çün ðâřâk

LXXIII

Aðreb

1. Youú dehrde bir vâlih-i Mecnûn men tek
Mecnûn teki âvâre vü maózûn men tek
2. Bağrı mecrûó vü köÆli pür-òûn men tek
Cânân-ı ğamıdın eşki ciger-gûn men tek

LXXIV

Aðreb

1. Ey şâmil-i ehl-i derd luûf u keremiÆ
Gözümge çü tûtiyâ ğubâr-ı úademiÆ
2. Óayrân úalayım ki ni âıfatta tileyim
‘Özr-i kerem ü meróamet-i dem-be-demiÆ

LXXV

Aðreb

1. Ey çeró yine günümni şeb-gûn úılduÆ
Bağrumnı kebâb u köÆlümi òûn úılduÆ
2. Bes irmes idi munca maÆEa bî-dâduÆ
Kim yâr firâúını hem efzûn úılduÆ

LXXVI

Aðreb

1. Yâ Rab ki cihân ehliĝa sürûr bolsaÆ
Maúâúd-ı ‘arûsı bile hem-ber bolsaÆ
2. Tâ nâm u nişân u ôafer ü nuâret irür
A‘dâ úze menâúr u muøaffer olsaÆ

LXXVII

Aðreb

1. Tâ zîb-i cemâl birdi ol serv-i çekil
Úaldı gül ü server reşkidin pâ-y-ı bekîl
2. Çün başıĝa sancıdı muraââa' nice
Boldı yüzidin nice ðurşîd-i ðacîl

LXXVIII

Aðreb

1. Ayruna 'ârıðuÆdın ey mihr-i mi'lâl
Bolmuş bu ten-i øa'îf-i zârum çü hilâl
2. Yâ kim meni hicr-i miónetidin úurtara
Yâ öldüregil úanum saÆEa ola óelâl

LXXIX

Aðreb

1. Nesrîn üze gül-berkidür ey óúr-ı ðiââl
Yâ kim ten-i nâziküÆede pîrâhen-i al
2. ÚaddüÆ midür ðayâl-i tûn içinde
Yâ şem' irür miyân-ı fânus-ı ðayâl

LXXX

Aðreb

1. Ey râóat-ı rûó-ı bî-úarârum gelgil
V'ey arzû-yı dil-fikârum gelgil
2. Ey cân-baðş-ı cism-i nazârum gelgil
V'ey nûr-ı dü-çeşm-i eşk-bârum gelgil

LXXXI

Aðreb

1. Ey çerò ger eyledüÆ maÆa óile vü âl
ÚılduÆ óased ile mâh bedrümni hilâl
2. Bu çeşm-i sitâre pâş-ı te'sîridin
ÔurşîdüÆe korkasın ki yitgey bî-zevâl

LXXXII

Aðreb

1. Devrân-ı ðunîde tâ irür mâh ile sâl
Gülzâr-ı ruðuÆga yitmesün gird-melâl
2. Yâ Rab ki n'ola bâd-ı ðazândın sâlim
Naðl-i úadüÆ ey çiçeklemiş tâze nihâl

LXXXIII

Aðreb

1. Tâ evdin işitdüm ki çıkar cânânum
Müştâú idi aÆa dîde-i giryânum
2. Óasret bile intiôâr-ı târ-teb durdum
Eşikide ol úadar ki çıðdı cânum

LXXXIV

Aðreb

1. Ol ðâûır-ı maózûnuÆa úurbân olayım
Ol eşk-i ciger-gûnuÆa úurbân olayım
2. Tutulmuş özüÆ nevóa bile şî'rindin
Kim tutulmuş özüÆe úurbân olayım

LXXXV

Aðreb

1. Veh ki sini bî-vefâ gümân úlmas idüm
Bî-mihrlığıÆı bu âifat bilmes idüm
2. Ger bilseydüm ki bî-vefâsın bu âifat
Sindin ötürü vaùandın ayrılmas idüm

LXXXVI

Aðreb

1. Cânâ bu dil-i fikâruma úlgil raóm
Bû dîde-i eşk-bâruma úlgil raóm
2. Mundın artuğ maÆa cefâ görme revâ
Bu âh u figân zâr u meh úlgil raóm

LXXXVII

Aðreb

1. Andın dehen-i teñüÆi öpmek dilerem
Kim ğam-ı dil-i teñümdin olur andın kim
2. La'l-i leb-i cân-baòşuÆı ey ùurfe-i âanem
Andın umaram ki ol durur derd ü mehâmm

LXXXVIII

Aðreb

1. Ol nergis-i bî-mâruÆa úurbân olayım
Ol ğamze-i òûn-òâruÆa úurbân olayım
2. AğzuÆ bile ğüftâruÆa úurbân olayım
Lebini ki youú u bâruÆa úurbân olayım

LXXXIX

Aðreb

1. Ol úâmet ü reftâruÆa úurbân olayım
Ol zülf ile ruðsâruÆa úurbân olayım
2. Ol la'l-i güher-bâruÆa úurbân olayım
Ol nâz ile güftâruÆa úurbân olayım

XC

Aðreb

1. 'Iyd oldı vü óalú barça irür òandân
Min miónet ile sinsiz esîr ü giryân
2. Sin özgeler ile 'ıyş ü 'işret úılgil
Kim boldı maÆa naâîb-i dâg-ı hicrân

XCI

Aðreb

1. Şeró-i gam-ı hicrânuÆı ey sîm beden
'Arø eylemeñe köÆül diler bir mesken
2. Kim ehl-i zamândın anda olmay diyâr
Men bolsam ü sen bolsan vü sen bûsen ü men

XCII

Aðreb

1. Cân bolsa fedâ la'l-i dil-efrûzuÆ için
KöÆelüm ãadaúa gamze-i dil-efrûzuÆ için
2. 'Aúl olsa ùufeyl ol nemekin sözüÆ için
Özüm dağı úurbân olayım özüÆ için

XCIII

Aðreb

1. ‘Âşîú anı bilgil ey nigâr-ı mevzûn
Kim bolsa aÆEa dâg-ı dil ü sîz-ı derûn
2. ‘Âşîú irmes bu el-heves irür ol kim
Koydursa iliñe zerûdin nice tegün

XCIV

Aðreb

1. Gök künbedi úaâr-ı iótirâmuÆ bolsun
Gün şemsesi çatr-ı iótişâmuÆ bolsun
2. Hem sele-i salûanatda nâmuÆ bolsun
Hem baòt-cû rûzgâr râmuÆ bolsun

XCV

Aðreb

1. Yâ Rab ki felek-i tevsen râmuÆ bolsun
Íúbâl-ı **Mesîóî** tek gulâmuÆ bolsun
2. Tâ dehr bola dehrde nâmuÆ bolsun
Tâ olsa cihân cihân bekâmuÆ bolsun

XCVI

Aðreb

1. Didüm sefer ile úurtaram firúatdin
Bu miónet-i bî-nihâyet ü gâyetdin
2. Ğurbet gamı hem mezîd-i ‘illet boldı
Allâh Allâh firúat ile ğurbetdin

XC VII

Aðreb

1. Ruðsâr bile tâze gülistânumısın
Güftâr bile gonçe-i ðandânumısın
2. Reftâr bile serv-i ðırâmânumısın
Vah vah ne diyem başdın ayağ cânımsın

XC VIII

Aðreb

1. Sini dir idüm maÆa vefâdâr olasıñ
Ğam günleride mûnis ü ğam-ðâr olasıñ
2. ÚılduÆ hengâmene yârlú şarûi idi
Ancaú bola yârlú óaúúı bar olasıñ

XC IX

Aðreb

1. Her kimge cihânda yaðşılığ úıldum men
Ol eyledi ğayr yamanlığ min ilen
2. Çün yaðşılığa `ivâø yamanlığ irmiş
Bes ni görecek durur yamanlığ úılğan

C

Aðreb

1. Taptı e!er-i hevâ-cû ol zühre cebîn
Boldum men dil-ðaste elem birle úarîn
2. Ey biñ âabâ luùf eyleyip TiÆeri içün
Bir ... niÆ ãóóbetidin²⁰⁷

²⁰⁷ Mısra' metinde eksiktir.

CI

Aðreb

1. Úurbân olayım òâùır-ı ğam-nâkuÆ için
Gel köÆle ki bir min câñuÆ için
2. Nice âorayım òâùır-ı ğam-nâkuÆını
Kim bende bolayım òâùır-ı ğam-nâkuÆ için

CII

Aðreb

1. Bî-mihrîyi yâr u sitem-i devrândın
Óaú şâhid irtür ki dolmuşam min cândın
2. Heç kimse ilâhî min bî-çâre kimi
Nevmîd cihânda bolmasun cânândın

CIII

Aðreb

1. Tâ faâl-ı bahâr bolsa vü sâl-ı nev
Tâ ay ile gün cihânga sala pertev
2. BaşuÆ üze dâyim bola tâc-ı kâvus
BilüÆede hemîşe kemer-i Key-Òusrev

CIV

Aðreb

1. Ey ehl-i naðar-ı terk bilen tutman òû
Kim terkde youı mihr ü vefâ bir ser-i mû
2. Ger barçası bî-vefâ...lar²⁰⁸
Heç kaysı imes velîk çün muâallû

²⁰⁸ Mısra‘ metinde eksiktir.

CV

Aðreb

1. 'Işú içre imes derd ü elem cânuma mu
Yâ dâg-ı firâú dil-i biryânuma mu
2. Yoú mu mende niyâz-mendî vü vefâ
Yâ cevr ü cefâ serv-i òirâmânuma mu

CVI

Aðreb

1. Eslâmga her laóða meni ol bed-òû
Teklîf úlur velîk ùurfedür bû
2. Ko raóm ü müselmânlıú u âyin-i vefâ
Öz köÆli ara yas durur bir ser-i mû

CVII

Aðreb

1. Tâ mihr irür sipihrdin tâbende
Tâ bolsa felekga aðter-i raðşende
2. Yâ Rab bola necm-i ùâli'üÆ feròunde
Hem 'ömr bile salûanatuÆ pâyende

CVIII

Aðreb

1. Ey taÆ yeli raóm eyle gilen cânımga
İtgil bu sözümnî 'arø-ı cânânımga
2. Kim bi'llâhi sinsiz giceler taÆga digin
Uyòu gilemir dîde-i giryânımga

CIX

Aðreb

1. Ni úavluÆe i'timâdunı sözüÆğa
Ni fi'lüÆe i'tibârunı özüÆğa
2. Sin özüÆ di ki beşarùmız bile idi
Min gerçektür menem senüÆ yüzüÆğa

CX

Aðreb

1. Nice maÆEa cevır eyleyesin ey dil-ðâh
Nice sitemüÆdin eyleyim nâle vü âh
2. Ger luûf eyleyip menüm murâdum bilasin
Yâ Rab ki bire senüÆ murâduÆ Allâh

CXI

Aðreb

1. Ey mâh-ı cemâlüÆğa **Mesîðî** bende
V'ey tâze nihâlüÆğa **Mesîðî** bende
2. Ey 'ârıð u òâluÆğa **Mesîðî** bende
V'ey óüsn-i maúâluÆğa **Mesîðî** bende

CXII

Aðreb

1. Açıldı gül ü faâl-ı bahâr oldı yine
Bostân ile bâğ lâlezâr oldı yine
2. Gülşen âuóanı 'abîr-bâr oldı yine
Mey bir ki garîb-i rüzgâr oldı yine

CXIII

Aðreb

1. Ni lâle irür 'ârıø-ı tâbânuÆca
Ni ğonce irür la'l-i dür-efşânuÆca
2. Ni serv-i çemen úad-i òrâmânuÆca
Ni sünbül-i ter zülf-i perîşânuÆca

CXIV

Aðreb

1. La'l-i mey içip dile uyurdum bu gice
Cânân lebinî düşide gördüm bu gice
2. O çouğın aÆa 'ârıøa-i 'ârıø idi
Çouğ çouğ dehenüÆdin anı ãordum bu gice

CXV

Aðreb

1. Tün luúf ile bende-i ðânesiĝa ol meh
Gelmiş min zâr bolmamış min âĝeh
2. Cânumnı ni'âr úaddümi úılmak için
Veh kim meded itmedi bu baòt-ı güm-reh

CXVI

Aðreb

1. Nice bolayım miónet-i hicrân birle
Nice bolayım şiddet-i óirmân birle
2. Ey ehl-i naðar derdüme bir çâre úılıÆ
Nice bolayım dil-i perîşân birle

CXVII

Aðreb

1. Hem cismüÆe bu cism-i naôârum ãadaúa
Hem cânuÆa cân-ı bî-úarârum ãadaúa
2. Hem köÆlüÆe bu dil-fikârum ãadaúa
Hem bar u youíga youú u barım ãadaúa

CXVIII

Aðreb

1. Bâg içre òrâm it ey ãanevber-i bâlâ
Tâ görse úadüÆ çıkmaya 'ar'ar-ı bâlâ
2. Bir naðl-i úadüÆe cilve tâ serv-i dâğı
O taÆ òevúıdın eylemeye ser-bâlâ

CXIX

Aðreb

1. Yâ Rab bola birgün ki görem yüzüÆeni
Yâ gûşum işitse güher-i sözüÆeni
2. Yâ Rab bola birgün ki köÆül kâmu ile
Hem-dem göreyim özüm ile özüÆeni

CXX

Aðreb

1. Devrân-ı ğam u ğuããadın úadüm òam úıldı
Ĝam miónetini köÆlüme hem-dem úıldı
2. Âhum tütüni gözlerümi nem úıldı
Mirzâ maÆEa iltifâtıda kem úıldı

CXXI

Aðreb

1. Òoş ol ki gehi el ayağıÆni öpey
Kâmnı vü úan u gehi kabağıÆni öpey
2. Kim boynuÆı úavcûben yaÆağıÆni öpey
Ki la'lüÆni tişleben dudağıÆni öpey

CXXII

Aðreb

1. İtdüÆ kerem ü luûf ile şermende mini
Ni şermende ki muðlıã u bende mini
2. Cân-baðş-ı dem ü rûó-fezâ-i söz birle
Mânend-i **Mesîóâ** eyledüÆ zinde mini

CXXIII

Aðreb

1. Ol maÆa úılmak âşinâlık ne idi
Âdirine eylemek cüdâlık ne idi
2. Çün cevr ü cefâ vü ôulm imiş anıÆ
Ol mihr ü vefâ vü dil-rubâlık ne idi

CXXIV

Aðreb

1. Yâ Rab ki saÆa yetmeye derd ü eleme
Eyyâm-ı óavâdilidin endûh u gamı
2. Budur tilegim şâm u seóer-i izzetdin
Kim yitmeye gam ôât-ı şerîfüÆe demi

CXXV

Aðreb

1. Yüz şükür ki râóat u revânum geldi
Maúâúd-1 dil ü murâd-1 cânun geldi
2. Ansız idi cism-i nâ-tüvânum cânsız
El minnetu'llâh ki cânun geldi

CXXVI

Aðreb

1. Feryâd úl ey köÆül ki yârruÆ gitdi
Úan yıgılagil ey göz ki nigâruÆ gitdi
2. Hicr otıga yan sen dağı ey cism-i øa'if
Çün arzu-yı cân-figâruÆ gitdi

CXXVII

Aðreb

1. Gülni niteyim ol ruò-1 zîbâ bolmay
Yâ servđı ol úâmet-i ra'nâ bolmay
2. Nergis göziniÆ 'işvesini iste menem
Göz úaşıda ol nergis-i şehlâ bolmay

CXXVIII

Aðreb

1. Ol meh yine úanun cefâ-sâz itti
Derd ehliğa bed mihrlú âgâz itti
2. Gün günğa didüm cevr ü cefâ az ite
Ol pâre pâre mihr ü cefâ az itti

CXXIX

Aðreb

1. Yâr cânga òumârdın 'azâb ey sâúî
Hem òaste köÆliñe ırdırâb ey sâúî
2. Mey birmeñe eylegil sitâb ey sâúî
Ki óalum irür esr ü òarâb ey sâúî

CXXX

Aðreb

1. Tut bir kâ mı ùarab-fezâ ey sâúî
Bir nice úadeó tola tola ey sâúî
2. Tâ cevher-i cân tapsa ãafâ ey sâúî
Âyine-i dil görse cellâ ey sâúî

CXXXI

Aðreb

1. Tut bir nice câ m dem-be-dem ey sâúî
Tâ ref'-i köÆüldin olsa ğam ey sâúî
2. Lîk ol meydin eyle kerem ey sâúî
Kim bolsa lebüÆdin aÆa øam ey sâúî

CXXXII

Aðreb

1. Yâ Rab sîz arâ müyesser it kâ mumnı
Şîrîn eyle naôm-ı şehîdin kâ mumnı
2. Pûr eyle ma'âni-i meydin câ mumnı
Ehl-i suðan içre nâmî it nâ mumnı

CXXXIII

Aðreb

1. Yâ Rab ki baóir úil serencâmumni
Şîrîn eyla öz zikrüÆ ile kâmumni
2. Ít 'isyânedin òalâã encâmumni
Ğufrân-ı varaúıda lebit úil nâmumni

IX- MATLA'LAR VE MÜFRETLER

MATLA'LAR

I

Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün

--- . --- . --- . ---

Óayvân suyu ey dil güÆe cân-ı bî-merâkmış
Gûyâ ki **Mesîôüm** leb-i cân-bâðşuÆa yetmiş

II

Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûl

--- . --- . --- . -

Òoş ol ki nigâr vaslığa çün bî-tâbım
Yüz pâyıÆa úavîm ü özümdin giteyim

III

Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün

--- . --- . --- . ---

Dâmen teki pâyığa dile min ki úoyem ser
Yârum iki yandın cûy tek biliñe sencir

IV

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - . - - - . - . -

Her ki görse la'l-i vaúdü vü 'ârıðuÆ dil-nevâz
Dir ki ðoştur bâde içmek ser ü ayaúda yaz

IX

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Fe'ûlün

. - - - . - - - . - -

DehânıÆ úl ucu birle irür tenk
LebiÆ yâúut-ı sîrâb ile hem-renk

X

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

. - - - . - - - . - - - . - - -

'Aceb irmes eger bülbül âifat feryâdlar úlsam
Cü yüz úoysam yüzüÆ gülge bâg ara her dem

XI

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - -

Bolmadı ol gül menümle âşinâ
KöÆli özge yereddür gözi maÆa

XII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - - . - -

'ÂrıøÆ çün reşk mihr ü meh duray ârâm-ı cân
İctimâ'-i mihr ile mehdin bolur o tek 'ayân

MÜFRETLER

I

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Fe'ûlün

. - - - . - - - . - - - . - -

Ġarîb ü bî-kes ü bî-ðân u mâni'lara kim
Ġarîblıgda be-cüz derd ü ġam-ı naâîb irmes

II

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . - - - - . -

Ol úara zülf ki ayaúıÆ úze salbesin
Yâriylen tek ki úıla ser ü ayaúıga vatan

III

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- . - - - . - - - - . -

Òüsrevi òil'atda lâyıú dil seni
Gördi naôm ehlide vü yüz görmedi

SONUÇ

“Mesîhî-i Tebrizî-Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri ve Divânının İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezi çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, “ Mesîhî-i Tebrizî-Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Eserleri”, ikinci bölüm ise “Mesîhî-i Tebrizî Dîvânı”dır. Bunlardan birinci bölümde; Mesîhî-i Tebrizî'nin hayatını farklı kaynaklardan yararlanarak açıkladık. Daha sonra Mesîhî Dîvânı'ndan yaptığımız tespitlerle oluşturduğumuz şâirin “Edebî Şahsiyeti” ve dîvânın bazı açılardan değerlendirilerek incelenmesi yer almaktadır. Bunlardan sonra da Mesîhî'nin eserlerini tanıttık. İkinci bölümde ise; “Dîvân”ın transkripsiyonlu metnini verdik. Bunları “Sonuç”, “İndeksler” ile “Kaynakça” tâkip etmektedir.

Türkiye'ye dil ve kültür açısından en yakın olan kardeş Türk cumhuriyeti Azerbaycan'dır. Azerbaycan Klasik Edebiyatı'nın da önemli eserlerinden birisi Mesîhî Dîvânı'dır. Mesîhî, dîvânını Çağatay Türkçesi'yle yazmıştır. Dîvânda genel olarak aşk ve ıstrâp, tasavvuf, zamandan şikayet, methiye ve fahriye gibi konuları işlemiştir. Şiirlerinde Nevâyî ve Fuzûlî'nin etkisi görülse de Mesîhî'nin kendine ait bir üslûbunun olduğunu söyleyebiliriz.

Tez çalışmamızın, Azerbaycan Klasik Edebiyatı sahasında yapılacak bundan sonraki çalışmalara yardımcı olacağı inancındayız. Bu çalışmayla birlikte, Mesîhî-i Tebrizî'nin Türk toplumu tarafından yeteri kadar tanınacağını ve şâirimize lâayık olduğu değerlerin verileceğini umuyoruz.

İNDEKSLER

Bu bölümde şahıs ve yer adları ile beyit sayılarına göre şiirlerin indekslerini verdik. Rubâ'ileri ve Tahmisleri beyit sayılarını gösteren indekse dahil etmedik.

A- ŞAHIS VE YER ADLARI İNDEKSİ

- 'Azrâ:I. Gazel 5b.
 Hz. 'Ali ('Ali b. Ebû Tâlib): Sâkî-nâme 82
 Belkîs: II. Mesnevî 6a, 7a, 8a, 9a.
 Beytü'l-Hazân (Yâkup peygamberin evi) :
 XLI. Gazel 1b, CXL. Gazel 4b.
 Cem: X.Gazel 7a, XXIII.gazel 7a,
 CXV.Gazel 4a, CLI.Gazel 7b.
 Emânî:CLVII.Gazel 1b.
 Ferhâd:XLIII. Gazel 5b, CIII. Gazel 5b,
 CXXII.Gazel 3a, CL. Gazel 6a,
 Habîbu'llâh (Hz. Muhammed): LI:Gazel 2a.
 Hâtem-i Tay: CXXIX. Gazel 3b.
 Hızır (A.S.) : X.Gazel 7a, XXIII.Gazel 7a,
 CIV.Gazel 2b, XLV. Gazel 7a
 Sâkî-nâme 78b,79a, XXIII.Rubâ'î.
 Horasan: Sâkî-nâme 65 b.
 Irak: Sâkî-nâme 65b.
 Îsâ (Peygamber): I. Gazel 8b, XLVII.gazel 7a,
 LXXI.gazel 4b; LXXIX.gazel 7a,
 CII.gazel 4a, LXXXVII.Gazel 5a.
 Ka'be:I. Gazel 7a, LXVIII. Gazel 5b,
 LXXXVII. Gazel 1b.
 Kanber (Hz. Ali'nin kölesi): Sâkî-nâme:81b.
 Ken'an:Müseddes 1/3a.
 Key-Hüsrev: CIII. Rubâ'î 2b.
 Kıvâmî : III. Tahmis 5/5.
 Kûh-ken (Ferhâd): Sâkî-nâme 75.
 Leylâ: I.gazel 5a; LX.gazel 2a, XVI.gazel 5a,
 XXXIII.gazel 5a, LXXXIII.gazel 7,
 CL. Gazel 6b, Müseddes 2 / 3a,
 XXXV.Rubâ'î 2a.
 Mecnûn: XI.gazel 7a, XX.gazel 1a, LXI.gazel 6b,
 LXVI.gazel 6b, LXVII.gazel 5a,
 LXXXV.gazel 2a, LXXXVIII.gazel3,
 CXVI.gazel 7a, CXXXI.gazel 6b,
 CXXXII.gazel 3a, sâkî-nâme 41b,
 I.gazel 5a, LX.gazel 2a, XVI.gazel 5a,
 XXXIII.gazel 5a, LXXXIII.gazel 7
 XXXIV.Gazel 4b , XLIII.Gazel 5b ,
 XLIII.Gazel 7b,CIII.Gazel 5b, CXXII,
 CXXII.Gazel 3a, CL, Gazel 6a, Sâkî -
 nâme41b, Sâkî-nâme75a, Müseddes
 2/3a,III.Tahmis5/3, XXIV.Rubâ'î 2b,
 XXXV.Rubâ'î 2a, LXXIII.Rubâ'î 1a.
 Mesîh (Îsâ Peygamber) : XIII.Gazel 7b,
 XLVI.Gazel 3a, LXXXVI.Gazel 7.
 Mesîhâ (Îsâ peygamber):Sâkî-nâme 76b, 78b, 79b;
 CXXII. Rubâ'î 2b.
 Mûsâ (Peygamber): I.Gazel 8b.
 Nevâyî: Sâkî-nâme 6b, 7, 22b, 51b, 52a, 53a,
 I. Tahmis 6/4, II. Tahmis 6/4.
 Rûhu'llâh (Îsâ Peygamber): XXI.Gazel 3b.
 CIV.Gazel 2b,
 Rûm:XLII. Gazel 6a.
 Süleyman (Peygamber) : LXXXIII.Gazel 5a,
 CXXXVI.Gazel 5, II. Mesnevî 9b.
 Şîrîn:CL.Gazel 6b.
 Tebriz:XLII.Gazel 6a, CXXXIII.Gazel 6b.
 Vâmık: I. Gazel 5b.
 Yûsuf (Peygamber): II. Mesnevî 9b ,
 Müseddes 1/3a.
 Züleyhâ: II. Mesnevî 6a, 7b, 8a,9a,

B- BEYİT SAYILARINA GÖRE ŞİİRLERİN İNDEKSİ

- A - İki beyitli : Tuyuà I, II, III, IV, VI, VII,
VIII, IX, X ; Kit'a II, III, IV, V, VI,
VII, VIII.
- B- Üç beyitli: Kit'a I.
- C- Beş beyitli: Gazel CLXI.
- D- Altı beyitli: Gazel II, XXII, XLIX ;
Mesnevî I.
- E- Yedi beyitli: Gazel III, IV, VI, VII, VIII ,
IX, X, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI,
XVII, XVIII, XIX, XX, XXI, XXIII,
XXIV, XXV, XXVI, XXVII, XXVIII,
XXIX, XXX, XXXI, XXXII, XXXIV,
XXXV, XXXVI, XXXVII, XLI, XLIII,
XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII,
L, LI, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII,
LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV,
LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX,
LXXI, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI,
LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX,
LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV,
LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII,
XC, XCI, XCII, XCIII, XCIV, XCVI,
XCVII, XCVIII, XCIX, C, CI, CII, CIII,
CIV, CVI, CVII, CVIII, CIX, CX, CXII,
CXIII, CXIV, CXV, CXVI, CXVII, CXVIII,
CXIX, CXX, CXXI, CXXII, CXXIII ,
CXXIV, CXXV, CXXVI, CXXVII,CXXVIII,
CXXIX, CXXX, CXXXI, CXXXII, CXXXIII,
CXXXIV, CXXXVI, CXXXVII, CXXXVIII,
CXL, CXLI, CXLII, CXLIII, CXLIV, CXLV,
CXLVI, CXLVII, CXLVIII, CXLIX, CL ,
CLI, CLII, CLIV, CLV, CLVI, CLVII ,
CLVIII, CLX .
- F- Sekiz beyitli: Gazel V, XXXIII, XXXVIII, XXXIX,
XL, XLII, LII, LIX, LXXII, XCV, CV, CXI,
CXXXV, CXXXIX, CLIII, CLIX.
- G- Dokuz beyitli:Gazel I.
- H- On dört beyitli:Gazel LXXXIX.
- I- On beş beyitli: Mesnevî II.
- J- On sekiz beyitli: Müseddes.
- K- Elli yedi beyitli: Tercî-i Bend.
- L- Seksen üç beyitli: Sâkî-nâme.

KAYNAKÇA

- ARAT, R. Rahmeti, “ *Eski Türk Şiiri* ” Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1965.
- BANARLI, N. Sami, “*Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*”, Fas. 9, MEB. Yay. İst. 1976.
- “*Başlangıçtan Günümüze Kadar Büyük Türk Klâsikleri* ” Tarih-Antoloji-Ansiklopedi, Cilt: 1, 2, 3, 4, 5, Ötüken-Söğüt, İst., 1987.
- CAFEROĞLU, A.; AKPINAR , Y., “Azerbaycan Türkleri Edebiyatı”, *Türk Dünyası El Kitabı*, Türk Kültürünü Araştırma Ens.Yay., Ankara, 1992. (CAFEROĞLU)
- DEVELLİOĞLU, Ferit, “*Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat* ” 3. Baskı, Doğu Matbaası, Ankara, 1978.
- DİLÇİN, Cem, “*Örneklerle Türk Şiir Bilgisi, Ölçüler-Uyak-Nazım Biçimleri-Söz Sanatları* ”, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yayınları, Sayı: 517, 3. Baskı, Ankara, 1995.
- ECKMANN, Janos, “ *Harezm, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar*”, TDK. Yay. Ank. 1996.
- ERASLAN, Kemal, “*Çağatay Şiiri*”, Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri), Yıl:36, C.LII, Sayı 415, 416, 417, Ankara, 1986. (ERASLAN)
- ERCİLASUN, A. Bican; MUHTAROĞLU, Vilâyet; NEBİYEV, Azad, “*Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi*” C.1 (Azerbaycan Türk Edebiyatı) Kültür Bak. Yay. Ankara,1993. (ERCİLASUN)
- ERGİN, Muharrem, “ *Azeri Türkçesi* ” 2. Baskı, Ebru Yayınları, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1981.
- FURAT, Ahmet Suphi, “*Ya’kup md.*” İA. cilt 13, s. 351.
- FURAT, Ahmet Suphi, “*Yûsuf md.*” İA. cilt 13, s. 441-443.
- HİKMET, İsmail, “*Azerbaycan Edebiyatı Tarihi*”, C. II, Bakü, 1926.
- İMANOV, Gülahmet, “*Mesîhî-i Tebrizî’nin Verga ve Gülşâ Mesnevîsi*”, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış) Yüksek Lisans Tezi, Afyon, 2002. (İMANOV)
- İmlâ Kılavuzu*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2000.

- İPEKTEN, Haluk, “*Eski Türk Edebiyatı (Nazım Şekilleri ve Aruz)*”, Dergah yay., İstanbul, 2001.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad, “*Arûz md.*” İA. cilt 1, s. 634-653.
- LEVEND, Agâh Sırrı, “*Divan edebiyatı*” Enderun Yay. 3. bas., İst. 1980.
- Lisans Üstü Tez Yazım Kılavuzu, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar, 2005.
- MACDONALD, D. B., “*İsâ md.*” İA. cilt 5, s. 1062-1064.
- MAZIOĞLU, Hasibe, “*Fuzûlî ve Türkçe Dîvânı’ndan Seçmeler*” Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1992. (MAZIOĞLU)
- “Özbekistan Şarkşinaslık Üniversitesi Elyazmalar Fondu”, Cönk, sayı:244-p.
- PALA, İskender, “*Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü*”, Cilt:I,II, Akçağ Yay., Ankara, 1995. (PALA)
- SARI, Mehmet, (Okt. İnci Özgüven ile birlikte) “*Fakülte ve Yüksek Okullar İçin Türk Dili*”, Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları 7, Afyon, 1997.
- SARI, Mehmet, “*Özbek Şairleri*”, Kardeş Ağızlar Dergisi, 8. Sayı, Kastamonu, 1999.
- SARI, Mehmet, “*Sabûhî Şeyh Ahmed Dede-Hayati, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Dîvânı’nın Tenkitli Metni*”, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (Yayımlanmamış) Doktora Tezi , Ankara, 1992.
- SEFERLİ, Elyar, “*Mesîhî Divan*”, (Redaktor: H. S. Soy Türk), Tahran, 1998 (SEFERLİ)
- SEFERLİ, Elyar, “*Verga ve Gülşâ*”, Bakü Gençlik, Bakü, 1992, s.1-136
- “*Türk Ansiklopedisi*” C. XXVIII, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1980.
- ÜZGÖR, Tahir, “*FEHİM-İ KADİM (Hayati, Sanatı, Dîvân’ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi)*”, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara, 1991
- Walker, J., “*Süleyman md.*” İA. cilt 11, s 172-174.
- Wensinck, A. J., “*Hızır md.*” İA. cilt 5, s. 457-462.
- YÜCE, Bilal, “*Bâbüir Dîvânı (Gramer-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)*”, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara, 1995. (YÜCE)

